

KARADENİZ TEKNİK ÜNİVERSİTESİ * SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

ULUSLARARASI İLİŞKİLER ANABİLİM DALI

ULUSLARARASI İLİŞKİLER PROGRAMI

AVRUPA BİRLİĞİ ÜLKELERİNDE İSLAMOFOBİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Mustafa Kemal SAYAR

HAZİRAN 2014

TRABZON

KARADENİZ TEKNİK ÜNİVERSİTESİ * SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

ULUSLARARASI İLİŞKİLER ANABİLİM DALI

ULUSLARARASI İLİŞKİLER PROGRAMI

AVRUPA BİRLİĞİ ÜLKELERİNDE İSLAMOFOBİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Mustafa Kemal SAYAR

Tez Danışmanı: Prof. Dr. Gökhan KOÇER

HAZİRAN 2014

TRABZON

ONAY

Mustafa Kemal SAYAR tarafından hazırlanan Avrupa Birliği Ülkelerinde İslamofobi adı altında bu çalışma 03.06.2014 tarihinde yapılan savunma sınavı sonucunda (Oy birliği/Oy çokluğu) ile başarılı bulunarak jürimiz tarafından Uluslararası İlişkiler dalında **yüksek lisans tezi** olarak kabul edilmiştir.

Prof. Dr. Gökhan KOÇER (Danışman/Başkan)

Doç. Dr. Süleyman ERKAN

Doç. Dr. Nezahat ALTUNTAŞ

Yukarıdaki imzaların, adı geçen öğretim üyelerine ait olduklarını onaylarım .../.../....

Prof. Dr. Ahmet ULUSOY

Enstitü Müdürü

BİLDİRİM

Tez içindeki bütün bilgilerin etik davranış ve akademik kurallar çerçevesinde elde edilerek sunulduğunu, ayrıca tez yazım kurallarına uygun olarak hazırlanan bu çalışmada orijinal olmayan her türlü kaynağa eksiksiz atıf yapıldığını, aksinin ortaya çıkması durumunda her tür yasal sonucu kabul ettiğimi beyan ediyorum.

Mustafa Kemal SAYAR

03/06/2014

ÖNSÖZ

Son yıllarda İslami terör, köktendincilik ve Müslümanların geri kalmışlığı gibi konular dünya genelinde olduğu gibi Avrupa Birliği organlarında, hükümetlerinde, Avrupa medyası ve kamuoyunda geniş yer teşkil etmektedir. Bu durum beraberinde Avrupa’da yaşayan Müslümanlara karşı tarihsel kökenleri çok eskiye dayanan dışlayıcı ve düşmanlık yaratıcı bir akım olan İslamofobiyi canlandırmıştır.

Avrupa Birliği bünyesinde yaşayan Müslüman azınlığın artan bir şekilde İslamofobiye maruz kalması, akabinde yaşadığı entegrasyon problemleri ve Avrupa Birliği’ne aday statüsündeki tek Müslüman ülke olan Türkiye Cumhuriyeti’nin bir vatandaşı olmam, beni “Avrupa Birliği Ülkelerinde İslamofobi” konulu bu çalışmayı hazırlamaya yöneltti. Çalışmamın amacı Avrupa’da İslamofobinin nedenlerini incelemek ve Müslümanlara yönelen bu olumsuz akımın önlenmesi için çözüm önerileri araştırmaktır.

Yüksek lisans tez danışmanlığımı üstlenerek, beni tezim konusunda yönlendiren ve çalışmam esnasında değerli katkılarını sunan danışman hocam Prof. Dr. Gökhan KOÇER’e, hocalarım Doç. Dr. Süleyman ERKAN’a ve Doç. Dr. Nezahat ALTUNTAŞ’a , teşekkür ederim.

Ayrıca eğitim hayatım boyunca bana büyük emekleri geçen merhum dedem Mustafa Kemal SAYAR’a, aile büyüklerim Gürkan ve Hatice RÜZGAR’a, tezimin hazırlanması sürecinde takip etmem gereken program kapsamında gösterdiği anlayış ve destek için gemi komutanım Yüzbaşı Ercan ORAN’a, gerek tezimi inceleyip önerilerde bulunması gerekse hayat boyu varlığını yanımda hissetmem dolayısıyla canım kardeşim başarılı Avukat Eser RÜZGAR’a, sevgili kız kardeşim Pınar SAYAR’a, son olarak bana her zaman destek veren sevgili eşim, neşe kaynağım Başak SAYAR’a sonsuz teşekkür ederim.

Trabzon, Haziran 2014

Mustafa Kemal SAYAR

İÇİNDEKİLER

ONAY.....	II
BİLDİRİM.....	III
ÖNSÖZ.....	IV
İÇİNDEKİLER.....	V
ÖZET.....	VII
ABSTRACT.....	IX
TABLOLAR LİSTESİ.....	X
ŞEKİLLER LİSTESİ.....	XI
GRAFİKLER LİSTESİ.....	XII
KISALTMALAR LİSTESİ.....	XIII
GİRİŞ.....	1-3

BİRİNCİ BÖLÜM

1.TANIMLAR, KAVRAMSAL ÇERÇEVE.....	4-15
1.1 İslamofobi.....	4
1.1.1 Politik İslamofobi.....	7
1.2 Antiislamizm Kavramı ve İslamofobi ile İlişkisi.....	8
1.3 Irkçılık, Yabancı Düşmanlığı Tanımı ve İslamofobi ile İlişkisi.....	9
1.4 İslami Terör Kavramı ve İslamofobiyle İlişkisi.....	10
1.4.1 Cihat, Darülhalp, Darül İslam Kavramları	11
1.5 Köktendincilik (Dini Fundamentalizm)	13
1.6 Avrupa, Avrupa Birliği, Avrupalı Kimliği.....	13
1.7 Entegrasyon, Asimilasyon.....	14

İKİNCİ BÖLÜM

2.AVRUPA'DA İSLAM VE MÜSLÜMANLAR.....	16-23
---------------------------------------	-------

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

3.AVRUPA'DA İSLAMOFOBİ'NİN GEÇİRDİĞİ TARİHSEL SÜREÇ.....	24-37
---	--------------

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

4. İSLAMOFOBİ KONUSUNDA ÇALIŞAN KURUM/ KURULUŞLAR, OLUŞTURULAN RAPORLAR, KANAAT ÖNDERLERİNCE DİLE GETİRİLEN İSLAMOFOBİK SÖYLEM VE TEZLER	38-47
4.1 İslamofobi Konusunda Çalışan Kurum/Kuruluşlar, Oluşturulan Raporlar.....	38
4.2 Kanaat Önderlerince Dile Getirilen İslamofobik Söylem ve Tezler.....	44

BEŞİNCİ BÖLÜM

5.AVRUPA'DA İSLAMOFOBİNİN NEDENLERİ.....	48-70
5.1 Avrupa Kaynaklı Nedenler.....	49
5.1.1 Avrupa Medya'sının İslam'ı Konu Ediş Şekli.....	55
5.2 Avrupa ve Dünya Müslümanlarından Kaynaklanan Nedenler.....	59
5.3 Köktendincilik ve İslami Terör Algısı.....	67

ALTINCI BÖLÜM

6. AVRUPA'DA İSLAMOFOBİYE ÖRNEKLER.....	71-95
6.1 İngiltere'de İslamofobiye Örnekler.....	71
6.2 Almanya'da İslamofobiye Örnekler.....	74
6.3 Fransa'da İslamofobiye Örnekler.....	78
6.4 Hollanda'da İslamofobiye Örnekler.....	86
6.5 Diğer Avrupa Ülkelerinde İslamofobiye Örnekler.....	89
SONUÇ VE ÖNERİLER.....	96
YARARLANILAN KAYNAKLAR.....	100
EKLER.....	110
ÖZGEÇMİŞ.....	113

ÖZET

Avrupa Birliği ülkelerinde yaşıyan Müslümanlar, dünya genelinde etkisi New York, Londra ve Madrid’de meydana gelen ve İslami terör şeklinde tanımlanan olaylarla artan İslamofobi ve antiislamizm akımları ile karşı karşıyadır. Terör olaylarıyla ilişkilendirilmesine karşı İslamofobi, İslam’ın doğuşuyla yaşıttır. Ayrıca bu yapay algı Avrupa’da gerek iç siyasette gerekse uluslararası politikalarda çeşitli amaçlara hizmet etmek için kullanılmaktadır.

Avrupa Birliği vatandaşı Müslümanlar İslamofobi ve bu algıdan doğan antiislamizm kapmasında kamu ve sosyal alanlarda çeşitli ayrımcılıklara maruz kalmakta, dolayısıyla bünyesinde yaşadıkları ülke ve toplumlara entegrasyon problemleri yaşamaktadır. Avrupa Birliği ülkeleri, bir yandan Müslümanların entegrasyon konusunda isteksiz olduğu ve kendini soyutladığından şikayet etmekle; öte yandan İslam’ın görünürlük kazandığı alanlarda yasaklayıcı kimi uygulamalara gitmektedir.

Buna karşı kimi Müslüman gruplar ise sosyal hayatta içinde yaşadıkları toplum ve ülkeyi rahatsız edecek uygulamalarda bulunabilmekte hatta İslam’ın köktendincilik ve terörle birlikte anılmasına hizmet edebilmektedir. Avrupa medyasında ise İslam’ın kutsal değerlerine karşı ifade özgürlüğü adına çeşitli hakaretler yer alabilmekte, Müslümanların aşırı tepkisiyle karşılanan bu durum yine bizzat medya tarafından İslamofobi doğuracak şekilde sunulmaktadır.

Bu çalışma, Avrupa Birliği ülkelerinde yaşıyan Müslüman azınlığın maruz kaldığı İslamofobi konusunu; ırkçılıkla mücadele, göçmen halkın topluma entegrasyonu, Müslüman sivil toplum kuruluşlarının, Avrupa Birliği ve üye ülke hükümetlerinin, Avrupa medyasının İslamofobi akımı karşısında atması gereken adımlar temelinde tartışmayı amaçlamaktadır.

Bu kapsamda çalışmada; İslamofobinin medya ve siyaset ile yönlendirilişi, İslam kültürüne ait kimi kavram ve uygulamaların retorikleştirilmesi, İslam aleyhine oluşturulan algı, entegrasyon adı altında uygulanan kimi asimilasyon politikaları ve İslamofobinin Avrupa Müslümanları üzerindeki etkilerini incelenmiştir. Bahse konu incelemede,

İslamofobi ve antiislamizme ilişkin Avrupa medyasında yer alan makale ve haberler, siyasi ve akademik kanaat önderlerinin söylemleri ve uluslararası kuruluşların yayınladığı raporlar incelenmiş ve sunulmuştur.

Anahtar Kelimeler: islamofobi, antiislamizm, entegrasyon, ırkçılık, yabancı düşmanlığı

ABSTRACT

Muslims, living in European Union states, are up against trends called Islamophobia and anti-Islamism that effects are getting bigger globally after events named Islamic Terrorism in New York, London and Madrid. Although it is trying to be related with terror events, Islamophobia is as old as Islam's birth. This artificial concept is used to serve in some local and international politics.

European Union's Muslim citizens are exposed to Islamophobia and anti-Islamism which is born from this trend in public and social life so they have difficulty to integrate to the community which they live with. European Union states are complaining about Muslims not being eager about integration to community in the other hand these states are applying some forbidding enforcements against the areas where Islam is getting seen in public and social life. In spite of this, some Muslim groups can act some behaviors which disturb the community they live with even they can serve the condition Islam is named with fundamentalism and terrorism. Sometimes insults can take place in media against Islam's sacred values by the name of expression freedom. After this insults, Muslims' over reaction's taking place is becoming vicious circle.

This study is targeting to discuss Islamophobia which is shown to the Muslims in European Union states in topics of combatting racism, immigrant citizens' integration to the community, the steps that must be taken against Islamophobia by European Union member governments and European media. In this study, Islamophobia directed by media and politics, some notions which belong to Islam culture that are rhetorized, the creation of a perception against Islam, assimilation politics by the name of integration, the effects of Islamophobia on European Muslims are also researched. Also the assets and news taking place in European media, speech of political and academic opinion leaders, international organizations' reports about Islamophobia and anti-Islamism is observed and shared.

KeyWords: islamaphobie, antiislamism, integration, racism, xenophobia

TABLolar LİSTESİ

<u>Tablo Nr.</u>	<u>Tablonun Adı</u>	<u>Sayfa Nr.</u>
1	AB Üyesi Ülkelerdeki Müslüman Nüfus Miktarı ve Toplam Nüfusa Oranı.....	17
2	Ülke Bazında Dini/Vatandaşlık Odaklı Aidiyet Hissi Oranları.....	19

ŞEKİLLER LİSTESİ

<u>Şekil Nr.</u>	<u>Şekil Adı</u>	<u>Sayfa Nr.</u>
1	İslamofobinin Kavramsal Çerçevesi.....	6
2	2013 Yılı AB Ülkelerinde İşsizlik Oranları.....	20
3	Anti-İslamist Nefret Suçu Aşırı Sağ	41

GRAFİKLER LİSTESİ

<u>GrafikNr.</u>	<u>Grafığın Adı</u>	<u>Sayfa Nr.</u>
1	AB Üyesi Ülkelerde Müslüman Nüfus Oranları.....	18
2	2005/2006 Yıllarında ARD ve ZDF Kanallarında İslam'ın Konu Edilişi.....	77

KISALTMALAR LİSTESİ

AA	: Anadolu Ajansı
ABD	: Amerika Birleşik Devletleri
AB	: Avrupa Birliği
AET	: Avrupa Ekonomik Topluluğu
ATCSA	: Anti-Terörizm, Crimeand Security Act, Anti-Terör Suç ve Güvenlik Kanunu
BM	: Birleşmiş Milletler
BYEGM	: Başbakanlık Basın-Yayın ve Enformasyon Genel Müdürlüğü
CAP	: Center For American Progress, Amerikan İlerleme Merkezi
CFCM	: Le Conseil Français du Culte Musulman, Fransa Müslüman Konseyi
CIA	: Central Intellegance Agency, ABD Merkezi Haberalma Teşkilatı
CMO	: Contact Body for Muslims and Government, Devlet ile Müslümanlar Arası İletişim Organı
ed.	: Editör
çev.	: Çeviren
EDL	: English Defence League, İngiliz Savunma Grubu
EUMC	: European Monitoring Centre on Racism and Xenophobia, Avrupa Irkçılık ve Yabancı Düşmanlığı İzleme Merkezi
ENAR	: The European Network Against Racism, Avrupa Irkçılıkla Mücadele Ağı
EVP-ED	: Europäischen Volkspartei und Europäischer Demokraten, Avrupa Parlamentosu Hıristiyan Demokrat Halk Partisi
FRA	: EU Agency for Fundamental Rights, AB Temel Haklar Ajansı
GSYİH	: Gayri Safi Yurtiçi Hasıla
IFOP	: Institut Français d'Opinion Publique, Fransız Devlet Kamuoyu Enstitüsü
IHRC	: Islamic Human Rights Commission, İslam İnsan Hakları Komisyonu
İİT	: İslam İşbirliği Teşkilatı
İKÖ	: İslam Konferansı Örgütü
NATO	: North Atlantic Treaty Organisation, Kuzey Atlantik Anlaşması Örgütü

- NIC : National Intelligence Council, Ulusal Haber Alma Kurulu
- OECD : Organisation for Economic Co-operation and Development, Ekonomik Kalkınma ve İşbirliği Örgütü
- PISA : Programme for International Student Assessment, Uluslararası Öğrenci Değerlendirme Programı
- s. : Sayfa
- UAF : Unite Against Fascism, Faşizme Karşı Birlik

GİRİŞ

Avrupa Birliği ülkelerine özellikle II. Dünya Savaşı'ndan sonra başta Afrika, Ortadoğu, ve Güney Asya ülkeleri başta olmak üzere dünyanın çeşitli yerlerinden yoğun bir Müslüman göçü yaşanmıştır. Avrupa'nın göçmen işçi talebi 1973 petrol krizi sonrası son bulsa da Avrupa'daki Müslüman nüfusu kaçak göçler, doğum ve ailelerin birleşimi şeklinde halen devam etmektedir.

AB vatandaşı konumunda olmasına karşın Müslümanlar gerek sosyal alanda gerek kamusal alanda kültürel yapıları, dış görünüşleri ve hayat tarzlarından dolayı çeşitli ayrımcılığa hatta fiili saldırılara maruz kalmaktadır.

Son dönemde özellikle New York, Madrid ve Londra terör saldırıları ile birlikte İslam, radikalizm ve terörizmle beraber anılmaya başlanmıştır. Gerek ekonomik ve siyasi sorunların kaynağında göçmen Müslümanların görülmesi gerekse İslam'ın radikalizmle eşdeğer tutulması İslamofobi olarak adlandırılan Müslümanlara ve İslam dinine yönelik olumsuz düşünce ve tutumlarda artışlara neden olmuştur.

“Avrupa Birliği Ülkelerinde İslamofobi” isimli bu çalışma, esas olarak üç sorunsalı ele almaktadır. Birincisi, İslamofobinin yakın tarihte terör eylemleriyle gündeme gelmekle birlikte tarihsel kökleri İslam'ın doğuşuna kadar dayanmasıdır. Ayrıca bu gündem alış belirli siyasi hedeflere yönelik olarak medya ve siyaset çevrelerince kasıtlı bir kurgu şeklinde yapılmaktadır.

İkinci sorunsal Avrupa medyasının İslam'la alakalı konuları ele alış biçimleri ve İslamofobi bağlantısıdır. Zira son yıllarda ifade özgürlüğü adı altında medyada İslam kültürüne ait kutsallara hakaretler yer almış, bu durum ise Müslümanlar tarafından yanlış bir şekilde aşırı tepkiyle karşılanmıştır. Bu aşırı tepkiler ise klasik tabirle “haklıyken haksız duruma düşme” pozisyonu yaratmakta ve medya tarafından abartılarak küresel krizlere ve İslamofobik dalgalara dönüşmektedir. Özetle medyanın İslam'ı işleyişi ve İslam'ın buna tepkisi bir kısır döngü şeklinde İslamofobiyi körükleyerek devam etmektedir.

Üçüncü sorunsal ise yine bir kısır döngü durumudur. Avrupa'nın bünyesindeki Müslüman göçmenleri entegrasyon sorunu yarattıkları konusunda suçlaması ve bu kapsamda politikalarını sertleştirmesi, Müslümanları entegre etmenin aksine yaşantılarından ötürü tepki duymayacakları Müslümanlardan kurulu banliyölere itmekte yani soyutlanmalarına neden olmaktadır.

Bahse konu sorunsallar incelenirken Avrupa Birliği üye ülkelerinde meydana gelen İslamofobik olaylar, İslamofobi konusunda ulusal ve uluslararası kuruluşlarca yayınlanan raporlar, kanaat önderlerince yayınlanan makale ve kitaplarda yer alan söylemler, Avrupa medyasında ve yerel medyada konuya ilişkin makale ve haberler incelenmiş olup inceleme sonucunda İslamofobinin nedenleri ve ne şekilde önleneceğine ilişkin tespitler paylaşılmıştır. Bahse konu tespitler özetle şu şekildedir:

İslamofobi konusunun hukuksal platformlara bir ırkçılık suçu şeklinde anayasal güvenceyle oturtulmamış olması önemli bir eksikliklerdir. Elbette İslamofobinin sadece yasal yaptırımlarla bastırılması mümkün ve doğru olmayacaktır ancak önemli caydırıcılık oluşturacağı antisemitizm konusundaki yasal mevzuatın Avrupa toplumu üzerindeki etkilerinden çıkarılabilir.

İslamofobinin bir nedeni de kültürlerin karşılıklı olarak birbirini yeterince tanımaması, medya ve siyasilerin yönlendirmelerinin ve çeşitli demogojik söylemlerin etkisinde kalmalarıdır. Dolayısıyla İslam kültürü Avrupa'ya çeşitli platformlarda doğru bir şekilde tanıtılmalıdır. Avrupa Müslümanlarının ise bünyesinde yaşadıkları ülkeye ve topluma entegre olmaya gayret ve toplumsal kurallara riayet etmesi gerekmektedir.

Çalışmanın birinci bölümünde İslamofobi tanımının anlamı, doğuşu ve kullanımı, Avrupa'da İslamofobi konusu ile doğrudan ilgili olan antiislamizm, ırkçılık, yabancı düşmanlığı, Avrupa İslam'ı, entegrasyon, asimilasyon, İslami terör, cihad ve köktendincilik gibi kavramların tanımları yer almakta ve İslamofobi için kavramsal bir çerçeve çizilmektedir. İkinci bölümde Avrupa Müslümanlarının demografik yapısı, sosyo-ekonomik durumu; üçüncü bölümde Avrupa'da İslamofobinin geçirdiği tarihsel süreç yer almaktadır. Dördüncü bölümde İslamofobi konusunda çalışan ulusal ve uluslararası kurum ve kuruluşlar ve bu kuruluşların farkındalık oluşturmak üzere hazırladığı istatistik verileri de içeren raporlar yer almaktadır. Beşinci bölüm Avrupa'da İslamofobinin nedenlerini; Avrupa ve dünya Müslümanlarından kaynaklananlar, Avrupa medyası, siyaseti ve

halkından kaynaklanan nedenler kapsamında ele almaktadır. Altıncı bölümde Avrupa'nın en kalabalık nüfuslu ülkeleri olmaları ve en yoğun oranda Müslüman göçmen barındırmaları nedeniyle Almanya, Fransa, İngiltere ve Hollanda'da İslamofobi konusunda meydana gelen olaylar ile istatistiki veriler ve son yıllarda küresel boyutta etkileri olan Danimarka karikatür krizi, İsviçre minare referandumu gibi İslamofobik olaylar incelenmiştir. Sonuç bölümde İslamofobi sorunu özetlenmekte ve çalışma boyunca ele alınan nedenler, veriler ve söylemler dikkate alınarak İslamofobinin sonlandırılması için öneriler yer almaktadır.

BİRİNCİ BÖLÜM

1.TANIMLAR, KAVRAMSAL ÇERÇEVE

İslamofobiyi inceleyebilmek için İslam ve fobi kelimelerinin birleşmesiyle oluşan İslamofobi kavramını; ayrıca bu kavramla ilişkili olan ve kavrama dayanak teşkil eden ırkçılık, yabancı düşmanlığı, cihat, terör, İslami terör ve köktendincilik gibi kavramların tanımlarını yapmak gerekmektedir. İslamofobiyi Avrupa Birliği bünyesinde incelemek için ise tanımlanması gereken kavramlar; Avrupa, Avrupa Birliği, Avrupalı kimliği, entegrasyon, asimilasyon ve Avrupa İslam'ıdır.

1.1 İslamofobi

İslamofobi kelimesi İslam ve Yunanca “phobos/korku” kelimelerinin birleşmesinden oluşmuştur. Kelime anlamı olarak İslam korkusu demektir. Terim olarak Müslümanlardan korkma, çekinme duygusunu ifade eder. “Bir şeye duyulan korku, özellikle temelsiz ise, sürekli olduğunda ve giderilemediğinde zamanla korkulan şeye karşı bir düşmanlığa dönüşebildiğinden İslamofobi kelimesi İslam düşmanlığı olarak da kullanılabilir (Uzun, 2012: 15).”

İslam tanımları ve Müslüman genellemeleri iki farklı kutupça uç noktalarda olabilmekte ve bu tanımlamaların sonucunda yine İslam hakkında genellemeli sonuç ve tutumlara neden olmaktadır.

Olumlu ya da olumsuz, ama her zaman çok ateşli olan söylemler ve tavır almalar, İslam'ın sevildiğinde egzotik, yadırgandığında ise tehlikeli ve kriminojen (suç unsuru) olarak algılanmasına yol açmaktadır. Korkunç anlam kaymaları, İslam'ın entegrizm, terörizm ve banliyö gibi terimlerle karıştırılmasına neden olmaktadır (Cesari ve Esposito, 1999: 7).

Başta Avrupa olmak üzere Batılı ülkelerde İslam ve Müslümanlar hakkındaki tartışma konuları demokrasiye karşı İslam, moderniteye karşı İslam, Batıya karşı İslam gibi adeta bir müsabaka ismi gibi adlandırılarak tartışmanın başında İslam'a karşı önyargılı yaklaşılmaktadır.

İslamofobi kavramı bütün Müslümanlara ya da çoğuna karşı duyulan; çalışma hayatında veya kamu hizmetlerinden yararlanma sırasında ayrımcılık, şiddet suçları,

toplum hayatı ve uluslararası ilişkilerden tecrit etme yoluyla ifade edilen korku ve düşmanlık hislerini anlatan bir kelimedir(Uzun, 2012: 14).

İslamofobi kelimesi mevcut anlamıyla ilk olarak 1992 oryantalist Etinne Dinet tarafından kullanılmıştır (Erdenir, 2010: 28). Akademik literatürde ise kavramı ilk kez Hollanda’da Müslüman antropolog W.A.R. Şadid ile İslamolog P.S. Van Koningsveld, birlikte yazdıkları İslam Tehlikesi Efsanesi: Entegrasyonun Önündeki Engeller (1992) adlı kitapta kullandılar.

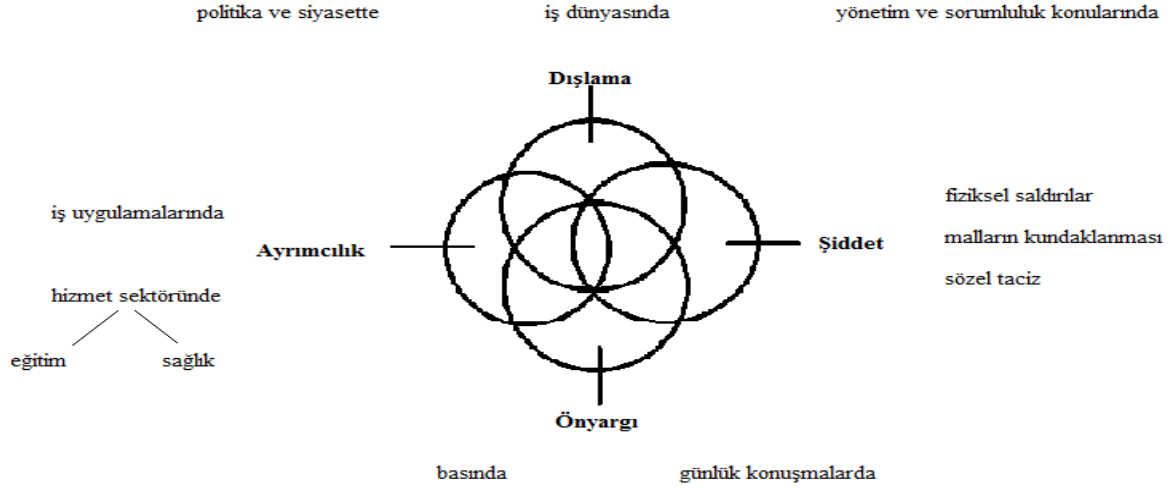
Terimin mevcut tanımıyla kabul görerek, tartışmaya açılıp kullanımının yaygınlaşması ise, Runnymede Trust adlı kuruluş tarafından desteklenen ve çeşitli dinlere mensup üyelerden oluşturulan İngiltereli Müslümanlar ve İslamofobi Komisyonu’nun 1997 yılında yayınladığı “Islamophobia: A Challenge For Us All” başlıklı raporla olmuştur. Bu raporda İslamofobi “Müslümanlara karşı duyulan temelsiz korku ve hoşnutsuzluğu ihtiva eden bir bakış açısı veya dünya görüşü” olarak tarif edilmiş ve bu bakış açısını pratikte Müslümanlara karşı toplumsal dışlama ve ayrımcılık gibi sonuçlar doğurduğu ifade edilmiştir. Raporda ayrıca Batıda mevcut İslamofobik tavırlar ve düşünceler şu şekilde tanımlanmaktadır (Runnymade Thrust, 1997: 2) :

- İslam tek bir blok halinde, durağan ve değişime kapalı olarak görülmektedir.
- İslam farklı ve öteki olarak görülmektedir. İslam başka kültürlerle ortak değerlere sahip olmayan ve etkilenmeyen olarak görülmektedir.
- İslam Batıya karşı ikinci sınıf olarak görülmektedir. Buna göre İslam barbar, akıldışı, ilkel ve cinsiyet ayrımcılığı yapan bir yapıdadır.
- İslam, şiddet yanlısı, tehditkar, terör destekçisi ve “medeniyetler çatışmasına” girişmiş olarak görülmektedir.
- İslam siyasi bir ideoloji olarak görülmekte ve onun siyasi ve askeri üstünlük için kullanıldığı düşünülmektedir.
- İslam’ın Batıya ilişkin yaptığı eleştiriler hiç dikkate alınmaksızın reddedilmektedir.
- İslam düşmanlığı, Müslümanlara karşı sergilenen ayrımcı uygulamaları ve onların toplumdan dışlanmasını haklı çıkarmak için kullanılmaktadır.
- İslam düşmanlığı tabii ve normal olarak görülmektedir.

Aynı komisyonun geliştirdiği aşağıdaki kavramsal çerçeveye göre İslamofobi, dört boyutlu bir fenomen olarak tasvir edilmektedir. İslamofobinin en derin boyutunu medya ve günlük konuşmalarda yer alan önyargılar oluşturmaktadır. Kavramsal çerçeveye göre önyargılar kendi başına ve soyut şeyler olmayıp ayrımcılık ve dışlanma gibi davranış boyutlarıyla ortaya çıkar. Ayrımcılık iş hayatı, sağlık ve eğitim gibi sektörlerde görülürken; dışlanma siyaset ve yönetim pozisyonlarında söz konusudur. Son boyut ise 11 Eylül’den sonra giderek hız kazanan fiziksel şiddettir. Görsel bir özet niteliğindeki

aşağıdaki şemadan da anlaşılacağı üzere fiziksel şiddet; vandalizm ve fiziksel saldırılar şeklinde karşımıza çıkabildiği gibi sözlü şiddet olarak da tezahür edebilir.

Şekil 1: İslamofobi Konulu Kavramsal Çerçeve

Kaynak: Runnymede Thrust, 1997'ten aktaran Er ve Ataman, 2008: 761

AB bazında ise henüz yasal bir yaptırıma temel teşkil etmemekle birlikte hükümetlere tavsiye niteliğinde sunulan raporlardaki İslamofobi tanımları mevcuttur. Örneğin Avrupa Konseyi İrkçılığa ve Hoşgörüsüzlüğe Karşı Avrupa Komisyonu'nun "Müslümanlara Karşı Hoşgörüsüzlük ve Ayrımcılıkla Mücadele" konulu 5 No.lu Genel Politika Tavsiyeleri ile İrkçilik ve Yabancı Düşmanlığıyla Mücadele Etmek İçin Milli Mevzuat üzerine 7 No.lu Genel Politika Tavsiyesi üzerinden yapılmıştır. AB Temel Haklar Ajansı'na [FRA] göre:

11 Eylül 2001 tarihinde meydana gelen olaylar sonrasında terör ile mücadele kapsamında aralarında Arapların, Musevilerin, Müslümanların, bazı mülteci grupların bulunduğu gruplara bağlı kişiler; eğitim, istihdam, barınma, hizmetler ve kamu alanlarına erişim, toplumsal katılım ve hareket serbestliği gibi bazı alanlarda ırkçılığa maruz kalmaktadırlar. Bu çerçevede İslamofobi, İslam dünyasına mensup olan bireylerin maruz kaldıkları ayrımcı muameleye verilen genel isimdir (Öksüz, 2012: 3).

AB Komisyonunca yapılan bu tanımda İslamofobinin 11 Eylül 2001 terör saldırısıyla başladığı söylenirken, "İslamofobinin Tarihsel Süreci" başlığında ele alındığı üzere İslamofobi neredeyse İslam'ın ortaya çıkışıyla eş zamanlı doğmuştur. Ayrıca tanımda Musevilerin ve Arapların ve bazı mülteci grupların da Müslümanlara dahil edilmesi; dış görünüş, isim ve benzeri nedenlerle Müslüman zannedilmelerinden ötürü maruz kaldıkları olumsuz tutumların İslamofobi kökenli olmasındandır.

2004 yılında Budapeşte’de yapılan Avrupa Gençlik Semineri sonuç raporunda ise İslamofobinin tanımı şu şekilde yapılmıştır:

İslamofobi, İslam’a, Müslümanlara ve onlarla ilgili durumlara karşı duyulan korku ya da önyargılı görüştür. İster ırkçılık ve ayrımcılığın günlük formları şeklinde olsun, isterse daha saldırgan bir yapı alsın, İslamofobi, insan haklarının ihlali ve toplumsal birliğe bir tehdit olarak algılanmaya başlanmıştır(Europen Youth Centre, 2006’dan aktaran Er ve Ataman, 2008: 755).

Tüm bu tanımlamaların aksine İslamofobi teriminin belirli siyasi amaçlara ulaşmak için Müslümanlar tarafından ortaya atıldığını iddia edenler de bulunmaktadır. Örneğin Fransa Başbakanı Manuel Valls (İç işleri Bakanı iken), İslamofobi kelimesinin cumhuriyet değerlerine karşı kullanılan bir tabir olduğunu öne sürmekteydi. İslamofobi yerine "Müslüman karşıtı eylemler" ifadesini kullanmayı tercih eden Valls, İslamofobi, teriminin cumhuriyet değerlerini zayıflatmak için kullanılan bir “Truva Atı” olduğunu iddia etmekteydi (Fransız Bakan “İslamofobi” Tabirinden Rahatsız, 01 Ağustos 2013, <http://zamanfransa.com/haber/guendem/politika/fransiz-bakan-islamofobi-tabirinden-rahatsiz.html>).

1.1.1 Politik İslamofobi

Politik İslamofobi olgusu komünizmin yıkılışı ve Sovyetlerin 1989’da dağılması ile başladı. O dönem İngiltere başbakanı Margaret H. Thatcher’in Batının komünizm sonrası yeni düşmanını “Kuzey Atlantik Paktı [NATO]’nun yeni düşmanı artık yeşildir (Yücel, 2012: 153)”, diyerek İslam ülkeleri olarak işaret etmekteydi. Thatcher daha sonra da 2002 yılında, The Guardian’da yazdığı makalede de İslamcılığın yeni Bolşeviklik olduğunu ve mutlaka savaşılmaması gerektiğini vurgulamıştır.

Politik İslamofobinin ortaya çıkışı ve kavramın anlamına ilişkin benzer bir tespit şöyledir:

İki kutuplu dünya düzeninin ortadan kalkmasıyla “ne olacak bu dünyanın hali?” sorusu muhtelif teoriler arasında cevaplandırılmaya çalışıldı. Bu “x” teorilerinin muzaffer blokun lider ülkesi olan ve dünyadaki tek süper güç vasfını kazanan Amerika Birleşik Devletleri [ABD] kaynaklı olması beklenebilirdi. Nitekim böyle oldu. ABD liderliğinde yeni dünya düzeni olacağı iddiasındaki kibirli muzafferiyet, dünyanın birçok yerinde meydana gelen savaş ve iç savaşlarda oluşan yeni dünya düzensizliğine bir nizam ve intizam verme anlayışına dönüştü. Bu meydana tarihin sonu, medeniyetler çatışması, yaklaşan anarşi, düşük yoğunluklu çatışma, sınırsız dünya, küreselleşme, kontrolden çıkmış dünya, moleküler iç savaş, post modern savaş gibi adlarla ifade edilen teoriler gündeme geldi. Bahse konu tüm teoriler sonuç olarak sistemli bir nefret politikasını doğurmuştur ki bu politika İslamofobidir. Politik İslamofobi var olmayan ancak siyasi amaçlar için varmış gibi görünen ve karşısında önlemler alınan bir korkudur (Yılmaz, 2006: 15).

Yukarıdaki tespitten ve tanımlamadan yola çıkılırsa politik İslamofobinin tanımı; belirli amaçlar doğrultusunda (güvenlik, ekonomik vb.) bir Müslüman ülkeye veya ülke içi Müslüman azınlığa karşı uygulanacak ve antidemokratik görünebilecek politikalar için meşruiyet sağlanması amacıyla İslamofobinin kullanılması şeklinde yapılabilir.

Soğuk savaş sonrası dönemde İslam'ın yeni tehdit unsuru olarak algılanmasına katkıda bulunan bir çalışma da 1993 yılında Samuel P. Huntington'ın Medeniyetler Çatışması isimli makalesidir. Huntington (1993: 25) bu makalesinde medeniyetin tanımını “Bir medeniyet, insanların kendilerini diğer türlerden ayırt eden yönünden başka onların sahip olduğu en yüksek kültürel gruplaşma ve en geniş kültürel kimlik seviyesidir.” şeklinde yapar. Bahse konu makalede Hıristiyan Batı ile İslam Medeniyetinin kaçınılmaz bir çatışmaya sürüklendiğinden bahsedilmektedir. Yukarıdaki tanımdan yola çıkarak bahse konu makalenin de politik İslamofobik unsurlar içerdiği değerlendirilebilir.

1.2 Antiislamizm Kavramı ve İslamofobi ile İlişkisi

İslamofobi, kelime anlamı olarak İslam düşmanlığını ifade etmese dahi, bahse konu psikolojik olgunun bir sonucu da İslam düşmanlığı ya da antiislamizmdir. İslam karşıtlığının önemli bir boyutu başta Araplar olmak üzere Müslümanlara karşı ırkçılık olarak gözükmektedir. “İslamofobi, resmi kurumlarda da Müslümanlara karşı ayrımcılığı ve kötü muameleyi beraberinde getirmiştir (Okumuş, 2007: 247).”

İslamofobinin ve antiislamizmin tanımlanmasında, Avrupa merkezli “yabancı düşmanlığı” kökenli bir düşünce olan antisemitizmin tanımından faydalanılabilir. Antisemitizm Yahudilik dinine, ırkına, kültürüne veya milletine karşı duyulan düşmanlık ırkçılık olarak tanımlanır (Lewis, 1973: 14).

Antiislamizm, Batıda yaşayan Müslümanlar tarafından uğradıkları ayrımcılık için kullandıkları kavramdır. Bu kavram antisemitizm kavramından yola çıkarak tanımlanırsa, antiislamizm Müslümanlara yönelik nefret, korku, suçlama ve düşmanlık gibi anlamlara gelir. Yine antisemitizm tanımından hareketle tıpkı antisemitizmin Siyonizm karşıtlığı olmadığı, Yahudi ve Sami ırkı düşmanlığı anlamına geldiği gibi antiislamizm de, sadece İslamcılığa karşı olmayı değil, daha genel anlamda İslam ve Müslümanlara karşıtlığı içerir. Bu bağlamda antiislamizm İslam karşıtı bir ideolojiden ziyade Müslümanlara karşı ırkçı düşünce ve tutumlar bütünüdür.

Özellikle II. Dünya Savaşında uğranılan soykırımın da etkisiyle antisemitizme karşı tepkiler oluşmuş ve birçok ülkede suç olarak kabul edilmiştir. Din kaynaklı bir nefret tutumu olmakla birlikte Yahudilik din olmanın yanı sıra ırksal bir kimlik olarak kabul edildiğinden antisemitist hareketler Avrupa tarafından ırkçılık olarak kabul edilmiştir. Tanımlardaki benzeşmeye rağmen Avrupa’da yasaların önünde nelerin İslamofobik ve antiislamist tutum ve davranış olduğu belirlenememekte ve antisemitizm gibi ırkçılık suçu olarak yaptırım görmemektedir.

1.3 Irkçılık, Yabancı Düşmanlığı Tanımı ve İslamofobiyle İlişkisi

İslamofobi genel anlamda “yabancı düşmanlığı” anlamına gelen “xenophobia”nın bir uzantısı ve alt kolu olarak kabul edilmektedir. Yabancı düşmanlığının tarihi altyapısını ise ırkçılık oluşturmaktadır. Geçmişte kalıtsal farklılıklara dayanan “üstünlük” iddiasıyla şekillenen ırkçılık sorunu tarihten şimdiye dek taşınan önyargı ve basmakalıp düşüncelerin etrafında, son dönemlerde varlığını daha karmaşık bir yapılanma içinde sürdürmektedir.

Zamanla kalıtsal özelliklerden sıyrılan ırkçılık kavramını, artık kültürel dışlama, etnik-merkezcilik (etno-centrism), antisemitizm ve hatta göçmen karşıtlığı gibi sosyal dışlamacı tavır ve davranışlardan ayırmak zorlaşmaktadır. 21.yüzyılda gerçekleşen ekonomik ve sosyal yeniden yapılanma, ırkçılık ve yabancı düşmanlığının dayandığı unsurları da önemli ölçüde kültürel ve sosyal farklılıklara taşıyarak yeniden şekillendirmektedir. Dolayısıyla günümüzde ırkçılık ve yabancı düşmanlığı; gelecek korkusu, sosyal güvensizlik, ulusal kimlik vurgusu, önyargı ve basmakalıp düşünceler ile göç, ekonomik gerileme gibi “ırk” unsurunu içinde barındırmayan faktörlerle yeni bir boyut kazanmaktadır (Yılmaz, 2008: 13-14).

Yukardaki tespitten de anlaşılacağı gibi ırkçılık değişen dünya düzeniyle birlikte artık biyolojik ve sosyolojik nedenlerden ziyade ekonomik ve kültürel zeminlere dayanmaktadır.

İrkçılık kavramı ırksal gruplar dışında dini inanış grupları arasındaki hoşgörüsüzlüğü tanımlamak için de kullanılmaktadır. Bu bağlamda İslamofobi ve bunun sonucunda doğan antiislamizm de birer ırkçılık türü ve ürünüdür. Davranış biçimi olarak ele alınan ırkçılık, tanımlanmış fiziksel özellikleri kendinden farklı olan bireylerden nefret etme ya da bu bireyleri küçük görmenin açıkça ifadesi iken; bir ideolojinin parçası olarak tanımlanan ırkçılık ise insan ırklarıyla ilgili bir doktrini ifade etmektedir. İrkçılık doğuştan sosyal davranış ve kapasiteleri farklı olan grupların alt gruplara bölünmesini savunan inancı simgelemektedir. Bu yargı ise toplumsal kaynakların özellikle refah, prestij ve gücün değişik biçimlerde eşitsiz dağılımını meşurlaştırmaktadır. İrkçılık kavramı ayrıca, ırksal gruplar dışındaki etnik ve dini gruplar arasındaki önyargı ve hoşgörüsüzlüğü tanımlamak için de kullanılmaktadır. Dolayısıyla, ırkçı duygu ve inanışları sadece ırk gruplandırılmalarının temelindeki düşüncelerle sınırlandırmak doğru değildir. Bu görüşe paralel olarak ırkçılık aynı zamanda antisemitizm, Arap-fobisi, siyah fobisi, engelli insanlara duyulan fobi gibi çeşitli spesifik konuların bileşeni ya da “heterofobi” olarak tanımlanabilmektedir. Geçmişte köklerini “ırk” kavramına dayalı olarak antropolojik çalışmalarla desteklenen biyolojik açıklamalarda bulunan ırkçılık vardı. 21. yüzyılda gerçekleşen ekonomik ve sosyal yeniden yapılanma, ırkçılık ve yabancı düşmanlığının dayandığı unsurları da önemli ölçüde kültürel ve sosyal farklılıklara taşıyarak yeniden şekillendirmektedir (Yılmaz, 2008: 22-23).

Günümüzde temel hak ve özgürlüklerin her alanda daha fazla vurgulanmasıyla hedeflenen eşitlik ve hoşgörü ortamının aksine, hakaret, dışlama ve şiddet gibi unsurları içeren ırkçılık ve yabancı düşmanlığı modern Avrupa toplumlarının aşması gereken bir sorun haline gelmiştir. Avrupa’da yabancı düşmanlığı denince akla ilk gelen şekli ise en yoğun yaşananı İslami ülkelerden gelen azınlıklara karşı yaşanan İslamofobi ve antiislamizmdir. İslamofobi dinsel kaynaklı nedenleri olsa da bir boyutuyla kendini yabancı düşmanlığı şeklinde gösterebilmektedir.

İrkçilik ile bağlantılı olan ve çoğunlukla ırkçılığın bileşenlerinden biri olarak ele alınan yabancı düşmanlığı, “Bir kişinin yabancı olarak algıladığı diğer kişi ve gruplardan korkması ya da uzak durmasını tanımlayan psikolojik bir kavram (Vorster, 2002’den aktaran Yılmaz, 2008: 27)” olarak tanımlanır. Buna göre, yabancılar ulusun bütünlüğüne potansiyel bir tehdit oluşturan farklı kültürlerin taşıyıcıları olarak görülmektedir. Yabancı düşmanlığına sahip kişiler yabancılardan sadece kültürlerinin farklılığı ve bilinmemesinden değil kendi toplumlarının kültürlerini de değiştireceğinden korkarlar.

1.4 İslami Terör Kavramı ve İslamofobiyle İlişkisi

İslami terör algısı İslamofobinin başlıca nedenlerindedir. Kavram olarak “İslami terör” ise İslam dini ile terörü aynı potada eritmekte ve böyle bir algı oluşturmaktadır.

Terörizm diğer birey ve gruplara karşı belli politik hedefler doğrultusunda şiddet kullanarak veya şiddet kullanma tehdidinde bulunarak, amaçlarını ve taleplerini dramatize ederek dile getirmek için zor ve şiddet yöntemini kullanarak yıldırma ve korkutma eylemidir. (Uluslararası Terörizm: Amaç mı Araç mı?, t.y. www.tayyarari.com/download/eskiyazi/uls_terorizm.doc).

“İslami terör” kavramı bir olgu olmaktan ziyade dayatma bir tanımlama olarak medya, siyaset alanlarında sıkça kullanılmaktadır. İslam ve terör kelimelerin birlikte kullanıldığı bu kavram İslam’ı terörle ilişkilendiren bir algıya sebebiyet verecek şekilde bilinçli kullanılmaktadır. “İslami terör kavramının yararlı bir kısaltma olarak gazeteciler, politika yapanlar ve güvenlik teşkilatları tarafından öngörülebilir gelecekte çok kullanılacaktır (Burke, 2004: 54).” Özellikle son yıllarda küresel terör eylemleri en yoğun biçimde İslam ile birlikte anılmıştır.

Teröristler genellikle milliyetçi gruplar ya da yönetimler adına yerel nüfusu hedef almışlardır. Son yıllarda radikal gruplar milliyetçiliği, etnisiteyi ve aşiretçiliği din ile

birleştirmişler ve hedeflerine ulaşmak için terör ve şiddet kullanmışlardır: Bosna'da Sırlar, Hindistan'da Hindu milliyetçiler, Sri Lanka'da Tamil ve Sihaliler, İsrail'de Yahudi köktendinciler, Birleşik Devletlerdeki aşırılık yanlısı Hıristiyanlar. Ancak dini terörizmin en yaygın örnekleri İslam dünyasında ortaya çıkmıştır. Küresel terörizm -tek kaynağı olmasa da- şu sıralar İslam ile ilişkilendirilmektedir (Esposito, 2002:185).

1.4.1 Cihat, Darülhalp, Darül İslam Kavramları

Diyanet İşleri Başkanlığı resmi internet sitesinde (www.diyamet.gov.tr) anlamı “Gayret etmek, bir işi yapabilmek için bütün imkânları kullanmak” olan cihat, Türk Dil Kurumu sözlüğünde (<http://www.tdk.gov.tr>) ise “Din uğruna yapılan savaş” olarak tanımlanmıştır. İslam dini kutsal kaynağı olan Kuran ve hadislerde; Allah yolunda savaşmak anlamını ifade ettiği gibi dini öğrenmeyi, dinin emir ve yasaklarına uymayı, haram ve günahlara karşı nefis ile mücadele etmeyi, İslâm'ın bilinmesi, tanınması, yaşanması ve yücelmesi için çalışmayı da ifade eder.

Cihat, günümüzde İslamofobik unsurlar tarafından İslam karşıtı politikalarını meşrulaştırmak için kullanabilmektedir. Bahse konu unsurlar Müslümanlardan neden çekindiklerinden bahsederken Müslümanlarının dünyayı tamamen fethetmek adına yaşam amacı olarak cihadı edindikleri iddiasını öne sürerler. Bu bakımdan cihadın tanımı dikkatle yapılmalıdır.

Cihadın İslamofobinin kaynakları arasında yer almasında bir etken de darülharp kavramıdır. İslami kaynaklara göre İslam dinine inanmayan bir hükümdarın egemen olduğu yerler ve Müslümanlarla gayrimüslimler arasında henüz barış akdedilmemiş olan memleketler İslam hukukunda darülharp sayılır. İslami görüşe göre dünya darülharp ve darül İslam olmak üzere ikiye ayrılır. Darülharbi darül İslam haline getirmek cihadın amacıdır.

Avrupa'da yaşayan Müslüman azınlığın Avrupa'yı darülharp olarak gördüğü endişesi ise yersizdir. İkinci Dünya Savaşı sonrası başlayan ve özellikle 70'li, yıllarda yaygınlaşan Avrupa'ya göçler ekonomik, sosyal ve siyasal nedenlerle olmuştur ve hali hazırda orada yaşayan Müslüman halk sorunlar yaşamakla birlikte Avrupa'ya entegre olma çabası içerisinde. Ancak gerek Avrupa'da yaşayan Müslümanların, gerekse dünya Müslümanlarının içerisinde küçük bir köktendinci azınlık Avrupa'yı darülharp olarak algılayıp savaşçı bir cihat anlayışı benimsemiş olabilir.

Batının cihat hakkındaki değişik algılarının yanı sıra, İslam kültürü içerisinde de cihat kavramına değişik yaklaşımlar mevcuttur. Müslümanlar için cihat nedir sorusuna Müslümanların kendi içinde bile ne derece farklı algıların olduğu aşağıdaki tespitte görülmektedir:

Cihat üzerine dört Müslüman konuğun katıldığı özel bir televizyon programı izlerseniz, “cihat nedir?” sorusuna dört farklı cevap bulabilirsiniz. Bu konuklardan biri, cihadın, iyi bir Müslüman gibi çalışmaya çalışmak, düzenli olarak namaz kılp oruç tutmak, sorumluluklarını yerine getiren bir eş ve anne/baba olmak, anlamına geldiğini söyleyebilir. Bir diğeri cihadı, İslam’ın çağrısını yaymak için yoğun bir çalışma olarak tanımlayabilir. Üçüncü konuk için cihat, Filistin’de, Keşmir’de, Çeçenistan’da ve Kosova’da zulüm gören Müslümanların mücadelesini desteklemek olabilir. Ve son konuk için cihat, tıpkı Bin Ladin için olduğu gibi, İslam dünyasındaki hükümetleri yıkmaya çalışmak ve Amerika’ya saldırmak anlamına gelebilir. Bu yorumlar ne kadar farklı olursa olsun, hepsi de günümüzde Müslümanlar için cihadın ne kadar önem taşıdığını gösterir. Cihat İslam’da belirleyici bir anlayış ve inanç, Allah’ın isteğine inanan ve takipçisi olan bir insan için kilit bir önem taşıyan bir ögedir (Esposito, 2003: 43).

İslam devlet kültüründe cihat kavramının neden ortaya çıktığı ve bu kavramın hangi şartlar için kullanıldığı ise şöyle izah edilir:

İslam’a göre uluslararası ilişkilerde normal durum barıştır. Savaş ancak başkalarının tecavüz ve saldırılarını önlemek üzere meşru kılınmıştır. Savaşın amacı düşmanın saldırısını önlemek ve mukavemetini kırmak olduğundan bunun sınırlarının aşılmaması, yani sömürü veya başka gayri insani bir niyetle savaş açılması ya da savaşa bilfiil katılmayanların, masum insanların hedef yapılması yasaklanmış, savaşın tahribatı mümkün olduğunca sınırlı tutulmuştur. İslam’da meşru kabul edilen bu savaşı diğerlerinden ayırmak için de cihat tabiri kullanılmıştır(Özel,2007: 112).

Avrupa’daki Müslümanların yayılmacı cihatta bulunduğu algısı pratikte İslamofobik eylemlere dönüşebilmektedir. Örneğin bazı yerel yönetimler, ürünlerinde “Helal Gıda” sertifikası kullanan firmalara olumsuz yaklaşılabilir. Bahse konu firmalar hakkında uygulamalarının bir çeşit “ekonomik cihat” olduğuna dair suçlayıcı demeçler olmaktadır (Shore, 2006’dan aktaran Yücel, 2012: 21).

Görüldüğü gibi cihat kavramı Müslümanlar içinde siyasi amaçlarla provakatif olarak ve motivasyon sağlamak için çarpıtılarak farklı anlamlarda tanımlandığı gibi Avrupa’da da yine kimi siyasi ve ekonomik gerekçelerle farklı şekillerde -ve ön yargılarla- kullanılmaktadır.

Cihat kavramının İslam ve Batı dünyası içinden bir takım siyasi mihraklarca nasıl yeni retoriklerle sunulup İslamofobik duyguları kabartmak suretiyle siyasi olarak kullanıldığı “İslamofobinin Nedenleri” bölümünde incelenmektedir.

1.5 Köktendincilik (Dini Fundamentalizm)

Avrupa’da İslamofobinin bir nedeninin Müslümanların köktendinci (dini fundamentalist) olduğuna inanmasıdır. Bu kapsamda bu terimin de anlamı İslamofobi açısından önemlidir. “Köktendincilik ilk olarak Amerika İncilistleri (Evangelicals) tarafından ortaya çıkarılmıştır. 19.Yüzyılda fundamentalizm kavramı, modernist eğilimlere ve bilimsel eleştirilere karşı çıkan Hıristiyanlar arasındaki harekete verilen isimdi (Aydın, 2009: 88).”

Günümüzde köktendincilik (radikal dincilik, dinî fundamentalizm) tanımı, genellikle dinî esaslı asli kaidelere geri dönme talebiyle kendini belli eden ve bu kaidelere katı bir biçimde bağlı olan; diğer görüşlere karşı toleranssız ve laiklik karşıtı dinî hareket veya bakış açısı olarak kullanılmaktadır. Köktendincilik, genellikle dini tabiattaki bir dizi kurula sıkı sıkıya bağlı, çağdaş sosyal ve siyasi yaşam ile ilgili üzerinde uzlaşmış prensiplere karşı tepkisi olan inancı belirtir. Köktendinciler dinî metinleri genelde kelime anlamlarıyla anlarlar ve yeni yorumlara karşı çıkarlar (Marsden, 1980: 4-5).

1.6 Avrupa, Avrupa Birliği, Avrupalı Kimliği

Avrupa’nın coğrafi tanımı, Afrika’nın kuzeyinde, Asya’nın batısında ve Atlas Okyanusu’nun doğusunda bulunan yarımada olmakla birlikte bu incelemede Avrupa, gelir seviyesi, demokratik düzeyi ve iş imkanları gibi sosyo-ekonomik nedenlerle Müslüman göçü almış, İslamofobinin yoğun olarak yaşandığı başta Almanya, İngiltere ve Fransa olmak üzere Avrupa Birliği [AB] ülkeleri için kullanılmıştır. AB yirmi sekiz üye ülkeden oluşan ve toprakları büyük ölçüde Avrupa kıtasında bulunan siyasi ve ekonomik bir örgütlenmedir. 1992 yılında, AB Antlaşması olarak da bilinen Maastricht Antlaşması’nın yürürlüğe girmesi sonucu, var olan Avrupa Ekonomik Topluluğu [AET]’na yeni görev ve sorumluluk alanları yüklenmesiyle kurulmuştur. 500 milyondan fazla nüfusuyla AB, dünya ülkelerinin Gayri Safi Yurtiçi Hasıla [GSYİH]’ye (nominal) göre sıralanışında nominal gayrisafi yurtiçi hasılasının %30'luk bölümünü oluşturur (The IMF and Europe, t.y. <http://www.imf.org/external/region/eur/index.aspx>).

AET’nun AB’ye dönüşmesi ve özellikle de genişleme sürecinde “Avrupalı kimliği” şeklinde yeni bir tanım ve tartışma konusu ortaya çıkmıştır. Avrupalı kimliği tanımının hangi kültür tarzında, hangi dini inanışta veya siyasi görüşlerde kişileri kapsadığına dair somut bir ifade olmamasından dolayı bu kavram kimi ötekileştirmeler için

kullanılabilmektedir. AB ülke vatandaşlarında olduğu söylenen Avrupalı kimliğini İtalyan bilim insanı Umberto Eco'nun şu ifadesiyle örneklenebilir: “Kendimi İtalya’da Milanlı, Londra’da İtalyan ve New York’ta Avrupalı hissediyorum (Canatan, 2005: 15).” Avrupa, Edward Said’in ifade ettiği gibi, coğrafi bir bölgenin adı değil, daha çok söylemsel bir kurgudur. Bu söylemsel kurgunun negatif kurucu ya da tanımlayıcı (Avrupa’nın ötekisi) unsuru kimilerince İslam ve Müslümanlar olabilmektedir (Said, 2003: 14-15). Dolayısı ile hali hazırda Avrupa’da İslam ve farklılıkları tartışılıyor olarak görünse de kısmen tartışılan Avrupalı olmak ve Avrupalı kimliği, kültürüdür.

Avrupalı kimliği, tarihsel açıdan, kısmen de olsa, İslam dünyasının yakınlığı ve oluşturduğu tehdide karşı bir cevap olarak ortaya çıkmıştır. Sömürgecilik sonrası dönemde ise, Müslümanların konuk işçi, sakin ve vatandaş olarak Avrupa’ya göç etmesi, kimlik oluşumunun önüne yeni engeller ve olasılıklar çıkarmıştır. Bugün itibarıyla Avrupa’nın farklı ulus devletlerinin vatandaşları olan Müslümanlar ile bizzat Avrupa, kendi kimlikleri üzerinde yeniden düşünmek suretiyle, yeni kimlikler oluşturma imkanına sahiptir (Alsayyad ve Castels, 2004: 31).

1.7 Entegrasyon, Asimilasyon

AB sınırları içerisinde yaşayan göçmenlerden özellikle Müslüman kesimin Avrupa kültür ve yaşantısına entegrasyon problemi yaşadığı iddiası Avrupa’daki İslamofobi için haklı gerekçe olarak gösterilmektedir. Bu bakımdan entegrasyon kavramı İslamofobi açısından önem arz etmektedir.

Entegrasyon kelimesi İngilizce “integration” kelimesinden dilimize geçmiş olup anlamı katılım, bütünleşmedir (integrate, t.y. <http://dictionary.cambridge.org/dictionary/turkish/>). Avrupa entegrasyonu, Avrupa’daki ülkelerin politik, yasal, ekonomik ve kimi durumlarda sosyal ve kültürel olarak birbirleriyle bütünleşmesini anlatmak için kullanılan terimdir. Avrupa’nın İslami kesim hakkındaki entegrasyon problemi şikayeti buradaki sosyal ve kültürel başlıklara ilişkindir.

Terimin İngilizce anlamından yola çıkılırsa entegrasyon politikası unsurlar arasında uyum ve bağdaşma üzerine kurulmalıdır. Yani bu politikada farklı kültürlerin baskı ve zaman kısıtlaması getirilmeksizin bir sentez yaratması beklenmelidir.

Entegrasyon iki yönlü bir süreçtir. Avrupalı Müslümanların pek çoğu toplumun geriye kalanıyla ilişkiye geçmek için daha fazla çaba göstermeleri gerektiğini kabul etmektedir. Aynı zamanda Avrupa’nın politik liderleri de kültürler arası anlamlı diyalogu geliştirmek ve ırkçılık, ayrımcılık ve marjinalleştirmeye daha etkili bir şekilde baş etmek için daha fazla çaba harcamalıdır (EUMC Bülteni: 2006).

Avrupa’da özellikle kimi sağ partilerce mevcut “İslam Tehlikesini” bertaraf etmenin bir yöntemi olarak da düşünölen yöntem entegrasyondur. Ancak Avrupa’da entegrasyon uygulanırken kimi zaman asimilasyon amacı içeren politikalar icra edildiği de Müslömanlar tarafından dile getirilmektedir.

Asimilasyon, azınlıkların birkaç kuşak sonra tek yanlı olarak hakim kültöre uyum sürecidir. Asimilasyon, kültörel boyutuyla hakim kültören değer ve normlarını benimseme anlamına gelirken, yapısal boyutuyla azınlıkların egemen toplumun kurumlarına katılımını içerir. Asimilasyonist bir politikayı yönlendiren dünya görüşü, türdeş bir toplum projesine sahiptir. Kültörel farklılıkların toplumsal çatışma ve istikrarsızlıklara neden olacağı varsayılır. Bu politikanın yürürlükte olduğu toplumlarda toplumsal hoşgörünün sınırları oldukça dardır. Asimilasyonist politikanın felsefi temeli etnosentrizmdir. Egemen kültür uyulması gerekli “yüksek” bir kültördür. Egemen kültöreden her türlü sapma affedilmez bir suçtur (Canatan, 1995: 159).

İKİNCİ BÖLÜM

2.AVRUPA'DA İSLAM VE MÜSLÜMANLAR

Avrupa'da İslam konusu ne zaman tartışılrsa çok kültürlülük, hoşgörü, laiklik, diyalog gibi kavramlar yerine çatışma, entegrasyon problemi, soyutlanma ya da asimilasyon gibi kavramlar gündeme gelmektedir.

Müslümanlar AB toplumunun en büyük ikinci dinî grubunu oluşturmaktadır. AB'de yaşayan Müslümanlar farklı etnik kökenler, diller, dinî eğilimler, kültürel gelenekler ve politik görüşlerden oluşan çok çeşitli bir karışımdır. "Avrupa Birliği'nin Müslüman nüfusları arasında en yaygın olanlar, Türkiye, Kuzey Afrika, Orta Doğu, Pakistan, Bangladeş ve eski Yugoslavya'dan gelen Müslümanlardır (Aydın ve Yardım, 2007: 4)."

Müslümanların Avrupa'daki varlıklarından bahsederken konuyu sadece son yüzyıla dayandırmak yanlış olur. Müslümanların Avrupa'daki varlığı fetihler ve sonrasında yaşanan mübadele göçleriyle çok öncesine dayanır (Aydın ve Yardım, 2007: 4). Bununla birlikte Avrupa'daki Müslüman topluluğun büyük bölümü 1960'lı yıllarda gerçekleşen göçmenlerden oluşmaktadır.

İkinci Dünya Savaşı'nda nüfusunun büyük kısmını kaybeden Batı Avrupa ülkeleri, savaşın ertesi dönemde başta Türkiye, Kuzey Afrika'daki sömürge devletler (Cezayir, Fas, Tunus, Libya), Kara Afrika'daki sömürge ülkeler (Fildişi Sahili, Gabon, Kongo, Senegal) olmak üzere Üçüncü Dünya ülkelerinden göçmen alarak bu açıklarını kapatma yoluna gittiler. Büyük işçi gereksinimini karşılamak için Batı Avrupa'ya giden bu ülke vatandaşlarının büyük çoğunluğu Müslüman'dı. Böylece 1950'lerden itibaren Avrupa Birliği (o dönemdeki adıyla Avrupa Ekonomik Topluluğu) kuruluş aşamasına hız verirken, bir yandan da başta Fransa, Almanya, Belçika, İngiltere, Hollanda olmak üzere Batı Avrupa ülkelerinde, dini bu ülke vatandaşlarınınkinden farklı olan bir göçmen nesil oluşmaya başlamıştı (Avrupa Birliği Ülkelerinde İslamofobi ve Irkçılık, Şubat 2012, <http://www.ari.org.tr/TR/wp-content/uploads/2013/11/Avrupa-Birliigi-UlkelerindeIslamofobi-ve-Irkcilik.pdf>).

Avrupa'da Müslüman nüfus oranlarını içeren mevcut demografik yapı aşağıdaki tabloda sunulmuştur. Tabloya göre tüm Avrupa ülkelerinde Müslüman nüfus bulunmaktadır. En fazla Müslüman 6.11 milyon kişi ile Fransa'da yaşamaktadır. Fransa'yı Almanya ve İngiltere takip etmektedir. Nüfusa oranla en yoğun Müslüman sayısı ise

sırasıyla Bulgaristan, Fransa ve Avusturya'dadır. En düşük Müslüman nüfusu ve oranı ise Litvanya'da yaşamaktadır (32000 kişi, %0,01). AB toplam nüfusu 520,6 milyon olup bu nüfusun %4.13'ü yani 21,51 milyon kişisi Müslüman'dır.

Tablo 1:AB Üyesi Ülkelerdeki Müslüman Nüfus Miktarı Ve Toplam Nüfusa Oranı

AB ÜYESİ ÜLKE	TOPLAM NÜFUS (milyon)	MÜSLÜMAN NÜFUS (milyon)	MÜSLÜMAN NÜFUSUN TOPLAM NÜFUSA ORANI (%)
ALMANYA	81.8	4.09	5
AVUSTURYA	8.5	0.53	6.2
BELÇİKA	11.1	0.67	6
BİRLEŞİK KRALLIK	63.2	2.91	4.6
BULGARİSTAN	7.2	0.96	13.4
ÇEK CUMHURİYETİ	10.5	0.05	0.5
DANİMARKA	5.6	0.23	4.1
ESTONYA	1.3	0.01	0.7
FİNLANDİYA	5.4	0.04	0.8
FRANSA	63.6	6.11	9.6
HIRVATİSTAN	4.3	0.13	3
HOLLANDA	16.7	0.92	5.5
İRLANDA	4.7	0.02	0.5
İSPANYA	46.2	1.06	2.3
İSVEÇ	9.5	0.47	4.9
İSVİÇRE	8	0.46	5.7
İTALYA	60.9	1.58	2.6
LETONYA	2.2	0.01	0.45
LİTVANYA	3.2	0.032	0.01
LÜXENBURG	0.5	0.01	2.6
MALTA	0.4	0.08	0.2
MACARİSTAN	9.9	0.02	0.2
POLONYA	38.2	0.05	0.13
PORTEKİZ	10.6	0.06	0.6
ROMANYA	21.4	0.06	0.3
SLOVAKYA	5.4	0.01	0.1

SLOVENYA	9.5	0.47	4.9
YUNANİSTAN	10.8	0.51	4.7
TOPLAM	520.6	21.51	4.13

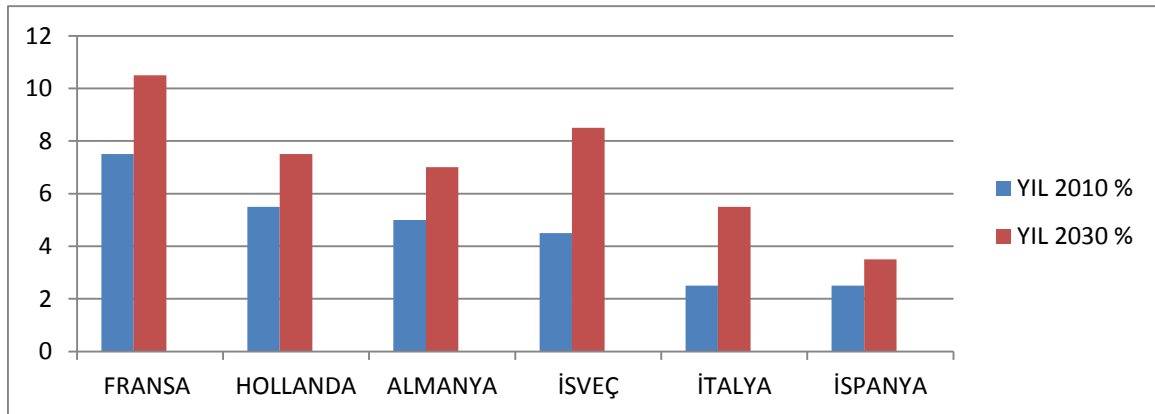
Kaynak: Islamicpopulation (2014), “Europe Muslim Population in 2014”, <http://www.muslimpopulation.com/Europe/>

Etnik olarak bakıldığında, Avrupa’daki Müslümanların çok çeşitlilik arz ettiği görülür. En büyük grup genelde Kuzey Afrikalılardan oluşan Araplardır. İkinci büyük grup ise bazıları Türkiye’den gelen Kürtlerin de dahil olduğu Türkiye Cumhuriyeti vatandaşlarıdır. Üçüncü büyük grup ise Güney Asya-Hindistan bölgesi kökenliler, özellikle de Pakistanlılardır (Cesari,2003: 34).

Verilere göre her yıl 1 milyon kadar kişi Müslüman ülkelerden Avrupa’ya göç etmektedir. Özellikle Batı Avrupa’daki aşırı sağ partilerin iddialarına göre Avrupa’da Müslümanların doğum oranları, Müslüman olmayanlara göre 3 kat daha fazladır. Tahminlere göre 2050 yılında Müslümanların Avrupa’daki nüfus oranı %20 olacaktır (Arı, 2012: 12). “Avrupa kökenli nüfus dahilinde aile başına düşen çocuk sayısı yaklaşık 1,5 iken, farklı etnik kökenlerden gelme Müslüman ailelerde aynı rakam ülkesine göre 2,5 ila 3 arasında değişmektedir (AlSayyad ve Castels, 2004: 3).”

Aşağıdaki grafik, AB bünyesinde yaşayan Müslüman nüfusun mevcut toplam nüfusa ve 2030’da ulaşacağı tahmin edilen nüfusa oranına aittir. Grafığe göre Müslüman nüfus Avrupa’da tüm ülkelerde genel nüfusa oranla daha hızlı artacaktır.

Grafik 1: AB Üyesi Ülkelerde Müslüman Nüfus Oranları

Kaynak: Pew Research Center, The Future of the Global Muslim Population, 2011, <http://themuslimissue.wordpress.com/2012/10/08/muslim-population-in-sweden-and-denmark-doubled-in-14-years>

Grafik, mevcut doğum hızları dikkate alınarak gelecek Müslüman nüfusu hakkında tahminde bulunmaktadır. Ancak başka bir araştırmada Kuzey Afrikalı ve Arap kadınların Avrupa'ya göçtükten sonra doğum oranlarının azaldığı gözlenmiştir. Üstelik göçmen kadınlarla Avrupalı kadınlar arasındaki doğum oranı farkı her kuşakta daha da azalmaktadır (AlSayyad ve Castels, 2004: 16).

Avrupa'da Müslümanlarının kendi kimlik ve aidiyetlerini tanımlarken de dini referansı öne alanların vatandaşlık referansını öne alanlara oranı entegrasyon durumunu açıklamak açısından önemli bir veridir. Aşağıdaki tabloda Avrupa Birliği ülkelerinde ve çoğunluğu Müslüman olan nüfus ülkelere ilişkin aidiyet anketi bulunmaktadır (Allen, 2006:3). Tabloda Fransa hariç olmak üzere AB ülkelerinde Müslümanların ezici çoğunluğu kimliklerini vatandaşlık bağı yerine Müslümanlık ile tanımlamaktadır. Ancak bahse konu durum Müslüman nüfusun çoğunlukta olduğu ülkelerde daha yoğun vatandaşlık bağı olmakla birlikte benzerdir. Dolayısıyla Müslümanlarda aidiyet duygusunun öncelikle dini referansa dayanması hususu genel olarak kabul edilebilir ve bir entegrasyon sorunu olarak görülmemelidir.

Tablo 2: Ülke Bazında Dini/Vatandaşlık Odaklı Aidiyet Hissi Oranları

ÜLKE	ÖNCELİKLE VATANDAŞLIK AİDİYETİ HİSSEDENLER (%)	ÖNCELİKLE MÜSLÜMANLIK AİDİYETİ HİSSEDENLER(%)
İNGİLTERE	7	81
FRANSA	42	46
ALMANYA	13	66
İSPANYA	3	69
MISIR	23	59
TÜRKİYE	19	51
ENDONEZYA	39	36
PAKİSTAN	6	87
NİJERYA	25	51

Kaynak: PEW Research Center, 2006, "The French-Muslim Connection: Is France Doing a Better Job of Integration than Its Critics?", <http://www.pewresearch.org/2006/08/17/the-frenchmuslim-connection/>

Avrupa'nın başlıca sorunları bütçe açığı ve işsizliktir. Ekonomik problemlerin eğitim, sağlık, sosyal güvenlik gibi alanlardaki kesintilerle giderilmek istenmesi toplumsal rahatsızlık yaratmaktadır. Devletlerin imkânlarından en fazla göçmenlerin yararlandığına dair algı, Müslüman göçmenlere karşı ayrımcılığın nedenlerinden biri haline gelmektedir. İşsizlik sorunu ise Avrupa'da ötekileştirmenin en fazla söz konusu olduğu alanlardan birisine karşılık gelmektedir.

Her ne kadar iş imkânlarının azalmasına göçmenlerin sebep olduğu düşünülse de göçmenlerin genellikle alt gelir gruplarını oluşturduğu görülmektedir. Göçmenler genellikle kasiyer, güvenlik görevlisi, temizlik elemanı gibi pozisyonlarda istihdam edilmektedir (İnanç ve Çetin, 2011: 22). Bu çerçevede Avrupalıların çalışmak istemedikleri işlerde çalışan göçmenlerin büyük ölçüde hizmet sektöründe faaliyet gösterdikleri belirtilebilir. Ağustos 2013 itibariyle 28 üyeli AB'de mevsimsellikten arındırılmış işsizlik oranı yüzde 10,9 olarak tespit edilmiştir (Euro Bölgesi'nde İşsizlik Yüzde 12, 01 Ekim 2013, <http://ekonomi.milliyet.com.tr>). Aşağıdaki şekilde Avrupa ülkelerine 2013 yılına ait işsizlik oranlarını içeren grafik sunulmuştur. Tabloda en yüksek İslamofobik olayın yaşandığı ülkelerden olan Almanya, İngiltere, Belçika, Avusturya ve Hollanda'nın işsizlik oranlarının ortalama olarak diğer AB ülkelerinden düşük olduğu görülmektedir. Dolayısıyla etkin unsurlar olsalar da, işsizlik ve ekonomik gerekçelerin yabancı düşmanlığı ve İslamofobinin ana gerekçesi olduğu yönündeki iddialar yanlıştır.

Şekil 2: 2013 Yılı AB Ülkelerinde İşsizlik Oranları

Kaynak: Floating Path, 2013, "Mapping E.U. Unemployment", <http://www.floatingpath.com/2013/05/17/mapping-e-u-unemployment-showsclear-winners-and-losers/>

AB ülkelerinde yaşayan Müslümanların işsizlik oranlarını AB’de genel ortalamaya göre çok daha fazladır. Aşağıda farklı kaynaklardan edinilen AB ülkelerinde genel işsizlik oranı ve Müslüman nüfustaki işsizlik ve fakirlik oranları paylaşılmıştır. Buna göre:

- İngiltere’nin saygın üniversiteleri Derby, Warwick, Birmingham ve Oxford Üniversitelerinin ortaklaşa yürüttüğü araştırmaya göre Müslümanlar İngiltere’de işsizlik ve fakirlikten en yüksek oranda etkilenen etnik gruptur. Araştırmaya göre Müslümanların 3’te 1’i en fakir %10’luk kesimdedir. Ayrıca 25 yaşın üzerindeki Müslümanların yaklaşık yarısı kaçak çalıştırılmakta ve özlük haklarından eşit faydalanamamaktadır (İngiltere’nin En Fakiri Müslüman Azınlık, 15 Mayıs 2006, <http://www.milliyet.com.tr/2006/05/15/son/sondun24.asp>).
- 2006 yılında Hollanda’da Türkiye ve Fas kökenli kadınların istihdam oranı sırasıyla %31 ve %27 iken, Hollandalı kadınların istihdam oranı %56’dır (Uluslararası Af Örgütü, 2012: 4).
- İrlanda’da 2002 nüfus sayımında, %4 olan ulusal işsizlik oranına karşın Müslümanların %11’inin işsiz olduğunu ortaya koymuştur (EUCM Raporu, t.y. http://fra.europa.eu/sites/default/files/fra_uploads/1936-EUMC-highlights-TR.pdf).
- Belçika’da yapılan istatistiklere göre ise “Türk ve Faslıların işsizlik oranı (%38) Belçikalılarınkinden (%7) 5 kat daha fazladır (Aydın ve Yardım, 2007: 8).

Britanya’da, yapımcılığını BBC (British Broadcasting)’nin üstlendiği bir radyo programı, 2004 yılında İngiliz, Afrikalı veya Müslüman kökenleri çağrıştıran isimlere sahip 6 sahte adayın 50 şirkete iş başvurusunda bulunduğu bir deney gerçekleştirdi. İngiliz isimli adayların görüşmeye davet edilme oranı %25, Afrikalı adayların çağırılma oranı %13 olurken, en az davet edilen adaylar isimleri Müslümanlığı çağrıştıranlar (%9) oldu (Islamism and Europes Recent Trends, Eylül 2007, http://csis.org/files/media/isis/pubs/070920_muslimintegration.pdf). Bu gösterge de Avrupa’da Müslümanların istihdam konusunda ne derece dezavantajlı olduğunu sergilemektedir.

Avrupa’da ilk kuşak göçmenler bilhassa hâkim toplum tarafından cazip görülmeyen işlerde işçi olarak istihdam edilirken, son zamanlarda, yüksek eğitimlerini tamamlayan yeni kuşağın nispeten geniş bir iş yelpazesinde yer aldıkları görülmektedir. Zira ilk nesillerin ekonomi alanında geri planda kalmalarının başlıca nedenleri arasında eğitim düzeylerinin yetersiz olması yer almaktadır (Özmen, 2013: 208).

Avrupa'daki Müslüman göçmenlerin genele kıyasla eğitim başarı durumlarına ve ihtiyaç duydukları din eğitimi nasıl sağladıklarına ilişkin veriler EUCM tarafından hazırlanan İslamofobi raporunda paylaşılmıştır. Rapora göre:

Avrupalı Müslümanların karşı karşıya olduğu ayrımcılık konusunda bir başka faktör de eğitimdeki düşük başarı düzeyleridir. Göçmen nüfusun önemli kısmını Müslümanların oluşturduğu bazı üye devletlerde (örneğin Danimarka, Almanya ve Fransa), diğer göçmenlere kıyasla Müslümanlar arasında eğitimi tamamlama oranlarının düşük olduğu ve ortalama olarak çoğunluk nüfusundan daha düşük vasıflar elde ettikleri görülmektedir.

Göçmen öğrenci performansı hakkındaki OECD PISA çalışmaları, göçmen öğrencilerin okur-yazarlık oranlarının çoğunluk nüfusundan çok daha düşük olduğunu göstermektedir. Özellikle, göçmen ailelerin eğitim ve sosyo-ekonomik statüsünün nispeten düşük olduğu ülkelerde, göçmen kökenli olan öğrencilerle diğerleri arasındaki performans farkları daha fazla olma eğilimindedir.

Dinsel eğitim verilmesi konusunda ise üye devletler farklı yaklaşımlara sahiptir. Bunlar arasında resmi laik eğitim; müfredat içi İslam öğretimi; devlet okulu bağlamı içinde veya dışında sağlanan ayrı dinsel öğretim gibi sistemler bulunmaktadır. Müslüman topluluklar ayrıca özel olarak dinsel eğitim dersleri de tedarik etmektedirler. Resmi niteliklere sahip olmayan, yerel sosyal ve kültürel bilgisi çok az olan imamların üçüncü ülkelerden çağrılmasıyla ilgili endişeler bulunmaktadır (EUMC, 1996: 2).

Avrupa'daki yabancı düşmanlığı ve ırkçılık konusunda ise 1997 İlkbaharında Avrupa Birliği kurumlarından Eurobarometre tarafından gerçekleştirilen ve endişe verici sonuçlara ulaşan araştırma referans alınabilir. Araştırmaya göre, üye ülkelerde ırkçılık ve yabancı düşmanlığında büyük artış görülmüştür. Araştırmaya katılanların %33'ü kendilerini açıkça "oldukça ırkçı" ya da "çok ırkçı" olarak nitelendirmiştir.

Kendilerini açıkça ırkçı olarak nitelendirenlerin toplumsal ve ekonomik durumlarından memnun olmayanlar olduğu, büyük kısmının işsiz olduğu için gelecekte endişe duyduğu ve durumlarındaki olumsuzluklardan, yaşadıkları ülkelerdeki göçmenleri ve azınlıkları sorumlu tuttuğu gözlenmiştir. AB ülkeleri arasında %22 ırkçılık oranıyla Belçika başı çekmekte, Fransa %16 oranıyla ikinci, Avusturya %14 ile üçüncü gelmektedir. Bu ülkelerdeki deneklerin kendilerini "çok ırkçı" olarak nitelendirdiği göz önünde tutulursa, kendisini orta ya da hafif derecede ırkçı olarak niteleyenlerin sayısının bu sayıya eklenmesiyle ortaya korkutucu bir manzara çıkmaktadır.

Araştırmaya katılanların %75'i çok kültürlü bir toplum taraftarı olduğunu ve azınlıkların kültürel hayata zenginlik kattığını düşünüyor olsa da, %53 gibi bir oran, okullarda fazla azınlık ve göçmen çocuk olmasının eğitimin kalitesini düşürdüğünü ifade etmiştir. Buna ilaveten, katılımcıların %59'u göçmenlerin sosyal yardımları kötüye kullandığını, %44,5'i azınlıkların varlığının toplum için bir tehdit olduğunu, %29'u ise

göçmenlerin dini pratiklerinin (ki burada kastedilen din büyük oranda İslam'dır) kendilerinin yaşam tarzlarını tehdit ettiğini ileri sürmüştür. Deneklerin % 63'ü göçmen ve azınlık gruplarının işsizliği artırdığını, %68'i ise, bu grupların başkalarının yapmayı reddettiği işleri yaptığını düşünmektedir.

Araştırma bir ırkçılık ve yabancı düşmanlığı alt kolu olan İslamofobi konusunda da sorular içermiştir. Bu çerçevede katılımcıların %36'sı, göçmenlerin toplumla tam bütünleşmesinin sağlanması için öncelikle yasalara karşı olan dini ya da kültürel pratiklerini terk etmeleri gerektiğini ileri sürmüştür. %25, daha da ileri giderek, toplum tarafından kabul edilebilmek için göçmenlerin kendi kültürlerini tamamen terk etmeleri gerektiğini düşünmektedir (Arı, 2012: 12-13).

AB üye ülkeler bazında İslamofobiye ilişkin örnek olaylar ve istatistiki bilgiler “AB Ülkelerinde İslamofobiye Örnekler” başlığında incelenmektedir.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

3. AVRUPA'DA İSLAMOFOBİ'NİN GEÇİRDİĞİ TARİHSEL SÜREÇ

İslamofobinin geçirdiği tarihsel süreç konusu değerlendirilirken faydalanılan Batılı kaynaklardan objektif değerlendirilmeler edinilebildiği gibi fetih mağduru esirler, göçmenler, korsanlık faaliyeti mağduru tüccarlar gibi Hıristiyan halka ait anlatı ve hatıralara dayanan dolayısıyla dramatize edilmiş olması muhtemel hikayelerin doğru kabul edilerek referans gösterildiği oryantalist, İslamofobik eserlere de yoğunlukla rastlanılmaktadır. Bu tespitin ardından İslamofobinin Avrupa'da geçirdiği tarihsel süreç kronolojik olarak, örnek olay ve söylemlerle incelenmektedir.

Uluslar tarih boyu kendi kimliklerini, sınırları dışındaki toplulukları ötekileştirerek tanımlama yoluna gitmişlerdir. Bu bakımdan günümüzde mevcut İslamofobik tutum ve ötekileştirilmelerin İslam öncesinden gelen kültürel bir ötekileştirilmeden devralındığı ve boyut değiştirdiği değerlendirilebilir.

Avrupalılar günümüzde Ortadoğu olarak adlandırılan topraklarda yaşayan Arap ve Pers gibi halkları İslam'ın doğuşundan ve yayılışından çok önceki zamanlarda bile “alt, aşağı, ikinci sınıf” toplumlar olarak tanımlamaktaydılar. Antik Yunan ve Roma dönemindeki ilk Avrupalılar kendi hudutları yakınındaki bu Asyalı düşmanlardan korkmakta ve nefret etmekteydiler. Yunanlar kendilerini “medeni” ve “özgürlük aşığı” olarak tanımlarken, kendi kimliklerinin antitezi olarak Persler gibi Asyalıları despot ve barbar insanlar olarak algılamaktaydılar. Romalı yazarlar henüz Araplar Müslüman olmadan önce onları “Arabistan'ın haydutları, Arabistan'ın kurtları” şeklinde tasvir etmekteydiler. Yani Avrupalılar “medeni biz” “barbar onlar” a karşı anlayışını 4. yüzyılda çoktan tesis etmişti ki bu İslam'ın doğuşundan üç yüzyıl öncesine tekabül etmektedir (Alice, 2009'dan aktaran Uzun, 2012: 23).

İslamiyet'in doğuşuyla birlikte özellikle Avrupa kiliseleri tarafından kendilerine karşı bir tehdit unsuru olarak gördükleri bu yeni dine karşı, gayri meşru olduğu doğrultusunda propaganda içerikli söylemlerde bulunulmuş ve bu “putperest” din için sahte kuruluş hikayeleri uydurulmuştur.

Batıda İslam tehlikesi fikri yeni değildir. İslam'ın doğuşuyla birlikte Katolik dünyası böyle bir fikri ortaya atmıştır. İslam'ın doğuşu komplo teorisi çerçevesinde açıklanmaya çalışılmıştır. Söz konusu teoriye göre Katolik Kilisesi'nden uzaklaştırılan bir papaz, kiliseden öç almak üzere Arap yarımadasına gitmiş ve orada Muhammed adlı birini bularak, ona Yahudi ve Hıristiyan gelenekleri üzerine bilgiler vermiş ve böylece yeni bir din icat etmiştir. Dolayısıyla İslam, Hıristiyanlığı yıkmak üzere uydurulmuş bir dindir. Bu dinin kitabında Hıristiyanlık ve Yahudilikle ilgili bilgilerin bulunması tesadüfi değildir. İslam, hem Yahudiliği hem Hıristiyanlığı iptal etmek üzere, yine bu kaynaklara dayalı olarak kurgulanmış bir dindir. Bu dinin görünürdeki peygamberi Hz. Muhammed olmakla birlikte, görünmeyen lideri Katolik kilisesinin görevden uzaklaştırdığı bir papazdır. Bu hikayenin İslamiyet'in meşruiyeti hakkında şüpheler oluşturma amacıyla kurgulanmış olduğu anlaşılabilir. Bu nedenle Müslümanlar açısından ele alındığında son derece onur kırıcı olduğu açıktır (Canatan ve Hıdır, 2007:21).

İslam'ın Avrupa ile irtibatı miladi sekizinci yüzyılın başlarına dayanır. "Hz. Muhammed'in vefatından yalnızca 80 yıl sonra Araplar ve Berberiler Cebeli Tarık'ı geçerek İspanya'yı fethettiler; İspanyolları İslam'la tanıştırdılar (Köse, 2009: 7)."

Sekizinci yüzyıldan itibaren oluşmaya başlayan İslam imajı savaş ve fetih gibi uluslararası ilişkilerin gergin olduğu koşullar altında biçimlendi. Bu yüzyıllarda İslam orduları, Bizans İmparatorluğu'nun Suriye'deki eyaletlerini, kutsal toprakları ve Mısır'ı fethettiler ve Kuzey Afrika, Sicilya ve İspanya'ya doğru yayılmaya başladılar. Bu fetihler sadece siyasal ve askeri bir yayılma değildi. Bunu aynı zamanda geniş ölçekli İslamlaşma süreci de izledi. Bu şekilde İslam'ın ilk yayılış dönemlerinde Hıristiyanlık ve İslam arasındaki ilişki biçimi, karşı tarafı savunma konumuna itti. Şam, Bağdat ve Kordoba gibi merkezlerde Hıristiyan teologlar, İslam'a geçişleri durdurmak ve kendi konumlarını ayakta tutabilmek için yeni dine karşı tezler üretmeye başladılar. İşte bu erken Hıristiyanlık teolojisinin çizdiği İslam imajı, çağlar boyu sürecek olan İslam imajına damgasını vurmuştur (Canatan,1995: 305-306).

Ortaçağ'da Avrupalılar, Endülüs Müslümanlarını Moor veya Moorish şeklinde isimlendiriyordu. Ortaçağ Avrupa'sında Ortadoğu'daki Müslümanları da Saracener yani Sara'nın sülalesi veya onun soyundan gelenler, olarak anılıyorlardı. Saracenerin putperest oldukları, İsa aleyhtarlığı, deccal oldukları, putlara ve Muhammed'e taptıklarına dair kiliselerde vaaz ediliyordu. Kutsal Roma Cermen İmparatorluğu'nun kurucusu Kral Charlamagne (742-814) zamanında Müslümanların putperest ve sahtekar oldukları ve doğan ilk çocuklarını kurban ettiklerini, barış sağlamak için gönderilen elçileri öldüklerini, hain, savaş meydanından kaçan, kötülük için savaşan, savaşı kaybettiklerinde kendi putlarını kıran, Kudüs'te kutsal yerleri yıkanlar olarak anlatılıyordu (Yücel, 2012: 27).

Avrupa’da günümüzde mevcut İslamofobi ve antiislamizm bir ittifak halinde ilk defa Haçlı Seferleriyle şekillenmiştir. İslam devletinin doğmasından itibaren birçoğu Hıristiyan toprakları olan fetihlerle ilerleyişi ve bu ilerleyişle beraber bilim, sanat, devlet idaresi açısından kurduğu medeniyet Avrupa’da başlarda tedirginlikle karşılanmış sonrasında bu tedirginlik bir korkuya dönüşmüş farklı devletleri ittifaka itmiştir.

İslam devleti 7. yüzyıldan itibaren Küçük Asya, Ortadoğu, Kuzey Afrika, İspanya, Portekiz ve Avrupa’nın Akdeniz kıyılarına akınlar düzenlemeye başlamıştır. Hıristiyanlar için kutsal sayılan Kudüs şehri de bu akınlar sırasında Müslümanların eline geçmiştir. Bu durum karşısında Hıristiyan ülkeler kendi aralarında asker toplayarak ve bizzat Papa II. Urbanus’un desteğiyle 1095 yılında Müslümanlardan kutsal toprakları ve Avrupa’da kaybettikleri yerleri geri almak için Haçlı Seferleri’ne başlamışlardır (Arı, 2012: 10).

Orta Çağın büyük bir döneminde Müslümanlar, ele geçirdikleri Avrupa Müslüman kaynaklarda kendilerine karşı bir çeşit etnik kırım olarak anlatılan bu ittifak; Batılı oryantalistlerce İslam’ın Hıristiyanlık ve Hıristiyan halkı için oluşturduğu tehlikeye karşı yapılan bir nefsi müdafaa ve bir “kutsal savaş” olarak lanse edilmektedir.

Arabistan’dan çıkan Müslüman orduları o tarihe kadar hepsi de Hıristiyan aleminde yer alan Suriye, Filistin, Mısır ve Kuzey Afrika’yı yedinci yüzyıl içinde fethetti. Sekizinci yüzyılda Müslüman Arap güçleri Kuzey Afrika’daki üslerinden çıkarak, bu kez Müslümanlığa geçen Berberilerin de katkısıyla, İspanya ve Portekiz’i fethettiler ve Fransa’ya girdiler. Dokuzuncu yüzyılda Sicilya’yı ele geçirip İtalyan yarımadasına akın ettiler. 846 yılında Sicilya’dan yola çıkan bir deniz gücü Tiber Irmağına bile girdi. Arap güçleri Ostia ve Roma’yı yağmaladı. Bu durum etkili bir Hıristiyan karşı saldırısının örgütlenmesine yönelik ilk girişimlere yol açtı. Bunu izleyen, Haçlı Seferleri olarak bilinen, kutsal toprakları yeniden ele geçirmeye yönelik bir dizi sefer hüsrarla ve geri püskürtülmeyle sonuçlandı (Lewis, 2012: 16).

Haçlı Seferlerinin nedeni Bernard Lewis’in yukarıda anlattığı şekilde ele alındığında haklı gerekçelere sahip olduğu düşünülebilir. Ancak nefsi müdafaa anlayışıyla başlandığı iddia edilen seferler Hıristiyan dini liderlerce yapılan, İslam’ın putperestlik olduğunun ve yok edilmesi gerektiğini savunan İslam karşıtı propagandalarla bir toplu yok etme sürecine dönüşmüştür. Hatta bugün küçük bir azınlık dahi olsa bazı Hıristiyan kilise ve topluluklarındaki vaazlarda Haçlı Seferleri dönemindeki İslam karşıtı söylemlerin devam ettiği düşünülürse Haçlı Seferleri bir dizi savaş olmanın ötesinde antiislamist bir ideolojiyi doğurduğu ve beslediği değerlendirilebilir. Bu ideolojik vaazlara örnek olarak Papa Gregory VII Haçlı Seferleri sırasında, “Müslümanların deniz ötesindeki -Ortadoğu ve

Kudüs'teki- Hıristiyanları her gün koyunlar gibi kestiğini, Kudüs'ü geri aldıklarında topuklarına kadar Müslüman kanı akması lazım geldiğini söylemiştir (Yücel, 2012: 29).”

O döneme kadar iç karışıklıklara ve karşılıklı mücadelelere sahne olan Avrupa 1492 yılındaki somut zafere kadar çeşitli ittifaklarla Müslümanların geldikleri topraklara dönmelerini ve “sapkın inanışlarıyla” Hıristiyan öğretisi olan yerleri kirletmemeleri sağlamak üzere savaşlar yapıldı.

Ortaçağ Hıristiyanlık dünyası, kısmen Bizans kaynakları ve kısmen de İspanya'daki Müslümanlar ile Hıristiyanlar arasındaki ilişkiler nedeniyle İslam hakkında bazı şeyler biliyorlardı, ancak bu bilinenler hatalarla dolu idi. Avrupalılar arasında İslam'ı bilimsel bir şekilde inceleme arzusu Haçlı Seferleri sırasında meydana geldi. İlk Kuran çevirisi Latince olarak 12. yüzyılda yapıldı. Fakat bu çeviriler hiçbir zaman belirgin hata ve yanlışlıklardan arındırılmadı. İslam dünyasından yapılan çevirilere rağmen ortaçağda İslam imajı düzeltilemedi. Zira sürekli savaş ortamı ve gerginlikler bunu engelliyordu. Bu dönemde İslam hakkında çizilen düşman imajı, Haçlı Seferlerini ve buna eşlik eden şiddet olgusuna meşruiyet kazandırmaya yönelikti.

Batılı ünlü İslam araştırmacısı Prof. Dr. Montgomery Watt, Ortaçağ'da geçerli olan İslam imajı şu tezlere dayanıyordu (Canatan, 2012: 9):

- İslam dini batıl ve hakikatin zıddıdır;
- İslam şiddet ve kılıç dinidir;
- İslam şehvet ve nefse düşkünlüğü öğretiyor;
- Muhammed, İsa'nın muhalifidir.

Ortaçağ Avrupa Hıristiyan dünyasında bu şekilde olumsuz kanılar olmasına karşın Ortaçağ'ın tarih boyunca Avrupa'nın yaşadığı en geri kültür olduğu, bilim ve sanatta gerileme ve dogmatizm evresinde bulunduğu dikkate alınmalıdır. İslam kültür ve medeniyetinin ise aynı dönemde Avrupa'nın kanısının aksine daha ileri bir medeniyet olduğu ancak sonradan bilinmeyen ve araştırılması gereken nedenlerle bahse konu geri kültür halini aldığına ilişkin tezler mevcuttur.

Avrupalı tarihçilerin antik medeniyetin -Yunan ve Roma- çöküşüyle modern medeniyetin -Avrupa- yükselişi arasındaki bir karanlık çağ olarak gördükleri bu dönemde, İslam büyük ve güçlü krallıklarıyla, zengin ve çeşitli endüstri ve ticaretiyle, orijinal ve yaratıcı bilim ve yazınıyla dünyanın önde gelen medeniyetiydi. İslam Hıristiyanlıkla kıyaslandığında çok daha fazla eski Doğu ile önemli katkılar yaptığı modern Batı arasındaki ara aşamaydı. Ancak son üç yüzyıl içerisinde İslam dünyası hakimiyetini ve liderliğini yitirdi ve hem modern Batının hem de hızla modernleşen Doğunun gerisine düştü. Genişleyen bu uçurum

zamanla hem pratik hem de duygusal sorunlar doğurdu. İslam'ın yöneticileri, düşünürleri ve asileri şimdiye kadar bu sorunlara doyurucu yanıtlar bulamamıştır (Lewis, 2003: 18).

Avrupa'daki İslamofobik tutumlar sadece vaazlarda, akademik literatürde veya söylemde kalmamış resim, heykel, şiir gibi sanat eserlerinde dahi bu tehdit ve korku unsuru insanlara –Müslümanlara- ait tasvirler İslamofobik ve aşağılayıcı olmuştur.

Ortaçağ ve ilerleyen asırlarda Müslümanları resmeden çizimlerde, Müslümanlar çok kötü gösterilmiştir. Örneğin Ramon Lull 1270 yılında yazdığı “Book of Contemplation on God” adlı eserinde bu çizimlerden birkaçını koymuştur. Bu resimlerden birinde Müslümanlar çocuklarını kurban ediyorlar. Diğer bir resimde kilise ile cami karşı karşıyadır. Caminin kubbesinin tepesinde çıplak bir heykel var ve Müslümanlar bu çıplak heykelle ibadet ediyorlardı. Yine bir başka resimde Müslümanlar Yec'üc ve Mec'üc olarak gösterilmişti. Bir başka resimde de Hıristiyanlar fakir bir Müslümana para verirken, onları arkadan başka Müslümanlar hançerliyor. Yine başka bir çizimde de Hz Muhammed bir ineğin boynuzundan vahiy alıyordu (Yücel, 2012: 28).

Özellikle ortaçağda Avrupalıların İslamiyet ile temasları Osmanlı Devleti dolayısıyla Türkler vasıtasıyla olduğundan çeşitli kaynaklardaki “Türkler” şeklindeki ifadeleri Müslümanlar için kullanılmıştır. Bu konuya verilebilecek bir örnek, ismi günümüzde Avrupa öğrenci değişim programına verilen hümanistliğiyle tanınan Avrupalı düşünür Erasmus'un (1466-1536) Türkler ve İslam hakkında şu sözleridir: “Türkler insandır ama barbardır. Onlar vahşidir, cahildir ve hepsi suç işlerler (Yücel, 2012: 35).”

Ortaçağda ve Yeniçağda Hıristiyanlık ve İslam arasındaki gerginlik ve çatışmalar olmakla birlikte Hıristiyan dini içindeki mezheplerde de yoğun düşmanlık yaşanmaktaydı. İstanbul'un yağmalanmasıyla sonuçlanan IV. Haçlı Seferi Ortodokslarda Katoliklere karşı derin bir düşmanlık doğurdu. O yüzden Ortaçağ Hıristiyanlarının Müslümanlara olan düşmanlığından bahsederken bir yeknesaklıktan söz edilemez. Bu konuda İslamofobik söylemlerle çelişebilecek Konstantinopolis Patriği'nin İstanbul'un Osmanlılarca fethinin ardından şu söylemi “Papa'nın külahındansa Türk'ün sarığını görmeyi tercih ederim (Lewis, 2012: 45)” örnek verilebilir.

Kanuni dönemde Osmanlı Devleti güçlü bir refahın doruk noktasına ulaşmıştı. Yine Viyana bu zaman diliminde kuşatılmıştı. Osmanlı Devleti'nin Avrupa içinde ilerleyişi, Batılıları Türklerin kökeni ve kısa zamanda böyle güçlü bir hale gelmelerinin sebebini araştırmaya sevk etti. Türkler hakkındaki erken haberler ve bilgiler, kutsal toprakları ziyarete giden Hıristiyan hacıların seyahat hikayeleri ve savaş sırasında esir alınmış kişilerin göz tanıklığına dayanıyordu. Bu haberler ve bilgiler Hıristiyan önyargılarıyla doluydu. Hıristiyan hacılar, Türkleri inançsız ve Hıristiyanlığı yıkmaya

susamış saldırganlar olarak nitelendiriyorlardı. Savaş esirleri de bundan farklı şeyler söylemiyorlardı (Canatan, 1995: 310).

Akademisyen Özlem Kumrular (2012: 15-70), 15. yüzyılda başta İspanya olmak üzere Akdeniz ülkeleri ve Avrupa'daki İslamofobi için üç kırılma noktası olduğunu değerlendirmektedir:

- 1453: İstanbul'un fethi ve fetih hakkında topraklarından göçmek durumunda kalan Hıristiyan halkın anlatıları.
- 1478: İspanya'da Engizisyon'un kurulması, Müslüman ve Yahudiler için aldıkları sürgün ya da din değişimi önerisi sonrası çıkan isyanlar, alınan sert önlemler ve katliamlar.
- 1492: Yine Engizisyon tarafından Moriskolar (İber Yarımadası Yahudi ve Müslümanlardan arındırıldıktan sonra göçmemek için Hıristiyanlığa geçen ya da geçtiğini beyan eden eski Müslüman halk) için alınan Hıristiyanlığı tüm uygulamalarıyla zorlayıcı ve eski Müslüman adetlerinin tamamen yok edilmesini amaçlayan baskıcı tedbirlerin alınması süreci.

16. yüzyılda modern Avrupa medeniyetinin kurulmasındaki Protestan dini altyapıyı kuran Martin Luther'in dogmatizmi sorgulama, bireysellik ve serbest girişimi öven söylemlerinin yanında maalesef İslam konusunda önyargılı ve İslamofobik söylemleri de bulunmaktadır. Hatta hümanist düşünürün İslam konusunda hakarete varabilen söylemleri de vardır:

Kuran'larının ne kadar tanrı belası, ne kadar bozuk, ne kadar umutsuz, yalanlarla ve uydurma efsanelerle dolu bir kitap olduğunu Hıristiyanlara göstermek sureti ile Muhammed'e ve Türklere bundan daha çok can sıkacak ve daha fazla zarar verecek şey olmaması beni buna sevk etti

Muhammed yalancı bir ruha sahip olduğundan ve şeytan da Kuran'ı ile ruhları öldürdüğünden onun da yola koyulup kılıcını da alarak bedenleri öldürmek için saldırması gerekiyordu. Böylece Türk (İslam) inancı vaaz ve mucizelerle değil, kılıç ve katliamlarla ilerledi (Canatan ve Hıdır, 2007: 154).

Şu an Avrupa'da Müslümanlar azınlık olarak yaşamaktadır. Bir azınlık dini olarak Avrupa'da İslam'ın tarihi, 12. yüzyıldan 15. yüzyıla kadar, Müslümanlara tolerans gösterilmiş olan İspanya'daki Hıristiyan krallıkta başladı. Kilise ortaçağda yaşayan Yahudilere benzer şekilde buna da karşıydı, fakat devlet Müslümanlara koruma sağlamıştı. 16. yüzyılın başlarında Hıristiyan yönetimindeki tüm Müslümanların zorla vaftiz edilmesiyle bu durum sona erdi. Bir yüzyıl sonra onların torunları da sürüldü. Avrupa'nın

diğer Hıristiyan ülkelerinde Müslümanlara karşı bir hoşgörü yoktu. Çok sayıda Müslüman köle güney Avrupa'nın ekonomisinde Ortaçağın sonundan köleliğin kaldırıldığı 19. yüzyıla kadar önemli rol oynamıştı. Bu köleler vaftiz edilerek Hıristiyan isimleri verildi ve ancak din değiştirmeleri ve vaftiz karşılığında özgürlüklerini kazanabildiler (Koningsveld, 2003: 79).

1492 yılı, Yahudiler için olduğu kadar Müslümanlar için de trajik bir yıl oldu. Halifelerin, emirlerin, bilim ve sanat adamlarının geride bırakmak zorunda kaldığı eserler, Katolik din mensupları marifetiyle yakıldı. Bu olay Avrupalı aydınlar tarafından gece ülkelerinin en aptalca kültür yağmacılığı olarak nitelendirildi (Tayfur, 2001: 113).

Ortaçağda gelişen İslam ve Müslüman imajı, Avrupa emperyalizmi döneminde yeni bir canlılık ve enerji kazandı. “Müslümanlar gerici, fanatik ve kavgacı tipler olarak gösterilerek, medeniyetin yayılmasına hizmet iddiası ile sömürgeci genişleme haklı gösterilmek istendi (Shadid ve Koningsveld, 1990'dan aktaran Canatan, 1995: 317).” Bu strateji aynı zamanda sömürgecilerin yerli halka karşı zor kullanmaları için bir gerekçe halini alabiliyordu.

Kişiler arasında olduğu gibi devletler arasında da birçok sorunun ve anlaşmazlığın kökeninde iletişimsizlik yattığı bilinmektedir. Başta küresel bir güç halini alan Osmanlı Devleti olmak üzere İslam devletlerinin Avrupa ile iletişimlerinde aksamalara ve karşılıklı önyargılara neden olacak ve İslam devletlerinin Batıyı tanınmasını engelleyecek yanlış davranışlar ve karşıdakini hor görme hali mevcuttu.

Avrupalı büyük güçler uzun süredir başka yerlerde olduğu gibi İslam ülkelerinde de sürekli elçilik bulundurma uygulamasını sürdürüyordu. İslam devletleri bunu yapmadı. Müslüman hükümdarların olağan uygulaması, yabancı yöneticiye söylenecek bir şey olduğunda elçi gönderip söylenecek olan söylendikten sonra da geri çağırılmaktı (Lewis, 2012: 42).

15 ve 18. yüzyıllar arasında Doğu ve Batı kültüründe bulunan karşılıklı önyargılar, kurulması muhtemel ekonomik, dolayısıyla siyasi ve sosyal bağlar kurma önünde engel teşkil ediyordu. Önyargılar bilinmezliklerin öğrenilememesine ve öteki, uzak kültürler olma halinin devam etmesine sebep oluyordu.

Batılı tüccarlar İslam ülkelerinde baştanbaşa genellikle serbestçe seyahat ediyordu. Ortadoğulu tüccarlar olağan koşullarda Batıya yolculuk yapmıyordu. Bir kere Müslümanlar, Müslüman olmayan ülkelere gitme konusunda hayli isteksizdi, Batılılar da onların gelmesini istemiyordu. Örneğin bir keresinde Türk tüccarlar için Venedik'te bir han ve eşya deposu kurulması teklif edilince, Türklerin böyle bir merkez kurmalarına izin verilip verilmeyeceği konusunda Venedik devletinin meclislerinde uzun ve şiddetli tartışmalar yapılmıştı (Preto, 1975'ten aktaran Lewis, 2012: 53).

Sömürgecilik dönemindeki olumsuz İslam imajının bir başka boyutu, kıyaslamalı din bilimleri, oryantalizm ve antropoloji gibi disiplinler tarafından sömürgeciliğe bilimsel-teolojik bir temel kazandırılmış olmasıdır.

Kıyaslamalı din bilimine göre sadece hayvanlar ve bitkiler dünyasında değil, dinsel ve sosyal yaşamda da ilkelikten mükemmelliğe doğru bir evrim söz konusuydu. Bu evrimci açıklama modelinde İslam, tarihin en gelişmiş dini olan Hıristiyanlığın yozlaşmış bir biçimiydi. Aynı temel misyonerlik için de iyi bir dayanağı. Artık Hıristiyan misyonerler Müslümanlara “orijinal kaynaklara” dönmek hususunda yardımcı olabiliyorlardı (Canatan, 1995: 317).

İslam’ın yayılmaya başladığı 7. yüzyıldan Osmanlı İmparatorluğu’nun Avrupa üzerinde bir tehdit ve baskı ortamı oluşturmaya devam ettiği duraklama devrine kadar iki din arası savaşlar ve Avrupa’nın toprak kayıplarına sahne olan ilişkiler Avrupa’da İslamofobinin esasını teşkil etmişti. Osmanlı’nın dolayısıyla Müslümanların bahse konu üstünlüğü kaybettiği dönüm noktası çeşitli tarihçilerce 1606 Zitvatoruk anlaşması olarak gösterilmektedir. Bu tarihten itibaren Osmanlı Devleti Avrupa ile ilişkilerinde savaş ve tehdit yerine diplomasi ve arabuluculuk yöntemi ile ilişkiler kurdu. Savaş tehlikesinin azalması ve diplomatik ilişkiler tamamen olmasa da kısmen Avrupa halklarında öldüren, zulmeden Türk, Müslüman korkusunu azalttı (Lewis, 2012: 11-30). Bugünkü korkulara temel teşkil ettiği düşünülse de o dönemde Avrupa’daki korku istila, fethedilmek, can ve mal kaybı korkusuydu. Gerçi halen kimi Avrupalıların, genç Müslüman toplum, yüksek doğurganlık oranı ve Müslümanların nüfus artış oranının nispeten yüksekliğinden dolayı duyduğu gelecekte Müslümanların Avrupa’yı ele geçireceği korkusu o zamanki fethedilme korkusuna benzemektedir.

Avrupa’nın tarih boyunca diğer dinlere nazaran Müslümanlara gösterdiği farklı tutumun gerekçesini şöyle izah edilebilir:

Hıristiyanların üç büyük Asya uygarlığına karşı tutumunda farklılıklar vardı. Bunun nedenleri de ortadaydı. Ne Hintliler ne Çinliler, Hıristiyanların kutsal topraklarına egemen olmuş ya da İspanya’yı ele geçirmiş ya da İstanbul’u fethetmiş ya da Viyana’yı kuşatmışlardı. Öncelikle o tarihlerde Avrupa bahse konu üç Asya uygarlığından yalnızca Müslümanlarla komşu pozisyonundaydı. Avrupa’nın Müslümanlara karşı görüş ve tutumlarının şekillenmesinde coğrafi komşuluğun yanında bu komşuluk ilişkileri içinde karşılıklı tarihsel çatışmalar, savaşlar ve fetihler ve onların yarattığı nefret yer almaktadır (Lewis, 2012:55).

18. yüzyılda Avrupa edebiyatında oryantalist eserler boy göstermeye başlamakta ve bu eserlerde Doğu ve İslam kültürü -başta Osmanlı ve İran olmak üzere- konu alınmaktaydı. Ancak bu eserlerde İslam kültürü gösteriş, şatafat ve sapkın hikayelerle doluydu.

1707’de Gallad, Doğuyla ilgili hayal ürünü bir şaheser olan “Bin Bir Gece Masallarını” tercüme etmekteydi. Eserdeki şehvetin ve gösterişin merkezinde, sadece çok yüksek mevkilerde bulunanların sahip oldukları ve Osmanlıya özgü bozuk bir kurum anlayışından doğmuş bir düş olarak görülen “harem” bulunmaktaydı. Ağır ve kutsal bir hava içerisinde geçen saray trajedisi dönemin eserlerinde, ahlak kurallarının feshedildiği ve hatırlanmasının sadece toplumsal ve ailevi örgütlenme açısından bir anlam taşıdığı –ki aynı dönemde Avrupa cinselliği kesin normlar içinde hapsedmişti- hayali bir dünya resmedilmektedir (Esposito, 1999: 13).

Alexandre du Pont, “Muhammed’in Müslümanların erkeklerinin hepsinin on tane eşi olmasına inandığını ve aynı zamanda her Müslüman kadının da on defa evlenmesi gerektiğine inandığını (Vitkus, 1999’dan aktaran Yücel, 2012: 32)” yazmıştır. Böylece Müslüman kadın ve erkeklerin sekse düşkünlüğünden bahsetmiş ve hedonistik karakterde olduklarını anlatmıştır.

Oryantalizm akımı İslam hakkındaki bugünkü önyargıların önemli temellerindedir. Bilim adamları değişik vesilelerle İslam ülkelerinde ve Batılı üniversitelerde İslam ve Müslümanlar ile ilgili araştırmalar yaptılar. Bu araştırmaların bir kısmı doğru olmakla birlikte pek çoğu da İslamiyet ve Müslümanlar hakkında taraflı olarak yazılmış eserlerdir. Buldukları küçük delilleri veya yanlışları bütün Müslümanlara mal etmeye çalışmışlardır. Oryantalistler, kendilerini yüksek, medeni ve ilerlemiş; Müslümanları geri kalmış gösterdiler. İslam kötü bir din ve Müslümanları da Avrupa’nın değerlerine intibak edemeyen, geri kalmış, medeni olmayan, terbiye edilmesi gereken varlıklar olarak tanıtmışlardır. Onlara göre İslam’ın reform edilmesi gerekliydi (Yücel, 2012: 41).

Bugün dahi başta ABD ve Avrupa olmak üzere Batının İslam ülkelerindeki kendilerince köktendinciliğin yok edilmesi, dinin daha laik (İlimli İslam Tezi) şekilde yaşanması şeklinde proje ve telkinlerin olduğu görülmektedir.

20. yüzyılın ikinci yarısından itibaren Avrupa’nın sosyal, demografik ve dini manzarasını değiştiren yeni gruplar da topluma eklemlenmeye başladı. Renkleri, dilleri ve dinleri farklı olan bu gruplar arasında en görünür ve belirgin olan Müslümanlar, Avrupa’nın yeni “ötekileri” olarak algılanmaya başlandı (AB’de Müslümanlar ve İslamofobi, 26.03.2006, http://www.radikal.com.tr/ek_haber.php?ek=r2&haberno=5678)

II. Dünya Savaşı sonrası özellikle Kuzey Afrika’dan olmak üzere Avrupa’ya göçmen işçi statüsünde çok sayıda Müslüman göçü oldu. Göç sonrası Avrupa’ya yerleşen Müslüman halkın gözündeki Avrupa ve Batı imajında ve Avrupa halkındaki Müslüman

imajında değişiklikler oldu. Bu dönemde Avrupa, Müslümanlar tarafından daha olumlu bir şekilde algılandı.

Müslümanlar Avrupa medeniyeti ve teknolojiyle yerinde tanıştılar. Bu yeni imaj daha önce kendi ülkelerinde edindikleri Avrupa imajını daha karmaşık bir hale getirdi. Artık Avrupalılar onların gözünde “teknolojide ulaşılmaz noktaya varan ve lüks içinde yaşayan insanlardı.” Bu yeni imajı da kendi ülkelerindeki vatandaşlarına bir efsane olarak aktardılar. Bu imaj 20. yüzyılın sonuna kadar devam etti. Ancak 20. yüzyılın sonlarından itibaren gerek iletişim imkanlarının artması, gerekse İslam dünyasının da teknolojiyi belli düzeyde yakalaması ile bu imaj eski gücünü kaybetti (Köse, 2009: 9).

İslam dünyasından Batıya göç çoğunlukla II. Dünya Savaşı’ndan sonra başlamıştır. Günümüzdeki Müslüman azınlık kitlesi bu tarihten itibaren oluşan göç hareketlerinin bir sonucu olarak ortaya çıkmıştır. Avrupa’nın savaş sonrası dönemde göçmen işçi alımını belirleyen sosyo-ekonomik ve politik etkenler, sömürge durumda olan İslam dünyasından da göçmen alımının ana nedenlerini oluşturmuştur. Almanya’ya, Balkan ülkelerinden gelen mülteciler yerleştirtir. İngiltere, Fransa ve Hollanda ise sömürgelerin bağımsızlaşması sürecinde, özellikle ana ülkenin pasaportunu taşıyan göçmenleri ülkelerine kabul etmek zorunda kalmışlardır.

II. Dünya Savaşından sonra Avrupa’ya yönelen Müslüman göçleri konusunda Avrupa ülkeleri şikayetçi görünse de bu göç politikasını lehlerine kullanmaya çalışmışlardır. Örneğin Fransız milletine mensup olan Cezayirli göçmen olarak Fransa’ya yerleşiyordu. Fransa göçmen akımını sınırlandırmak istiyor olarak görünürken bir yandan da Cezayir’deki iç karışıklığı bu göç yoluyla çözmeyi deniyordu. Ayrıca II. Dünya Savaşı sonrası demografik yapısında büyük değişiklikler olan ve yeniden kalkınma için iş gücüne ihtiyaç duyan Avrupa bu göçmen hareketlerini en ağır işlerde ucuz iş gücü olarak kullanmıştır.

II. Dünya Savaşı’ndan 1980’e kadar olan ilk dönemde Müslüman göçü, Avrupa’da geçici bir olgu olarak görüldüğü için Müslümanlar karşısında ciddi bir nefret ve düşmanlık söz konusu değildir. Hatta tam tersine “konuk işçilik” dönemimde Avrupa’da Türk ve Arap işçiler kötü koşullarda çalıştırılan zavallı insanlar olarak karşılanmıştır. Müslüman göçü, göç veren ülkeler tarafından değil, göç alan ülkelerin ihtiyaçları tarafından belirlendiği için işçi göçmenler düşmanlıktan ziyade, günümüzde pek de rastlanmayan,

konukseverlikle karşılanmışlardı. Yetmişli yılların başında resmen durdurulmasına karşın göç kaçak iş gücü ve aile birleşimi gibi nedenlerden dolayı fiilen devam etmiştir. Buna rağmen, yasal olmayan göçe karşı o yıllarda yalnızca aşırı sağ ve ırkçı çevreler tarafından o da cılız sayılabilecek bir direniş gösterilmiştir (Er ve Ataman, 2008: 757).

Avrupa ülkeleri 1973 petrol krizi sonrası ilk defa göçmen alımlarında kısıtlamalara gitmek üzere yasal tedbirler aldı. Ancak Avrupa hükümetleri 80’li yıllara girerken göçmenlerin kalıcı varlığını kabul ettiler. O tarihten itibaren de yeni bir tartışma gündemi belirlenmeye başladı: Birlikte bir arada yaşama sorunu. Bu tartışma, son yıllarda başlayan ırkçı şiddet eylemleriyle de daha bir önem kazanarak bugünkü canlı varlığını sürdürmektedir.

Dinler arasındaki düşmanlığın tohumlarının bizzat dinlerin lider kurum ve kişilerince diğer dinleri tanımama, aşağılama, kutsal savaş ilanı ve kişi öldürülmelerini emretme gibi tutumlarla atılabildiği Haçlı Seferleri, Humeyni’nin Salman Rüşti vaazı gibi çeşitli örneklerle bilinmekle birlikte bu gerilimin düşürülmesi konusunda örnek tutumlarda da bulunulmuştur.

Tarih olarak çok geç olmakla birlikte yüzyıllarca yıllık önyargı ve tabuların yıkılması açısından 1962 Katolik Konsül bildirisini önemlidir. 1962’de Papa XXIII. Jean tarafından açılan, 1965’de Papa VI. Paul tarafından sonlandırılan Katolik Kilisesi’nin en son konsülü olan II. Vatikan Konsülünde yayınlanan “Nostra Aetate Deklarasyonu” ile Katolik Kilisesi diğer dinleri de saygı duyulması gereken varlıklar olarak kabul etmiştir. Yine aynı deklarasyonda kilise, diğer dinlerden bahsederken sürekli olarak kullandığı putperest, kafir, yanlış, safsata gibi ifadeleri kullanmaktan da vazgeçmiştir. Aynı deklarasyon da bir başka yenilik de kilisenin, dilleri, dinleri, renkleri ve ırklarına bakılmaksızın bütün insanların kardeş olduklarına vurgu yapmasıdır (Aydın, 2002’den aktaran Uzun,2012: 37).

İslam’ın kendi özeleştirisini yapmaya başlamasında 1967 Arap-İsrail savaşında Arapların feci ve yüz kızartıcı yenilgisi önemli bir mihenk taşıdır. Bu özeleştiri sonrası bir ortak akıl ve dayanışma platformu olarak 1969’da İslam Konferansı Örgütü [İKÖ], (Şimdiki adıyla İslam İşbirliği Teşkilatı [İİT]) kurulmuştur. Ama aynı özeleştiri sonrası Vahhabi inanın ve cihatçı geleneğin köktendinci bazı örgütlerce benimsenmesi ve

sonrası bugün Avrupa tarafından İslami Terör Örgütleri şeklinde konumlandırılan örgütlerin kurulmasına ve aktifleşmesine de zemin hazırlamıştır.

1972 Eylül'ündeki Münih Olimpiyat oyunları oynanırken bir grup Filistinlinin rehin aldığı 11 İsraili sporcunun öldürülmesi olayı başlangıçta Filistin konusunda Müslümanlara sempatiyle bakan Avrupalıların -Avrupa'nın ortasında meydana gelen- bu terörist eylem sonrası kanaati Filistinler aleyhine gelişmekle kalmamış, İslami terör algısına hizmet etmiştir.

Ortadoğu'da sömürgeci devletler Müslüman ülkeleri Batının çıkarlarını koruyacak otokratik askeri rejimlere terk etmesinden sonra halk içinde ekonomik sorunların da etkisinin olduğu bir milliyetçi akım oluştu. Bu akım kendini önceleri Panarabizm, Nasırcılık, Baascılık gibi ideolojilere götürmüşse de yaşanan başarısızlık İslamcı hareketlerin fanatikleşerek güçlenmesine ve sonrasında İran İslam Devrimi gibi oluşumlara neden olmuş, bu da Batıda İslam'ı tehdit olarak algılama duygusunu yeniden uyandırmıştır.

1979 İran İslam Devrimi'nden sonra Batı dünyasında İslam aleyhtarı bir "karşı propaganda" dönemi açılmıştır. Bu dönemde özellikle "İslam fundamentalizmi" konusunda yazılan kitaplarda ve diğer yayınlarda ciddi artış gözlenmekte ve hatta kimileri bir adım ileri giderek İslam tehdidinden bahsetmektedir.

Hint asıllı bir İngiliz yazar olan Salman Rüşdi ilk basımı 1988'de İngiltere'de yapılan Şeytan Ayetleri isiminde, bir bölümünde Hz. Muhammed'in içinde yaşadığı pagan toplumun desteğini almak için Kuran'a şeytan tarafından putlara övgü karıştırdığı iddiası yer alan bir kitap yazdı. Kitap birçok İslam ülkesinde yasaklandı. 1989 yılında İngiltere'de baş gösteren Salman Rüşdi olayı Şeytan Ayetleri isimli kitabına Müslüman kesim tarafından gösterilen lokal tepkiler şeklindeyken Humeyni'nin Rüşdi hakkında ölüm fetvası vermesi üzerine küresel bir karşı tepki halini almış ve Avrupa tarafından düşünce özgürlüğü temelli olan bu karşı eylem genişleyerek İslamofobik bir hal almıştır. 2008 yılında ise unutulmuş olay Kraliçe II. Elizabeth'in Rüşdi'ye şövalyelik unvanı vermesiyle tekrar diriltilmiş ve dünya Müslümanlarınca tepki gösterileri düzenlenmesine sebep olmuştur. İngiltere'nin yazara şövalyelik unvanı vereceğini açıklamasının ardından İran tarafından olayın "açık bir İslamofobi" olduğu şeklinde tepkiler gelmiştir. Açıklamaların devamında bu ödülün "İngiltere'nin çıkarlarına katkıda bulunan kişilere" verildiği belirtilerek olaydan Müslümanların yaralandığı ve rahatsızlık duyduğu dile getirilmiştir.

Her ne kadar antiislamizm ve İslamofobi seksenli yılların başından itibaren kendini ifade etmeye başlamışsa da İslamiyet'in Batı tarafından genel anlamda bir dış düşman olarak tarif edilmesi Berlin Duvarı'nın yıkılması ve Komünist Blok'un çözülmesinden sonra açık ve görünür bir hale gelmiştir (Canatan ve Hıdır, 2007: 48).

Komünizmin 1990 yılında yıkılmasından sonra Batıda milli kimlik tanımlanması, ortak ideal ve hareket için belirli odaklar, siyasi kurumlar ve devletler bazında yeni bir tehdit unsuru, yeni bir öteki aranmaktaydı. "Nitekim o günkü İngiltere başbakanı Margaret Teacher aynı tarihte "yeşil düşman" diye artık İslam ve Müslümanları göstermiş, NATO'nun yeni düşman konseptinde artık yeşil düşmanın yer alması gerektiğini vurgulamıştır (Yücel, 2012: 59)." 1993 yılında ise akademisyen Samuel P. Huntington'ın Foreign Affairs dergisinde yer alan Medeniyetler Çatışması isimli makalesi yeni düşman olarak İslam'ın ve Müslümanların seçilmesinin bilimsel altyapısının oluşturulmasına katkı sunmuştur.

1990 sonrası Avrupa'nın İslam ülkelerinde kendinde mevcut demokrasinin aynı desteklediği konusundaki iddiası İslamofobik gerekçelerle aldığı çeşitli tutumlarla çelişmiştir. Örneğin "Cezayir'de İslami değerleri temsil eden bir partinin yerel seçimleri kazanmasının ardından ordu yönetime el koymuş, bu konuda da özellikle Fransa olmak üzere Batının desteğini almıştı (Köse,2009: 13)."

Ortadoğu'da diktatör rejimlerin karşısında olduğunu savunan Avrupa, söz konusu petrol üretimi yüksek ve siyasi konularda Batı bloğuna yakın stratejiler izleyen körfez ülkelerindeki monarşik düzenleri görmezden gelebilmiştir. Günümüzde ise bu konuya Müslüman Kardeşler'e karşı Mısır'da yapılan darbe ve yönetim değişimi ile yeni gelen yönetime Avrupa desteği ya da darbe karşısındaki pasifist tutumu örnek verilebilir.

İslamofobinin gündemdeki yerini almasında ve yaygınlaşmasında en önemli olay şüphesiz ki 11 Eylül 2001'de ABD'de Dünya Ticaret Merkezi'ne ve Pentagon'a düzenlenen terörist saldırılardır. Saldırıları sonrası duygusal davranmış olabileceği kabul edilmekle birlikte ABD başkanı Bush'un "Terörizme karşı bu Haçlı Seferi, bu savaş zaman olacaktır. Amerikalılar sabırlı olmalıdır (Bush'tan 'Haçlı seferi' Yakıştırmaları, 17 Eylül 2001, <http://hurarsiv.hurriyet.com.tr/goster/haber.aspx?id=16285>)." şeklindeki söyleminde İslamofobik bir bilinçaltının da payı vardır.

11 Eylül saldırıları ABD'ye yapılmış olmakla birlikte Avrupa'da da yoğun bir tepkiyle karşılanmış ve Avrupa'daki İslam düşmanlığını perçinlemiştir. İtalyan başbakanı Berlusconi'nin eylem sonrası verdiği İslamofobik demeci buna örnek olarak verilebilir: “Değer ve normlarımızla, refahımızla, insan haklarına ve din özgürlüğüne saygımızla Batı uygarlığının üstünlüğü konusunda bilinçli olmalıyız. Bu saygı İslam dünyasında kesinlikle bulunmamaktadır (Berlusconi: Batı İslam Dünyasından Üstündür, 26 Eylül 2001, <http://arsiv.ntvmsnbc.com/news/109144.asp>).”

Bu saldırılar sonrası Avrupa'da İslam düşmanlığını artıran iki önemli terörist saldırı daha gerçekleşmiştir. Bunlar 11 Mart 2004 Madrid ve 7 Temmuz 2005 Londra saldırılarıdır. El Kaide terör örgütünün üstlendiği bu saldırılar İslami Terör algısını kuvvetlendirmekle birlikte kimi kesim tarafından İslam'ı direk terör ve şiddet dini olarak görülmesine neden olmuştur.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

4. İSLAMOFOBİ KONUSUNDA ÇALIŞAN KURUM/KURULUŞLAR, OLUŞTURULAN RAPORLAR, KANAAT ÖNDERLERİNCE DİLE GETİRİLEN İSLAMOFOBİK SÖYLEM VE TEZLER

4.1 İslamofobi Konusunda Çalışan Kurum/Kuruluşlar, Oluşturulan Raporlar

Avrupa'da İslamofobi konusunda çalışmalar genellikle Müslümanlarca kurulan sivil toplum örgütleri tarafından yürütmektedir. Bu kurumların başlıca amaçları Avrupa'da İslamofobi konusunu etkin bir şekilde dile getirmek, Müslüman azınlık halkın talep ettikleri hak ve özgürlükleri ifade etmek, onların yanlış anlaşılan hayat tarzları hakkında Avrupa halkını bilgilendirmektir. Kurumlar ayrıca bireysel olarak maruz kalınan İslamofobik olayların tespit edip ne tarz eylemlerin gerçekleştiği ve giderilmesi için alınması gereken tedbirler konusunda bilimsel ve istatistiki veriler biriktirmekte, raporlarla kamuoyuna ve gerekli mercilere sunmaktadır.

Avrupa Irkçılıkla Mücadele Ağı [ENAR], Avrupa'da ırkçılıkla mücadele ile ilgilenen kurumlarının hepsiyle koordineli çalışan ve birçoğuyla organik bağı bulunan bir organizasyondur. İslamofobi konusu da bir çeşit etnik, dinsel ve kültürel ırkçılık modeli olduğundan kurumun İslamofobi konusunda da çalışmaları mevcuttur. ENAR 2005 yılında Avrupa'da İslamofobi konulu bir gözlem raporu hazırlamıştır.

Raporda Müslümanların günlük hayatlarında, iş ya da ev sahibi olma, eğitim ya da sağlık hizmetlerinden yararlanma konularında karşılaştıkları problemler, örneklerle anlatılmış bu olumsuz durumda medyanın, politikacıların, sivil toplum kuruluşlarının ve kamuoyunun etkisine değinilmiştir (Er ve Ataman, 2008: 66).

Avrupa Irkçılık ve Yabancı Düşmanlığı İzleme Merkezi [EUMC], merkezi Viyana'da bulunan, 1997 yılında kurulan; amacı ırkçılık ve yabancı düşmanlığının engellenmesi olan AB ajanslarından biridir. Kurum 2007'de AB'nin Temel Haklar Ajansı'na dönüştürülmüştür (Concerns Raised by International Organizations, <http://www.opferperspektive.de>).

EUCM 2006 yılında “AB’de Müslümanlar: Ayrımcılık ve İslamofobi” adıyla AB’ye üye devletlerdeki Müslümanların durumu hakkında yeni bir rapor hazırlamıştır. Rapor, AB’deki Müslümanlara yönelik ayrımcılığın ve İslamofobi olaylarının kapsamı ve niteliği hakkında elinde bulunan veri ve bilgileri incelemektedir. Raporda olumsuz olayların yanı sıra örnek olaylar da belirtilmiş, sonuç bölümünde ise entegrasyon ve bütünleşmeye yönelik öneriler vermiştir. Rapordaki tespitler şu şekildedir:

- Pek çok Avrupalı Müslüman, etnik kimlikleri ve/veya dinsel yaklaşımlarına bakılmaksızın iş, eğitim ve barınma alanlarında ayrımcılıkla karşılaşmaktadır.
- Müslümanlara karşı düşmanlığın daha geniş kapsamda, göçmenlere ve azınlıklara yönelik yabancı düşmanlığı ve ırkçılık bağlamında ele alınması gerekmektedir.
- Müslümanların sözlü tehditlerden fiziksel saldırılara kadar değişen İslamofobi eylemlerine maruz kaldıkları bilinmektedir.
- Eldeki veriler, Avrupalı Müslümanların eğitimde başarı oranlarının altında ve işsizlik oranlarının ortalamasının üzerinde olduğunu göstermektedir. Avrupalı Müslümanlar, ortalamasının altında barınma koşullarına sahip bölgelerde nüfuslarına göre orantısız bir yoğunlukta oturmaktadır. Müslümanlar genellikle düşük vasıflı işlerde istihdam edilmekte ve düşük ücretli sektörlerde aşırı oranda temsil edilmektedir.
- Başta gençler olmak üzere pek çok Avrupalı Müslüman sosyal kariyerleri sürecinde engellerle karşılaşmaktadır. Bu durum ümitsizlik ve sosyal dışlanma duygularına yol açabilmektedir.
- İrkçilik, ayrımcılık ve sosyal marjinalleşme, toplumsal bütünleşmeye yönelik ciddi tehditler oluşturmaktadır (Muslims in the European Union- Discrimination and Islamophobia, 01.12.2006, <http://www.eukn.org>).

EUCM ve ENAR, İslamofobik olguları ve nedenlerini incelerken kimi Müslüman kurumlar da doğrudan şahısların İslamofobik söylem ve eylemlerinin tespit ve afişe edilmesine yönelmiştir. İİT 2008 yılından itibaren aylık bültenler ve yıllık olarak İslamofobi raporları hazırlamaktadır. Bu raporlarda Danimarka’dan “karikatür krizi”, Amerika’dan “Müslümanların Masumiyeti filmi” gibi küresel tepkiler doğuran olaylar ve ayrıca Müslümanların bireysel olarak maruz kaldığını beyan ettiği İslamofobik davranışlar İngilizce, Fransızca ve Arapça olarak <http://www.oicoci.org> internet adresinde sunulmaktadır

Bu tarz çalışmalardan biri de İngiltere’deki İslam İnsan Hakları Komisyonu’nun [IHRC] medyanın da ilgisini çekip ses duyuracak şekilde organize ettiği “Yıllık İslamofobi Ödülleri” oluşturmaktadır. Bu kuruluş her yıl siyasetçi, medya çalışanı, akademisyen gibi kişilerden İslamofobik söylemlerle dikkat çekenleri seçmektedir.

Örneğin IHRC 2003 yılında düzenlediği törende yılın İslamofobik siyasetçileri Nick Griffen ve David Blunket seçilmiştir. Griffen, Guardian gazetesine verdiği şu demeçten ötürü ödüle layık görülmüştür:

Birçok nedenle Müslümanlar bugün en büyük sorundur, çünkü onlar en yüksek doğum oranına sahipler ve Müslüman topluluklar dünyayı dolduruyorlar. Bu başka grupların etnik temizliğe tabi tutulmasına neden olabilir. Kendi ülkelerinde siyasal bir çürüme içindeler ve ne zaman parlamentoya girme şansları olursa orayı yolsuzluk yuvasına çevirmektedirler. Bundan daha önemlisi İslam saldırgan bir dindir (Canatan ve Hıdır, 2007: 32-33).

Uluslararası Helsinki İnsan Hakları Federasyonu [IHF] 2005 yılında “AB’de Müslümanlara Karşı Hoşgörüsüzlük ve Ayrımcılık” isimli raporuyla İslamofobi olgusuna dikkat çekmiştir. AB üyesi ülkelerdeki gelişmelerin değerlendirildiği raporda, Avrupa’daki Müslümanların artık “İçerideki düşman” gibi görünmeye başladığına, Müslümanlara ve İslam dinine hakaret ve saldırıların arttığına işaret edilmektedir. Avrupa basınının da ayrımcılığa katkısının olduğunu belirten rapor Fransa’daki başörtüsü yasağının Müslümanlara yönelik önyargıları güçlendirdiğine ve ayrımcılık vakalarının sayısında artış gözlemlendiğine işaret etmektedir. Raporda Almanların yüzde 80’inin İslam kelimesini “terör” ve “kadına baskı” ile özdeşleştirildiğine, Yunan Ortodoks Kilisesi’nin Atina’da yapılması istenen camiye engellediğine değinilmektedir. Raporda ayrıca artan İslam karşıtlığının entegrasyon çabalarına darbe indirdiği ve Avrupa toplumundan dışlanan bazı Müslümanların terör örgütüne katılabilecekleri uyarısında da bulunmaktadır (Canatan ve Hıdır,2007: 37-38).

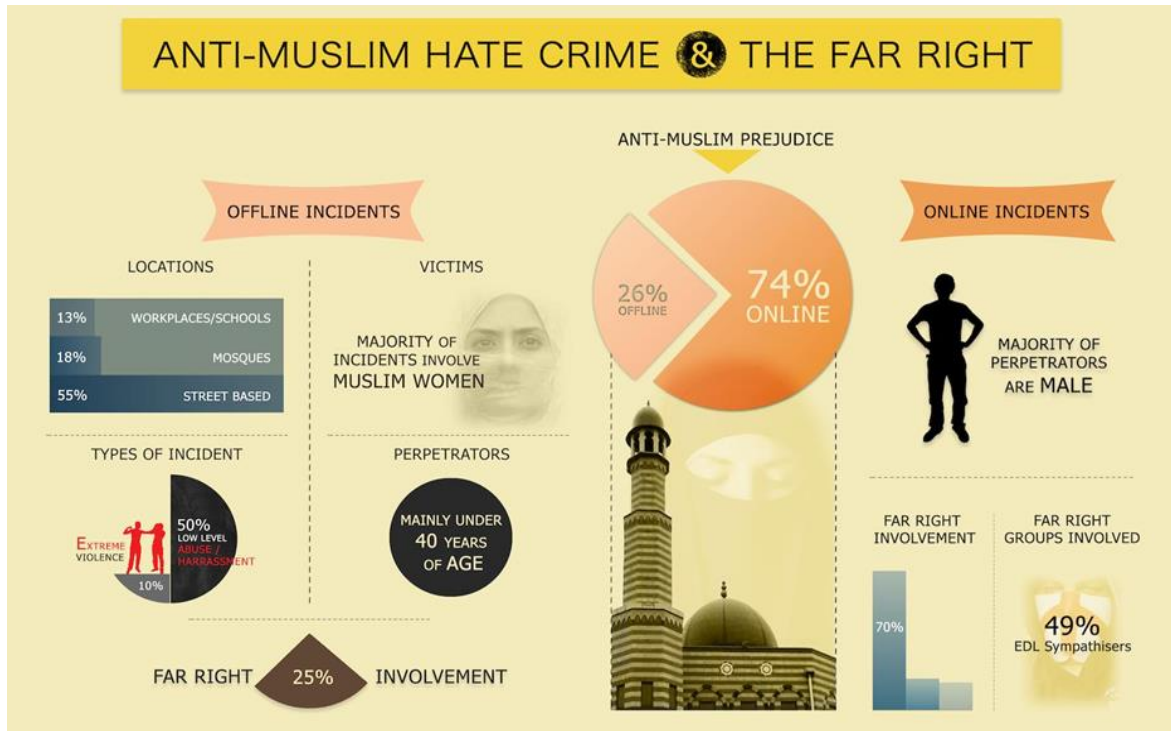
İslamofobi konulu hazırlanan raporların yanı sıra resmi kurumlarca olmasa ve yayınlarının doğruluğu sorgulansa da internet üzerinden yürütülen çalışmalar da mevcuttur. Örneğin 2005 yılında kurulan www.islamaphobia-watch.com isimli internet sitesi dünya çapında: Müslümanların maruz kaldığı şiddet olaylarını zaman ve coğrafya olarak sınıflandırarak kayıt altına almaktadır. Siteye 2013 yılı itibariyle 30.000 ‘in üzerinde vaka girişi yapılmış olup blogda en fazla ileti ise İngiltere’den(6247 vaka 21.09.2013 itibariyle) ardından ABD’den (2908 vaka 21.09.2013 itibariyle) gelmektedir.

İslamofobik davranışlara maruz kalan Müslümanların şikayetlerini bildirmesi ve bu bilginin paylaşılıp bir farkındalık yaratılması için kurulan başka bir yardım kuruluşu ise Ocak 2012’de kurulan ve bir internet paylaşım sitesi de bulunan (<http://tellmamauk.org/>) Tell Mama’dır. Mama kuruluşun adının baş harflerinin kodlamasıdır (Monitoring Anti-Muslim Attacks, Türkçesi: Anti-Müslüman Saldırıları Yansıtma). Ayrıca Tell Mama isminin siteye verilmesi İngilizce “Tell momy” “Anneye anlat” deyimini çağrıştırmasındandır (İngilizcede bu deyim, çocuğun bir probleminden ötürü mutsuz olduğunu gören annenin ona yaptığı çağrı için kullanılır). Sitede şiddet, hakaret ya da ayrımcılığa maruz kalan Müslümanlar konuyu tweet, blog yazısı veya video şeklinde

paylaşmaktadır. Tell Mama' da çalışan gönüllüler, ayrımcılığa maruz kalan Müslümanlara psikolojik destek ve hukuki, sosyal danışmanlık da yapmaktadır.

Tell Mama'nın internet sitesinde İslamofobi ve aşırı sağ ilişkisi üzerine yaptığı ve İslamofobik şahsın genellikle toplumun hangi kesiminden ve yaş grubundan olduğunu da inceleyen aşağıda yer alan istatistiki diyagram yer almaktadır (Diyagramın Türkçeleştirilmiş hali için Bkz. Ek-1).

Şekil 3: Anti-İslamist Nefret Suçu Aşırı Sağ

Kaynak: <http://tellmamauk.org/wp-content/uploads/2013/02/Infographic-TELL-MAMA-1109131.jpg>

Diyagrama göre İngiltere'de işlenen ve antiislamist bir suç olarak değerlendirilen olayların %74'ü internet ortamında meydana geldi. Burada antiislamistlerin internetin suç işleme konusunda denetimsizlik ve yaptırımdan uzak olma gibi avantajlarından faydalandığı değerlendirilebilir. İnternet suçları başta %49'la aşırı sağcı İngiliz Savunma Grubu [EDL] olmak üzere toplamda %70 aşırı sağcılar tarafından işlenmektedir ve failerin büyük bir çoğunluğu erkektir. İnternet dışı vakalar ise, %55 oranında genel alanlarda (cadde, mahalle vs), %13 iş yeri ve okullarda, %18 ise camilerde gerçekleşen, faillerinin çoğunlukla 40 yaşın altında olduğu kurbanlarının çoğunun ise kadınlar olduğu vakalardır.

Faillerin 40 yaşının altında olması yeterli deneyim ve olgunluğa sahip olan insanların İslamofobik düşüncelere daha az oranda sahip olduğu şeklinde yorumlanabilir.

İslamofobi konusunda girişimlerde bulunan bir uluslararası kuruluş da İslam İşbirliği Teşkilatı [İİT]'dir. İİT, ağırlığı Asya Kıtası olmak üzere dört kıta üzerinde toplam 57 üyeye sahip, Birleşmiş Milletler (BM)'den sonra ikinci büyük uluslararası teşkilattir (Akgül,2013: 5). Oluşumu politik nedenlere dayanan İİT, zaman içerisinde İslam ülkeleri arasında yapısal olarak en kapsayıcı ekonomik ve ticari işbirliği örgütlenmesine sahip bir yapı haline dönüşmüş, günümüzde nüfusunun çoğunluğu veya bir kısmı Müslüman olan üye ülkeler arasında ekonomi, siyaset, kültür ve bilim alanlarında sosyal dayanışma ve işbirliğini artırmayı hedefleyen bir kuruluştur. İİT İslamofobi konusunda aylık ve yıllık olarak raporlar düzenlemekte, bu raporlarda ülke ve vaka bazında değerlendirmelerde bulunmaktadır.

İİT, İslamofobinin önüne geçilmesi için alınması gereken tedbirleri 2010 genel değerlendirme raporunda şu şekilde maddelemiştir (İİT 2010 Yılı İslamofobi Raporu, http://www.oicoci.org/uploads/file/Islamphobia/2010/en/Islamophobia_rep_May_22_5_2010.pdf):

- Öncelikle İslamofobinin insanlık için bir problem olduğunu kabul etmek ve problemin tarihi, kültürel ve psikolojik kaynaklarına inerek bu konuda farklı çözümler üretmek için ilgili kişi ve kuruluşların istekli olması gerekir.
- Bu konuda entelektüel ve ahlaki bir strateji uygulanmalı ve konunun politik olarak sömürülmemesi veya iç politikaya alet edilmemesi gerekir.
- Müslümanlara karşı yapılan ayrımcılık ve toleranssızlık sadece belli bir Müslüman grubu etkilememekte aynı zamanda uluslararası ilişkileri zedelemekte ve Batı toplumlarının iç istikrarını etkilemektedir. Problem çok yönlüdür ve konuya manevi olarak da yaklaşılmalıdır.
- İlgililer, Müslüman azınlıkların; özellikle Batıdakilerin hayat standartlarının düzelmesi için gayret sarf etmelidirler. Bu onları daha kolay entegre etmelerini sağlar ve aynı zamanda Müslümanlarda güvensizliği azaltır.
- Müslüman azınlıklar ikinci sınıf vatandaş olarak görülmemeli, kötü gösterilmemeli, marjinalleştirilmemelidir.
- Teröre karşı yapılan savaş Müslüman'a karşı savaşa dönüştürülmemelidir.
- Müslümanların da diğer insanlar gibi tabii ihtiyaçları olduğu bilinmeli, kültürlerine saygı duyulmalı, din hürriyetleri korunmalıdır. Müslümanlar asimile edilmeye çalışılmamalı, topluma entegre edilmelidir.
- Herkes, özellikle politikacılar, kanaat önderleri, Müslümanlara karşı yapılan her türlü ırkçılığa karşı gelmelidir.
- İslamofobiye karşı yapılan açıklamalar iyidir ve ihtiyaç da vardır fakat yeterli değildir. Açıklamalardaki önerilerin pratikte de uygulanması gerekir.
- Dinlerin kutsal saydığı şeylere karşı açıkça yapılan aşağılayıcı hakaret edici şeyler varsa o dinin mensuplarını rencide edecek sözlü ve fiili saldırılar kanunen yasaklanmalıdır.
- Bir dine, şahsa, gruba dininden, renginden veya etnik kimliğinden dolayı yapılan ithamlar kanunen yasaklanmalıdır.

- Din, ırk, etnik kimlikten dolayı yapılan her türlü ayrımcılık; ülke ve uluslararası bazda şiddetle kınanmalı ve bu konuda hukuki tedbirler alınmalıdır.
- Her türlü ayrımcılığa karşı hükümetler, kuruluşlar işbirliği yapmalıdır.

İslamofobi konusunda bir farkındalık çalışması olarak en güncel olay 12 Eylül 2013'te İstanbul'da gerçekleşen İİT ile Başbakanlık Basın-Yayın ve Enformasyon Genel Müdürlüğüne [BYEGM] düzenlenen Hukuk ve Medya Bağlamında Uluslararası İslamofobi Konferansı'ydı. Konferansta İslamofobinin varlık nedeni, medya ve siyaset tarafından çeşitli amaçlarla kullanılması ve toplumlarda artan İslamofobi konusunda tespit ve paylaşımlar oldu. Başbakan Yardımcısı Bülent Arınç ve İİT Genel Sekreteri Ekmeleddin İhsanoğlu'nun açılış konuşmalarını yaptığı konferansta John L. Esposito, Norman Gary Finkelstein, Fatma Benli ve Marwan Mohammed konuşmacı olarak yer aldı.

Konferansta Prof. John L. Esposito, İslamofobinin Avrupa ve ABD'de 1990'dan itibaren yükselişe geçtiğini hatırlattı ve kısa bir tarihi özet sundu. Sağcı siyasetçiler ve aşırı sağcı Hıristiyan dini gruplarca İslam karşıtlığının körüklendiğine değinen Esposito, ABD merkezli yedi kuruluşun geçen on yılda İslamofobi taraftarlarına 42,5 milyon dolar yardımda bulunduğunu söyledi ve özellikle Avrupa'da Müslümanların bir nüfus tehdidi olarak sunulduğunun üzerinde durdu.

Bir diğer panelist, Antisemitizm ve Filistin-İsrail çatışması üzerine çalışan Amerikalı siyaset bilimci Norman Gary Finkelstein da antisemitizmin bazı ülkelere suç haline getirildiği gerçeğinden yola çıkarak bu tip bir yasaklamanın doğru olup olmadığı üzerinde fikirlerini ifade etti. İslamofobi ve antisemitizmi birlikte kapsayan bir ortak tanımın "grupları veya grupların çekirdek inançlarını incitici ve rasyonel olmayan şekilde hedef alma" şeklinde olabileceğini söyleyen Finkelstein bu duruma tipik bir örnek olarak "Müslümanlar teröristtir" ve "Yahudiler cimridir" gibi genellemelerin verilebileceğini belirtti.

"Fransa'da Müslüman Probleminin İnşası" adlı sunumu yapan Mervan Muhammed ise konuşmasına İslamofobi kavramının tanımlanmasında karşılaşılan problemleri içeriğe dikkat çekti. İslamofobinin bir dünya görüşü değil, bir sosyal fenomen olduğuna değinen Muhammed, kimliğinde pek çok öğeyi barındıran bireyin sadece bir dine aidiyete indirgenerek bunun üzerinden aşağılandığına değindi. Müslümanların Avrupa genelinde ve Fransa özelinde görünürlük kazanmasının beraberinde bu görünürlüğün reddini getirdiğini

ifade eden Muhammed, bu reddedişin de Müslüman karşıtı bir kolektif hafıza ve kültürel arşivin ürünü olduğuna değindi.

"İslamofobi Endüstrisi" adlı eserin yazarı gazeteci Nathan Lean ise ana akım medyanın İslam ve Müslümanlara yönelik tavrını "habercilik" olarak tanımladı ve normalin göz ardı edildiği ve normal dışının Müslümanlar söz konusu olunca hep öncelik taşıdığını ifade etti. 2001-2008 arasında ABD'de 120 değişik İslami kuruluşun yaptıkları basın açıklamalarının hiç birine haber olarak yer vermeyen ana akım medyanın Müslümanlara ilişkin tüm haberlerinin aşırılıkçıları öne çıkaran sansasyonel haberler olduğuna vurgu yaptı (İstanbul'da Bir İslamofobi Konferansı, 14 Eylül 2013, <http://www.dunyabulteni.net>).

4.2 Kanaat Önderlerince Dile Getirilen İslamofobik Söylem ve Tezler

Siyasi otoriteler, kanaat önderleri ve akademik çevreleri tarafından dile getirilen söylemlerin halk üzerinde derin etkilere sahip olduğu ve sosyolojik tutumların oluşmasında temel teşkil ettiği bilinmektedir.

Mevcut siyasi ve akademik kanaat önderlerinin soğuk savaş sonrası oluşturduğu zihinsel altyapı ana olarak Samuel P. Huntington'ın "Medeniyetler Çatışması" tezine dayanmaktadır. Huntington tezinde ana fikir olarak mevcut İslam ve Doğu medeniyetlerinin Batıdan farklı olduğu ve bir uyum yaşanmasının olası olmadığını belirtmektedir. Huntington (1993: 25)'a göre:

Yeni dünyada mücadelenin esas kaynağı öncelikle ideolojik ve ekonomik olmayacak. Beşeriyet arasındaki büyük bölünmeler ve hakim mücadele kaynağı kültürel olacak. Milli devletler dünyadaki hadiselerin yine en güçlü aktörleri olacak fakat, global politikanın asıl mücadeleleri farklı medeniyetlere mensup grup ve milletler arasında meydana gelecek. Medeniyetlerin çatışması global politikaya hakim olacak. Medeniyetler arasındaki fay hatları geleceğin muharebe hatlarını teşkil edecek. Medeniyetler arasındaki mücadele, modern dünyadaki mücadelelerin evriminde nihai safha olacaktır.

Yazar makalesinde ayırım noktası olarak belirlediği medeniyet için ise esas unsur olarak dini belirlemiş ve İslam medeniyeti, Konfüçyen medeniyet ve Hıristiyan Batı medeniyeti arasında kıyaslamalar ve tespitlerde bulunmuştur. Fundamentalizm geleceği için ise şu tespitte bulunmuştur:

Dünya çapındaki sosyal değişme ve ekonomik modernleşme süreçleri, insanı çok eski mahalli kimliklerden koparıyor. Bunlar aynı zamanda bir kimlik kaynağı olarak milli devleti zayıflatıyor. Dünyanın çoğu yerinde bu boşluğu doldurmak için din, sık sık fundamentalist diye yaftalanan hareketler biçiminde devreye girmiştir. Bu tür hareketler İslam'da olduğu kadar Batı Hıristiyanlığı, Musevilik, Budizm ve Hinduizm içinde de boy

gösteriyor” Makalenin bir iddiası da ideoloji temelinde ittifak kurmanın giderek zorlaşmasıyla, hükümetlerin ve grupların artan bir şekilde ortak din ve medeniyet kimliğine müracaat etmek suretiyle destek sağlamaya çalışacağıdır (Huntington, 1993: 27).

Huntington makalesinin son bölümünde Batı medeniyeti için birtakım tavsiyelerde bulunmaktadır. Ancak bu tavsiyeler Batı ile diğerlerini birleştirici, küreselleşme yanlısı ve barışçıl olmaktan uzaktır ve kaçınılmaz çatışmadan nasıl galip gelineceğini öğütlemektedir. Bahse konu tavsiyeler şu şekildedir:

Açıkça ortadadır ki, kısa vadede Batının menfaatine olan şey, kendi medeniyeti içinde, bilhassa Avrupalı ve Kuzey Amerikan unsurları arasında daha büyük bir birlik ve dayanışmayı ilerletmek; kültürleri Batıninkine yakın Doğu Avrupa ve Latin Amerika’yı Batı toplumlarına katmak; Rusya ve Japonya ile işbirliğine dayalı yakın ilişkileri geliştirmek ve sürdürmek; medeniyet arasındaki mahalli mücadeleleri büyük savaşlara dönüştürecek kışkırtmaları önlemek; Konfüçyen ve İslami devletlerin askeri kapasite tenkisini hafifletmek ve Doğu ile Güney Batı Asya’daki askeri süperliğini devam ettirmek; Konfüçyen ve İslami devletler arasındaki farklılık ve ihtilafları kullanmak; Batılı değer ve menfaatlere yakınlık duyan diğer medeniyetlerdeki grupları desteklemek; Batılı değerleri ve menfaatleri yansıtan ve meşrulaştıran milletlerarası müesseseleri güçlendirmek ve Batılı olmayan devletleri bu müesseselere daha fazla karıştırmaktır (Huntington,1993: 49).

Yazar medeniyetlerin uyuşamayacağı tezinin yanı sıra demokrasinin oluşumunun yalnızca Hıristiyan Batıda mümkün olduğu ima etmektedir. Şahin Alpay’ın kendisiyle yaptığı mülakatta: “Güney Kore’de 30-40 yıl önce nüfusun sadece yüzde 2’si Hıristiyan iken, bugün bu oran yüzde 35’in üzerinde. Demokratikleşmeye Hıristiyanlar öncülük etmişti (Alpay,1996).” demiştir. Huntington aynı mülakatta Türkiye’nin Batılı olma ısrarından vazgeçip, demokrasinin İslam’la da olabileceğini gösteren bir dünya modeli olabileceğini de belirtmektedir.

Amerikan Rand Düşünce Kuruluşu’nun daimi politik danışmanı ve ABD Merkezi Haber Alma Teşkilatı’nın [CIA] eski Milli Haberlama Konseyi [NIC] yardımcı başkanı, yazar Graham Fuller, Huntington’ın tezine cevap niteliğinde “Medeniyetler Çatışması” isimli makalesinde medeniyetlerin sık sık çatıştığı, ancak aynı medeniyete mensup devletlerin de benzer çatışmalar içinde olduğundan bahseder.

Aynı makalede ulusların ve halkların arasındaki çatışma ya da savaşların çoğunun pratik gerçeklere dayandığını, genellikle liderlerin kendi hesaplarını yürüttüğünü ve her zaman halkların kendi tercihlerini yansıtmadığını vurgular. Yazara göre halk desteğine sahip olmak için liderler daha yüce değerlere başvurur. Bahse konu medeniyetler çatışması tezi, pratik hesaplar için meşruiyet kazanma çabasındaki bu yüceltme işleminden kaynaklanan farklı medeniyetlerin gerilmesine dayanır. Fuller’e göre “Tam anlamıyla ne

bir İslam ne de Batı vardır. Her iki toplumda da derin görüş ve çıkar farklılıkları ve iç çatışmalar mevcuttur (Fuller, 2006: 219).”

11 Eylül'den sonra Bush yönetiminin Ortadoğu politikalarında danıştığı ünlü Ortadoğu uzmanı Bernard Lewis 28 Temmuz 2004 yılında Alman Die Veld dergisine şu demeçte bulunmuştur: “Yüzyılın ortasına kadar Avrupa'ya İslam hakim olacaktır.” Lewis, 31 Ekim 2005 New Yorker dergisine göre ise ABD başkan yardımcısı Dick Cheney'e şu tavsiyede bulunmuştur: “Araplara yapılması gereken şey iki gözlerinin arasına büyük bir sopayla vurmaktır olduğuna inanıyorum. Onlar yalnızca güce saygı duyar.” Bu demecine karşı oluşan tepkilerden sonra ise “Evet, Arapların yalnızca güce saygı duyduklarını düşündüğüm doğrudur (Bernard Lewis'in "Türk Dostluğu", t.y. http://www.zaman.com.tr/sahin-alpay/bernard-lewisin-turk-dostlugu_526578.html).” demiştir.

Çeşitli icraat ve söylemleriyle, özellikle Salman Rüşdi konusunda verdiği ölüm fetvasıyla Avrupa'da İslamofobinin tekrar canlanmasında etkili olan İran İslam Devrimi'nin lideri Humeyni, Batının o dönemde Ortadoğu'da mevcut antidemokratik rejimlerin sorumlusu olduğunu ve İslam kültürünü haksız eleştirilerle değerlendirdiğini içeren konuşması da kısmi olarak haklı sayılabilecek konulara işaret etmektedir:

İslam'ı ve İslami köktencilik her hangi bir eleştiriye tabi tutmaksızın aşırılıkla özdeşleştirmek İslam'ı sadece şiddet ve tedhiş hareketlerine katılanlara yani Yahudilik ve Hıristiyanlığa tatbik edilmeyen miyar ve kıstasla yargılamaktır. Tek yönlü ve yekpare bir Sovyet tehdidi korkusunun Birleşik Devletleri çoğu kez Sovyet blokunun çeşitliliğine karşı körleştirip, (antikomünist) diktatörleri sorgusuz sualsiz desteklemeye sevk ettiği ve “özgür dünyayı”, muhalefeti “komünist” veya “sosyalist” etiketleriyle yaftalayan hükümetlerin, yaygın insan hakları ihlallerine ve meşru muhalefet taleplerini bastırmasına göz yummasını sağladığı geçmişten alınması gereken dersler vardır (Esposito, 1999:96).

İslam ve Müslümanlar hakkında olumsuz söylemlerin yanında kanaat önderlerince İslam'ı kucaklayıcı bir üslup benimseyenler de olmuştur. Bunlardan kimileri belirli bir siyasi arka plan ve menfaatler gereği söylenmiş olsa da Avrupa kamuoyundaki olumlu etkileri önem arz etmektedir. Örneğin Prens Charles bir konuşmasında İslam kültür ve medeniyeti hakkında şu ifadeleri kullanmıştır:

Kimileri kuzeyde yeni bir dünya düzeni hayal ederken güneyde de başka insanların daha büyük bir siyasi özgürlük istediği bu kolektif belirsizlik döneminde, İslam'ın sağlayacağı kültürel ve siyasi bir tehdit olarak değil bir meydan okuma olarak yaşanmalıdır. Bizim meydan okumamız ise İslam'ın tarihini ve gerçeklerini daha iyi anlamak ve tehdit olarak algılanan durumdan kurtulabilmek için İslam göndergesinin çeşitliliğini ve değişik yönlerini tanımak olmalıdır (Cesari ve Esposito, 1999: 94).

İslamofobi konusunda İslam dünyasından yetkin bir kişi olarak İİT Genel Sekreteri Ekmeleddin İhsanoğlu da çeşitli platformlarda değerlendirmelerde bulunmakta ve İslamofobiyle mücadele etmektedir. İhsanoğlu, İslam düşmanlığının artık bir fikir veya tutum olmanın ötesinde siyasi getiri vadeden ve siyasal amaçlarla kullanılan bir olgu olduğunu Avusturalya'da verdiği mülakatta dile getirmiştir:

Önce karikatürler, sonra film ve fotoğraflarla başladı. İslam düşmanlığı bazı ülkelerde anayasal değişimlerle farklı bir boyuta getirildi. Bu saldırılar bazı Avrupa ülkelerinde anayasal hükümlerle korunur hale geldi. Demokratik hakkı olan inanç hürriyeti bir noktada sınırlandı. Bu ikinci safhaydı. Simdi üçüncü safhaya gelindi. İslam düşmanlığını siyasi malzeme haline getirdiler. Müslümanlara saldırılarak siyasi oy toplama gibi çirkin bir menfaat sağlanmaya başladı. Bazı Avrupalı siyasetçileri tarafından bu siyasi gündemin bir parçası ve malzemesi haline geldi. Kim İslamiyet'e daha çok çatarsa, Müslümanları daha çok hakir görürse o daha çok oy topluyor. Ve bu oyları parlamentoda sandalyeye dönüştüyor. Bunlar Belçika'da ve Hollanda'da oldu. Ve şimdi Fransa'da İslam düşmanlığı siyasi bir sermaye haline geliyor maalesef (İhsanoğlu: Avrupa'da İslam Düşmanlığı, Siyasi Sermaye Haline Geldi, 15 Şubat 2012. http://www.zaman.com.tr/dunya_ihsanoglu-avrupada-islam-dusmanligi-siyasi-sermaye-haline-geldi_1245683.html).

BEŞİNCİ BÖLÜM

5.AVRUPA'DA İSLAMOFOBİNİN NEDENLERİ

Avrupa'da İslamofobinin nedenleri iki ana başlıkta ele alınmaktadır. Avrupa'daki Müslüman göçmenlerin ve dünya genelindeki Müslümanların tutum, ideoloji ve yaşam biçimlerinden rahatsızlık duyan, onları kendilerine karşı bir tehdit unsuru olarak gören, siyasi arka planlarca cihat, İslami terör, kutsal savaş gibi kimi kavramların yeni anlamlar yüklenerek akademik çevreler, medya gibi kaynaklarca sunulan Avrupa'nın İslamofobiye etkisi "Avrupa Kaynaklı Nedenler" başlığında incelenmektedir. İkinci olarak ise başta Avrupa'da göçmen pozisyonunda olanlar olmak üzere dünya Müslümanlarının, İslamofobinin oluşmasına neden teşkil edecek yaşam biçimleri, entegrasyon sorunları, yanlış dini referanslarca köktendinci tavırlar almaları ve hatta kimi Müslüman kesimin terörizmi desteklemesi ve bilfiil içinde yer alması hususu ise "Avrupa ve Dünya Müslümanlarından Kaynaklanan Nedenler" başlığında incelenmektedir.

İslamofobinin nedenleri sadece dini farklılıklar değildir. Etnik, kültürel, siyasi ve ekonomik unsurlar da bu psikolojide rol almaktadır. İslamofobi yalnızca köktendinci Müslümanlara yönelik değildir. Bu korku laik, demokrat, liberal, Batılı hayat tarzı benimsemiş olan hatta belki ateist olan ama Ortadoğulu dış görüntüye sahip kişileri de hedef almaktadır. Biraz ironik görünse de Avrupa'da yaşayan kimi Yahudiler de İslamofobiye sırf dış görünüşlerindeki Ortadoğululuktan ötürü maruz kalmaktadır.

Küreselleşmenin, -özellikle kitlesel göçle bağlantılı bir şekilde- bir yandan kültürler arası etkileşimi artırırken öte yandan kültür ve kimlik farklılıklarını daha belirgin hale getirmesi de ırkçılık ve yabancı düşmanlığının Avrupa toplumları içinde sosyal ve kültürel nedenlere bağlı olarak tetiklenmesine neden olmaktadır. Kültürel krizle ilgili endişelerin ve ulus devletlerin erozyona uğramasına tepki olarak ulusal ekonomi ve ulusal kültürlerin, özellikle göçmenlere yönelik politika ve davranışlarında savunmacı ve dışlayıcı tavra girdiği bu bağlamda tartışılan konulardan birini oluşturmaktadır (Morris, 1997'den aktaran Yılmaz, 2008: 77).

AB ülkelerindeki Müslüman toplulukların nüfusu genel olarak buldukları ülke nüfusuna göre gençtir. Genele oranla yüksek olan doğum oranları da göz önünde tutulduğunda AB ülkelerindeki Müslüman toplulukların önümüzdeki yıllarda da büyümeye devam etmesi beklenmektedir (Uluslararası Helsinki İnsan Hakları Raporu, 2005'ten aktaran Yılmaz, 2008: 96). Müslüman nüfusun bu dinamik ve genç potansiyeli düşünüldüğünde, özellikle son dönemde Avrupa ülkelerinin çoğunda baş göstermeye başlayan işsizlik gibi sosyal ve ekonomik sorunların kaynağının da Müslümanlar olarak algılanıp bu kesime düşmanlığın duyulması daha belirginleşecektir.

İslamofobinin küresel tabanda bir nedeni soğuk savaş sonrası tek kutuplu dünya düzeninin inşası ve Fukuyama'nın "Tarihin Sonu" tezi benzeri tezlerde görüldüğü üzere medeniyetin son halini aldığı ve liberal Batı medeniyetinin dünya için kaçınılmaz bir mutlu son olduğu yönündeki baskıcı tutumdur. Soğuk Savaş döneminde İslam ülkeleri bloklar arasında ve denge halinde bulunuyordu. Sovyet bloku çöküp, tek kutuplu sisteme geçişte zaten Batı bloku içinde yer alan Avrupalı devletlerin aksine İslam ülkelerinin hem Batıya karşı hem kendi içlerinde çatışmalar yaşaması İslam'ın ister istemez çatışmacı olarak algılanmasına sebep olmuştur. Bu algı dolayısıyla İslam ve Batı arasında toplumsal soğuk savaş şeklinde gelişen ilişkiler Avrupa'da Avrupalı kimliğinin daha sıkı bir şekilde benimsenmesi ve Avrupa'nın dışarıdaki İslam tehlikesine karşı duyduğu hassasiyeti bünyesindeki Müslümanlara karşı da yansıtması kaçınılmaz olmaktadır.

5.1 Avrupa Kaynaklı Nedenler

Avrupa'da İslamofobinin sonucu olarak antiislamizmin doğduğunu kavramsal çerçevede belirtilmişti. Farklı bir görüş ise tarihsel olarak ilk antiislamizmin devlet politikası bazında ortaya çıktığı sonrasında İslamofobinin bu politika dolayısıyla halk arasında doğduğunu yani İslamofobinin oluşma nedeninin antiislamizm olduğunu iddia etmektedir. Bu görüşe göre:

İkinci Dünya Savaşı'ndan bu yana modern biçimiyle ortaya çıkan ırkçılık artık fenotopik ve deri rengi gibi fiziksel özellikleri dışlama biçiminde tezahür etmemektedir. Zira bu şekil ırkçılık yasal olarak yasaklandığından cezalandırılmaktadır. Modern ırkçılık ise kültürel dışlama biçiminde karşımıza çıkmaktadır. Bu bağlamda kültürel temelli bir yeni ırkçılıktan (neoracism) bahsedebiliriz. Demek ki ilk aşamada antiislamizm olarak başlayan süreç, daha sonra İslamofobiyi doğurmaya başlamıştır. Başka bir deyişle temelde ideolojik ve politik bir tutum, sosyolojik bir olgunun şekillenmesine izin vermiştir (Er ve Ataman, 2008: 757).

İslamofobik akademik veya siyasi kesimler, bu düşüncelerini kültürler arası uyumsuzluk üzerine kurulu üç ana teze dayandırabilmektedir:

- Farklılık Tezi: Söz konusu gruplara göre İslam farklı ve başka bir dindir. Bu farklılık ve başkalık, Batı dünyasında yaşayan Müslümanların göçmen ve yabancı kökenine atıfta bulunarak yapılarak pekiştirilmektedir.
- Eş değersizlik tezi: Batılı kültür bu tezle İslam'ın sadece farklı olduğunu söylemekle yetinmeyip Batılı değerler karşısında “aşağı” bir statüde ve değerde olduğunu iddia etmektedir.
- Çatışma tezi: Antiislamizm ilk iki tezin uzantısında şöyle bir sonuca ulaşıyor: Eğer İslam aşağı ve geri bir din ise o halde ileri ve üstün olan Batılı değerlerle bağdaşması mümkün değildir. Bu çatışma durumunda ise Müslümanlara iki seçenek sunulmaktadır: ya uyum ya geri dönüş (Canatan ve Hıdır, 2007: 43-44).

Avrupa'ya yerleşmeleri kolonyal bir geçmişe dayanan Müslümanların, Avrupa kimliği içindeki rolleri günümüze dek değişen türlü deneyimlerle şekillenmiştir. İşçi göçleri sonrası kalıcı oldukları anlaşılan göçmen Müslümanlara asimilasyon uygulanırsa uzun vadede kültürel kimliklerini terk edecekleri varsayılmıştır. Dolayısıyla Avrupa'nın asimilasyon uygulamalarını entegrasyona tercih etmesi ya da entegrasyon adı altında asimilasyon uygulaması yine Müslümanları soyut bir hayat yaşamaya itmiş ve bazı radikal unsurların destek bulmasına katkı sağlamıştır.

Avrupa'da İslam'a karşı duyulan önyargılardan biri de Müslüman kültüründen Avrupa kültürüne geçebilecek artı bir değer bulunmadığı algısıdır. Geçmişte Doğu kültürünün Avrupa medeniyetinin kuruluşundaki hakkını teslim etmekle birlikte hali hazırda Müslümanlardan ve Doğudan edinilecek bir değer kalmadığına ilişkin önyargıya örnek olarak Paul Valley'e ait şu söylem verilebilir:

Kültür açısından günümüzde Doğunun etkisinden pek korkmamamız gerektiği kanaatindeyim. Bu kültür bize meçhul değil. Sanat ve bildiklerimizdeki tüm başlangıçları ona borçluyuz. Doğudan bize gelebilecek her şeyi kabul edebiliriz, tabi bize yeni şeyler gelebilirse ki bundan kuşkuluyum. Bu kuşku kesinlikle bizim güvencemiz ve Avrupai silahımızdır. Aslında bu konularla ilgili esas sorun hazmetmektir. Avrupai zihniyetin çağlar boyunca büyük meselesi ve özelliği de bu olmuştur. Bizim rolümüz, bizi biz yapan bu seçme evrenselliği kavrama ve cevhere dönüşme gücünü muhafaza etmektir. Yunanlılar ve Romalılar, Asya canavarlarına nasıl davranmamız ve analiz yoluyla onları nasıl incelememiz gerektiğini ve bunlardan hangi usarelerin çıkarılacağını bize göstermektedir (Cesari ve Esposito, 1999: 94).

Avrupa, bünyesinde yaşayan Müslümanlarla ilgili yaşadığı entegrasyon problemini aşmak için yeni bir kavram olan Avrupa İslam'ı kavramını üretmiştir. Avrupa İslam'ı Avrupa kimliği ekseninde tasarlanan bir projedir. Birlik üyesi ülkelere göç ya da başka yollarla gelen Müslüman toplulukların, referans ve aidiyet düzeyindeki önceliklerinin gözden geçirilmesine vurgu yapan, bu çerçevedeki arayışlarla özdeşleşen oldukça çeşitlenmiş farklı eğilim ve stratejileri içerir. Ağırlıklı olarak kavramla asıl vurgulanmak istenen, Avrupa özelindeki İslam temelli oluşumların, Batı merkezli ve Batılı tarzda şekillendirilmesidir (Canatan, 2005: 38-39).

Ancak yukarıdaki Avrupa İslam'ı tanımı kendi içinde çelişkiler barındırmaktadır. Avrupa'nın tanımı tarih boyunca Hıristiyan dini, Batı medeniyeti ve kültürü kavramları temelinde ortaya konmuştur. Bu tanım, Avrupa tarafından başta Müslümanlar olmak üzere öteki kimliklerinin belirlenmesi ve sınırların konmasıyla korunmuştur. Ayrıca İslam dini ve kültürü yalnızca Ortadoğu için oluşturulmamış, dünya genelini kapsayan buyruk ve uygulamalar içerdiğinden genel İslam kimliğinden ayrı bir Avrupa İslam'ı oluşturulması tezi olanaksızdır.

Avrupalıların Müslümanlara mesafeli oluşunun bir nedeni medya ve siyasetin de körüklediği şekilde toplum genelinde yapılan genellemedir. Olumsuz bir olay içerisinde yer alan şahsın Müslüman olduğu öğrenilince bu dini kimlik suçla ilişkilendirilmektedir. Bu genelleme toplum algısına yerleşince ise Müslümanlar kimi suçlarda "olağan şüpheli" halini almaktadır. Bu durum ise adli konularda Müslümanlara yönelik haksız uygulamalara sebebiyet verebilmektedir.

Örneğin 11 Eylül saldırıları sonrası terörizmle mücadele kapsamında İngiliz Hükümeti tarafından kolluk kuvvetlerinin yetkilerini artırmak üzere Anti-Terör Suç ve Güvenlik Kanunu çıkarıldı. Toplumun ve dolayısıyla kolluk kuvvetlerinin belleklerinde yerleşmiş olan olağan şüpheli imajından dolayı uygulamada çoğunlukla Müslümanlar gereksiz aramalara mazur bırakılarak, havaalanlarında bekletilerek, vize başvuruları reddedilerek veya direk suçlu muamelesi yapılarak mağdur edildi (Laçiner,2010: 1-3).

Avrupa, hali hazırda yaşadığı işsizlik sorunu, ekonomik problemler, kısmi isyan hali ve başkaldırlardan bünyesinde yaşayan Müslüman azınlığı sorumlu tutmaktadır. Dolayısıyla son dönemlerde başta Müslüman kökenliler olmak üzere azınlıklarına karşı ırkçı, İslamofobik ve ayrımcı politikalar güden aşırı sağ partilerde bir yükseliş söz konusudur. Ancak Avrupalıların, göçmenlerin kendi iş imkanlarını kısıtladığı ve işsizliğe sebep olduğu yolundaki şikayetlerine rağmen göçmen azınlığın çoğunlukla Avrupalıların tercih etmeyeceği türden ikinci sınıf işlerde istihdam edilmesi bahse konu şikayetlerle çelişmektedir.

Avrupa'da Müslümanlara yönelik bir eleştiri de topluma entegre olmayı denemek yerine kendilerini toplumdan soyutlayarak Müslüman gruplar kurarak bir arada yaşamaya çalışmalarıdır. Toplumlararası farklılıklara dayanan ayrımcılığın görünür hale gelmesine rağmen siyasi farkındalığın benzer bir hızla gelişmemesi, ayrımcılığa maruz kalan

grupları birleştiren bir unsur olarak ortaya çıkmaktadır. “Gettolaşma olarak da ifade edildiği şekilde, etnik azınlıklar ve göçmen gruplar kendi kültürel çevrelerini, sosyal dışlanmaya maruz kaldıklarını hissettikleri bir ortamda daha sağlamlaştırmaya başlamaktadır (Yılmaz, 2008: 3-4).” Görüldüğü üzere Müslüman kesimlerin içine kapanmasındaki başlıca sebep Avrupa tarafından uğradıkları ya da uğradıklarına inandıkları ayırıcı, ötekileştirici politika ve tutumlardır.

Ayrıca Avrupa’da Müslümanlar başörtüsü, sakal, minare, ezan gibi bir kısmı dini kurallardan bir kısmı ise yerel kültürden gelen sembollerle kimliklerini görünür kıldıklarında buna karşı kaygı ve korku gelişmektedir. Görünür olmadıklarında ya da kendilerini soyutlayarak bu tür gereksinimlerini kendi içlerinde sağladıklarında ise rahatsızlık duyulmamaktadır. Bu konu ise Avrupa’nın “Müslümanlar neden entegre olmak yerine belli lokasyonlarda yoğunlaşıp, soyut bir hayat yaşıyorlar?” eleştirisine başka bir cevap olabilir.

Avrupa kaynaklı nedenlere tarihsel alışkanlıkların oluşturduğu bilinçten sıyrılmamak da verilebilir. Avrupa’da yaşayan Müslümanlar geçmişte çoğunlukla hali hazırda yaşadıkları ülkelerin sömürgeleri konumundaydı. Avrupalılar geçmişte bu halklara; kendini yönetebilmekten aciz, geri kalmış gözüyle baktığı, köle veya yakın zamanda vasıfsız ucuz iş gücü olarak gördüğünden şu an bahse konu insanlarla aynı hak ve özgürlüklere sahip eşit vatandaşlar olma fikrini kabullenmekte güçlük yaşamaktadırlar.

Ortadoğu’da yaşayan veya Avrupa’da göçmen olarak bulunan ve anavatanlarına dininden ve kültüründen dolayı geçmişten günümüze Batı tarafından bir baskı uygulandığı hissine sahip olan Müslümanların nasıl bir dışlanmışlık ve ezilmişlik hissine sahip olabileceğini ve bu hisler sonrası bu baskıcı kültüre karşı ne tür eylemlerde bulunabileceğini bizzat Batı kültürünün bir ferdi, Yale Üniversitesi’nde uluslararası ilişkiler tarihi uzmanı olan İngiliz Paul Kennedy (2001)’nin ABD üzerinden verdiği şu empatik yaklaşımla daha iyi anlaşılabilir:

Onlara nasıl görünüyoruz ve dünyadaki yerlerimizi değiştirsek nasıl bir şey olurdu? Bugün Cezayir’den Türkiye ve Arabistan’a kadar yayılan güçlü, birleşmiş bir Arap-Müslüman devletinin var olduğunu düşünün (400 yıl önce olduğu gibi: Osmanlı imparatorluğu). Bu birleşmiş Arap- Müslüman devletin dünyadaki en büyük ekonomiye ve en etkin orduya sahip olduğunu düşünün. Bunun karşılığında da Birleşik Devletlerimizin bazıları tutucu ve yozlaşmış rejimleri olan 12 ya da 15 devlete bölündüğünü düşünün. Bu büyük Arap-Müslüman gücün kıyılarımız boyunca gezen uçak gemileri, topraklarımız üzerinde uçan uçakları, her gün bizi gözetleyen orduları olduğunu düşünün. Çok uluslu şirketlerin petrol çıkarmak için kuzey Amerika’ya geldiklerini ve yoz tutucu iktidarlara bunun için büyük

paylar verdiklerini düşünün. Bu gücün Güvenlik Konseyi ve IMF gibi uluslararası kuruluşlara hakim olduğunu düşünün. Elli yıl önce Kuzey Amerika’da dini ve dili bizimkinden farklı bir ülke kurulduğunu ve bu dev Arap-Müslüman gücün her zaman bu devleti desteklediğini düşünün. Bu zebella devletin kadınların statüsü üzerine, cinsellik hakkında iğrenç bulduğumuz kültürel mesajlarla bizi bombardımana tuttuğunu düşünün. Bizi her zaman değiştirmeye, modernleşmeye, küreselleşmeye ve kendi örneğini izlemeye zorladığını düşünün. Himm(...) o koşullarda Amerikalıların çoğu bu büyük devletten sürekli nefret etmez, ona zarar vermeyi istemez miydi? Ve belki ona zarar vermeye çalışmaz mıydı? Ben çalışacağımı düşünüyorum.

Batıda İslamofobinin bir nedeni de kuşkusuz başta Ortadoğu ülkeleri olmak üzere Müslüman ülkelerdeki antidemokratik, otoriter rejimler ve bu rejimlerin halklarına uyguladıkları baskı ve dış politikalarındaki tavır ve söylemleridir. Ancak tarihsel bir tespitle bahse konu rejimlerin oluşmasında, Batının da etkin bir payı da bulunmaktadır.

Sömürgeci devletler Ortadoğu’yu terk ederken, yönetimleri bu ülkelerin dini, sosyal ve siyasal yapılarını ve dengelerini göz ardı ederek kendi işbirlikçilerine, bundan sonra da kendi menfaatlerini korumaya devam edecek gruplara teslim ettiler. Çoğu otoriter ve askeri olan, siyasi meşruiyetten yoksun, katılıma kapalı, ülkenin ekonomik kaynaklarını belirli bir grup seçkin veya aile arasında paylaşıp yığınları fakirlikle yüz yüze bırakan bu yönetimlerle halkın siyasi taleplerinin çatışması kaçınılmazdı ve bu talepler dile getirildikçe baskılar ve hukuk dışı uygulamalar, devlet terörü de artınca çeşitli örgüt ve hareketler de aynı şekilde karşılık vermeye başladı (Özel, 2007: 5).

Aynı şekilde bugün “İslami Terör” örgütlerinin beşiği ve dünya uyuşturucu ticaretinin üretim merkezi konumunda olan ve Avrupa’da İslam’ın ne tür yönetim şekilleri uygulayabileceğine dair kötü örneklerin başında gelen Afganistan’ın da mevcut durumu tarihsel tespitlerle incelenirse bu durumunda ABD ve Batının payı görülebilir. Zira ABD başta olmak üzere Batı, komünist Sovyet yönetimine karşı savaşında Afganistan’da İslamcı simgeler kullanarak topluluklara girmiş ve bugün bir terör ağı olarak algılanan yapının kurulmasında etkili olmuştur.

Müslümanların radikalleştiği iddiası da İslamofobiyi doğuran ana nedenlerdendir. Avrupa sekülerizmi ülkeden ülkeye farklılık göstermekle birlikte Müslümanlar kimi seküler hareketleri kendilerine yönelik bir tehdit olarak algılayıp, radikal diye nitelenen gruplaşmalara dahil olabilmektedirler. Bu durum ise yine kendilerine beslenen İslamofobiyi körükleyebilmektedir. Yani Avrupa’nın uyguladığı aşırı seküler ve baskıcı politikalar ile Müslümanların giderek radikalleşmesi bir kısır döngü şeklinde süregelmektedir.

AB kuruluş felsefesi de İslamofobi açısından bir referans teşkil edilebilir. AB'nin oluşturduğu kurumlar sisteminde ortak ideoloji Avrupa'nın ortak tarihine dayanan, demokratik, liberal, laik, hümanist ve çoğulcu anlayıştır. AB üyesi ülkelerin tamamı Hıristiyan'dır ancak din Avrupa halk ve yönetimlerinde çok ön planda tutulmamaktadır. Ancak aşırı sağ partilerde ve Hıristiyan demokrat partilerde bunun aksi söylenebilir. Hıristiyan demokrat partilerin programları açık biçimde Hıristiyan değerlere atıf yapılmaktadır. Bu durum ise AB'nin çoğulcu liberal politikasıyla çelişen söylem ve politikaların gelişmesine neden olabilmektedir. Bu söylemlerden birine Avrupa Parlamentosu Hıristiyan Demokrat Halk Partisi [EVP-ED] fraksiyonu başkanı Prof. Hang-Gert Pöttering'in 2002'de yaptığı "İnsan, Din ve Avrupa" isimli konuşmasından şu kesit verilebilir: "Hıristiyanlık Avrupa kimliğinin vazgeçilmez önemli bir unsurudur. Çünkü Avrupa'nın çehresi özellikle insan anlayışı esas itibarıyla Hıristiyanlıkla şekillenmiştir (Canatan, 2005: 16)."

AB'nin belirlenmiş ortak bir din politikası olmadığı gibi ortak bir İslam politikası da mevcut değildir. AB'nin bünyesindeki dini gruplara yaklaşımının belirlenmesi açısından referans olarak gösterilebilecek tek örnek Avrupa Anayasa Tasarısı'dır. AB Anayasa taslağının tam adı "Avrupa İçin Bir Anayasa Oluşturan Anlaşma" dır. Tasarı önsözünde "...Geçmişten bugüne bireyin merkezi rolüne, dokunulamaz, elinden alınamaz haklarına ve yasaya saygı duymaya yönelik anlayışı ile değerleri her zaman toplum yaşamının özünde yer alan, Avrupa'nın kültürel, dini ve insani mirasından ilham alarak, ..." ifadeleri vardır. Burada bahsedilen "Avrupa'nın kültürel, dini ve insani mirası" denilen hususlar içerisinde en önemli hususu Hıristiyanlığın oluşturduğunda kuşku yoktur. Tasarının 51. Maddesi, kilise ve dini toplulukların statüsünü düzenlemektedir. Bu maddeye göre birlik:

- Üye ülkelerdeki kilise ve dini birlik ve toplulukların üye ülkelerin hukuk kurallarına dayalı statüsüne saygı gösterir ve onları ihlal etmez.
- Birlik dünya görüşü topluluklarının statüsüne de aynı şekilde saygı gösterir.
- Birlik, kilise ve dini toplulukların kimliklerini ve özel katkılarını kabul ederek onlara açık, şeffaf ve düzenli diyalog içinde olmaya özen gösterir.

Bahse konu tasarı Roma'da 2004 yılında oylanarak reddedildi. AB boyutunda anayasal bir platformda hak ve özgürlükler konusunda Müslüman azınlığı garanti altına alan kanunlar olmamakla birlikte AB üyesi her ülke kendi yasal içtihatlarını sürdürmekte ve bu durum sonucunda Avrupa'daki Müslümanlar hak ve özgürlükler konusunda farklı muamelelere maruz kalabilmektedir.

Avrupa’da İslamofobinin hukuksal bir nedeni ise İslamofobinin tanımı hakkında bu güne kadar genel geçer bir kabul olmaması, sosyal bilimlerde de ırkçılık ve ırksal ayrımcılık gibi tüm devletler ve organizasyonlarca kabul edilmiş bir kavramsallaştırmaya gidilmemesidir. Örneğin Antisemitizm pek çok ülkede yasalarla suç olarak tarif edilmiştir. Antiislamizm için ise belirli bir suç tayini olmadığı gibi yasal olarak tanımı dahi yapılmamıştır.

İslamofobinin yaygınlaşması ve son yıllardaki popülaritesinin artmasında başta ABD ve Avrupa’da siyasi arka planlarca yönlendirilen, genellikle düşünce kuruluşu ve vakıf konumundaki kuruluşların büyük sermayelerle destekleyerek uyguladığı “İslamofobi Endüstrisi” olarak adlandırılan uluslararası stratejik uygulamalar etkin rol oynamaktadır. Bahse konu kuruluşların İslamofobik unsurlar içeren araştırmalara ayırdığı fonlara örnek olarak Washington merkezli Amerikan İlerleme Merkezi [CAP] adlı düşünce kuruluşunun “Korku şirketi: Amerika’da İslamofobi ağının kaynakları” raporundaki veri sunulabilir. Buna göre “Ağustos 2011’de açıklanan araştırma sonuçlarına göre, bazı vakıflar tarafından 2001-2009 yılları arasında İslam karşıtı düşünce kuruluşlarına tam 42,6 milyon dolar aktarıldı (İslamofobi Endüstrisi, 14 Ocak 2013, <http://www.aksiyon.com.tr/aksiyon/haber-34585-islamofobi-endustrisi.html>.” Bahse konu vakıfların milyonlarca dolar aktardığı düşünce kuruluşları genellikle aşırı sağcı yazarlar yönetilmektedir. Avrupa medyasındaki İslamofobik unsurların yaptığı şekilde bu vakıflar da Müslümanların tepki göstermesi muhtemel haberler yayınlamakta; gerek bu haberler gerekse Müslüman tepkileri üzerine algı yönetimi yapmaktadır.

Yüksek maliyetli maddi destek gerektiren İslamofobi Endüstrisi’nin doğması ve bu sektörün özel şahısların/vakıfların kurduğu işbirliği ağı ve hükümetin yaratmış olduğu yeni güvenlik yapılanması ile sürdürülmesi, güçlü bir İslamofobik söylem ve faaliyet varlığını etkili kılmaktadır. Farklı ülkelerdeki İslamofobik öğeler işbirliği ağları kurarak faaliyetlerini uluslararası düzeyde sürdürür hale gelmektedir (Baştürk, 2013).

5.1.1 Avrupa Medya’sının İslam’ı Konu Ediş Şekli

Bugün bireyler, hangi topluma ait olurlarsa olsunlar, diğerlerini medya aracılığıyla algılamakta ve tanımlamaktadır. Başka bir deyişle “gerçek” medya aracılığıyla kurgulanmaktadır. Bu bağlamda özellikle doğrudan erişilebilir olmayan ve farklı kültürlerle sahip toplumlar ve bireylerle ilgili kanaat medya aracılığıyla oluşmaktadır. Herhangi bir

ülkenin ya da toplumun değerlerini, bakışını ve tutumunu algılayabilmek için, o toplumun medyasına bakmak önemli bulgular ortaya koyacaktır.

Avrupa medyası, çok uzun süre İslam konusuna uzak durmuş, neredeyse hiç gündemine almamıştır. Bu tablo İran devrimi ile biraz değişmiş, 11 Eylül olayları ile medya algısında radikal bir değişim olmuştur. Avrupa Müslümanlarının yaşam biçimlerinde büyük bir değişim olmamasına rağmen medyadaki bu algı değişimi global politikaların İslam ve Müslümanlar konusundaki yeni planları ile anlaşılabilir. İslamofobik yapıya sahip olan medyanın İslam'ı ele alış biçimine uyguladığı strateji şu şekildedir:

- Olaylar yalnızca belirli bir perspektiften ele alınarak sunulmaktadır (Burada kastedilen perspektif Müslümanların yaşam tarzı ve din hürriyetinin göz ardı edilerek bu farklı tarzın Avrupa kültürü için oluşturduğu tehlike ve vurgu yapmaktadır.)
- Bilgi yerine bolca görüntü kullanılmakta ve bu şekilde zihinlerde mevcut yerleşik olan anlamlar ile kolayca bağlantı kuracak ve mevcut anlamları çağrıştıracak olay ve konular (tehdit, gayri medeni, şiddet sever, barbar, eğitimsiz, görgüsüz, istilacı) gündeme getirilmektedir.
- Kamuoyunda yerleşik kurumsallaşmış konularla(terör, işsizlik, eksen kayması, örtünme, şiddet, soygun vb.) kolayca ilişkilendirilen konular seçilmektedir.
- Metafor (efsane), klişeler ve stereotipler yoğun bir biçimde ele alınmaktadır(Gökçe, 2011: 17-21).

Bu tür bir haber stratejisine bir örnek vermek gerekirse Hollandalı yönetmen Van Gogh'un İslam'da kadına yönelik şiddeti konu alan Submission (İtaat) adlı film yüzünden 2004 yılında Faslı bir genç tarafından bıçaklanması haberinin medyada sunumu kullanılabilir. Burada işlenen cinayet her şekilde kınanmalıydı. Ancak bu haber Avrupa medyasında dramatize edilerek ve derin İslamofobik bir psikoloji yaratmak üzere şu tespitite olduğu üzere işlenmişti: "O dönemde özellikle Avrupa medyasında yönetmenin öldürülmesi kadar ilgi çeken bir diğer detay, Van Gogh'un son anlarında faslı katiline dönüp 'bunu tartışamaz mıyız?' diye sormasıydı (Özsöz, 2012: 5)." Bu örnekte görüleceği üzere, medya bu tür olayları ele alırken kullandığı dil, hikaye hatta görseller ile, konuyu bambaşka bir boyuta çevirebilmektedir. Medyanın gücü ile benzer olaylardan insanın bu tür detaylar ayıklanıyor ve bunlar Batıda "Bu olay bile Müslümanlarla müzakere edilemeyeceğini gösterir" şeklindeki yargıların oluşmasına sebep oluyor. Yani eser üretilme amacına kolaylıkla ulaşıyor. Dolayısıyla nefret söylemi içeren söylemlerin oluşumu ve sunulması da meydana gelen karşı eylemler yüzünden unutulmamalı, bu tür amaç güden söylemlere müsaade edilmemelidir. Hali hazırda Avrupa medyası, İslam'ın siyasal boyutu üzerine odaklanmakta önce köktendincilikle sonrasında ise aşırı hareketler ve terörizmle bağdaştırmakta ve halkta bu yönde bir algı oluşturabilmektedir.

Yukarıdaki tespitler ışığında, Avrupa medyasında İslam karşıtı tartışma ve tepkiler bir sıra içinde aynı şekilde meydana gelmektedir. Önce İslam'a karşı Müslümanların duyarlı olduğu bir konuda aşağılayıcı bir yayın yapılmakta, sonra da Müslümanların gösterdiği tepkiler gerekçe gösterilerek saldırganlar kendi tezlerini kanıtlamış olmaktadır.

Bu tür senaryolara örnek olarak Şeytan Ayetleri kitabıyla tüm İslam alemini üzen ve bu konuda şiddetli protestolara sebep olan Salman Rüşdi'ye verilen şövalyelik madalyası ve bu madalyaya tepki gösteren Müslüman grupların protestolarının "Müslümanların ilkilliği ve barbarlığını" göz önüne sermek üzere Batı medyasında yer alması verilebilir (Salman Rüşdi Tartışması Büyüyor, 19 Haziran, 2007, [http:// www.bbc.co.uk/turkish/news/story/2007/06/070619_rushdi_update.shtml](http://www.bbc.co.uk/turkish/news/story/2007/06/070619_rushdi_update.shtml)).

Avrupa medyasının İslam'ı şiddetle özdeşleştirme ve bu tür haberleri yoğun olarak ekrana ve gazetelere taşımalarının tek nedeni İslamofobi yaratma stratejisi olarak değerlendirilemez. Zira medya kuruluşları, dahil oldukları pazarda daha çok talep yaratmak üzere popüler konulara yer vermek durumundadırlar. Konuya ilişkin Avrupa medyasından bir duayene sorulan soruya verilen yanıt şöyledir:

2004 yılında The Daily Telegraph'ın editörü Roger Coombs'a "Neden Müslüman dünyasını, terörle bağlantılı gösteren haberler yapıyorsunuz?" diye sormuştum. Bana, "Gazetecilik ticari bir kuruluş. Her gün sayfalarımın yarısını bana reklam verenlere satıyorum, diğer yarısını da bu reklamları satmak için haberlerle doldurmam gerekiyor. Şu anda üç şey satışlarımı artırıyor; David Beckham, Irak Savaşı ve İslami terör" diye cevap verdi (Uzun,2012: 82).

Avrupa demokratik sisteminde ifade özgürlüğüne geniş sınırlar tanımakla birlikte, bazen farklı toplulukların hassas olduğu etnik, dinsel konularda nefret söylemi boyutuna ulaşan ifadeleri ayırt etmesi gerekmektedir. Bu ayırt etme sürecinde Avrupa bir ikileme karşı karşıyadır. İfade özgürlüğünün dokunulmazlığı evrensel bir doğruyken, nefret söyleminin eşitliğe, bütünleşmeye zarar verdiği ve mağdura yönelik şiddeti veya mağdurun bu söylemlere karşı oluşturacağı tepkisel eylemleri tırmandırabilecektir. Bu olaylara yakın tarihten örnek olarak ABD'de gösterilen ve video paylaşım sitesi youtube'da çok sonra fragmanı ve kesitleri yayınlanan "Müslümanların Masumiyeti" filmi verilebilir. Avrupa dahil tüm dünya Müslümanlarınca tepkiyle karşılanmış, hatta eylemlerin birinde ABD Libya büyükelçisi Chris Stevens ve üç güvenlik çalışanı elçilik binasında öldürülmüştür. Bu olay sonrasında haklıyken haksız duruma düşme deyişi yerini bulmuş, film asıl amacına ulaşarak Batıda İslamofobiyi körüklemiştir. Bu örnekte görüldüğü üzere ifade

özgürlüğü bağlamında ele alınan bir konu insan ölümüne sonrasında da ırkçı bir tutum olan İslamofobiye dönüşmüştür. Batının demokratikleşmenin bir ayağı olarak, nefret söylemine varan ifade özgürlüğüne müsaade etmemesi gerekmektedir.

Prodüksiyonu ABD’de yapılan ve dünya çapında popüler bir animasyon dizisi olan South Park ünlülerle alakalı yaptığı gibi dinlerin kutsallarıyla, peygamberleriyle alakalı ağır espriler yapmaktadır. Birçok defa bu yüzden dava edilmiş olan dizi buna rağmen tartışılmasından korkulan konuları gündeme taşımıştır. Dizi 14. Sezon 5-6. bölümlerinde dava edilmesini konu alırken İslam dini peygamberi Hz. Muhammed’in dokunulmazlığı olduğunu, onu gösterirlerse bombaların peşi sıra patlayacağını ifade etmiştir. Dizide yüzü, vücudu ya da sesinin yayınlamaz olduğu, aksi halde Müslümanların büyük bir öfkeyle eylemler başlatacağı konusu yer almaktadır. Nihayetinde ise Hz. Muhammed dizide gösterilmemiş ve üzerinde “sansürlü” yazan bir siyah şeritle yer alarak Müslümanların aşırı tepkileri bu oto sansürle protesto edilmiştir. Dizi bu bölümlerinde Müslümanların bu konudaki tahammülsüzlüğü eleştirilmiştir. Müslümanların dini inanışları gereği resim ve heykel yasak olduğundan özellikle peygambere ait görsel unsurlara izin verilmediğinden bu konuda bir hassasiyet duydukları açıktır. Dünyanın da Müslümanların bu hassasiyetine saygı duyması gerekmektedir. Ancak çoğu kez aksi hareket edip hiciv espi konusu yapan ya da karalayan kuruluşlara karşı hukuki yollar izlenmekle yetinilmemiş, ölümlerle sonuçlanan eylemler başlatılmıştır ki bu da Müslüman kesimin bir hatası olarak kabul edilmelidir. Bahse konu rencide edici olaylar karşısında devlet bazında ya da uluslararası hukuki girişimler yasal İslami Örgütlerce ve Müslüman devletlerce yapılmalı ve Batıda oluşan “tahammülsüz, saldırgan Müslüman” imajına mahal verilmemelidir.

ABD başta olmak üzere kimi Batılı ülkelerde İslamofobiye konumuz Avrupa’da İslamofobi olduğundan değinilmedi. Ancak AB, kimi politikalarını ABD’ye rağmen gerçekleştirebilmesine karşın çoğu politikasında istemese de ABD ile eşgüdüm içinde hareket edebilmektedir. Bu konu da Avrupa’nın başta bünyesinde yaşayanlar olmak üzere Müslümanlara yönelik politikalarında sorunlar yaratabilmektedir. Örneğin Arap Baharı olarak adlandırılan Ortadoğu hareketlerinde iktidara gelen oluşumlar ABD ve müttefiki İsrail tarafından köktendinciliğe meyilli olarak algılandığından tereddütle karşılanmaktadır. Bu yüzden bu tür oluşumlar demokratik yollarla gelmiş olsa bile tercih edilmemektedir. Güncel bir örnek vermek gerekirse hem ABD hem AB, Mısır’da askerinin yönetimi devralması hususunda ne söylem ne de faaliyet olarak etkin bir tepkide bulunmamıştır.

ABD başkanı Barack Obama: “Konuya ilişkin Mısır ordusunu kapsayıcı ve şeffaf bir süreç üzerinden mümkün olan en kısa zamanda tam otoriteyi tekrar demokratik yollardan seçilmiş bir sivil hükümete geri verme yolunda hızlı ve sorumlu şekilde hareket etmeye ve Mursi ve destekçilerine yönelik keyfi tutuklamalardan kaçınmaya çağırıyorum.” derken AB de yaşananları darbe olarak nitelendirmekten ve kınamaktan kaçındı. AB Dış İlişkiler ve Güvenlik Politikası Yüksek Temsilcisi Catherine Ashton, "Umarız yeni yönetim bütünüyle kapsayıcı olur (AB ve ABD Darbe Demedi, 04 Temmuz 2013, <http://www.aksam.com.tr/dunya/ab-ve-abd-darbe-demedi/haber-222053>)” dedi. Bu tarz tutumlar ya da daha ileri boyutta mevcut askeri yönetime destek çıkabilecek açıklamalar Avrupa’da geçmişte Salman Rüşdi olaylarında olduğu gibi protestolarla karşılaşılır ve provokatörlere açık bu tarz eylemler medya tarafından aşırı ve saldırgan olarak servis edilirse yakın gelecekte bir İslamofobik politika ve sertleşen aşırı dinci cevap şeklinde bir başka kısır döngüye dönüşebilir.

5.2 Avrupa ve Dünya Müslümanlarından Kaynaklanan Nedenler

“Eğer yabancı, bizzat tehdit ve korku kaynağı olsaydı, o zaman herkes fobik bir tutuma sahip olacaktı. Bu böyle olmadığına göre, fobiler ve fobi sahipleri, genellikle tedavi edilmesi gereken patolojik kişilerdir” şeklinde görüşler olmakla birlikte İslamofobinin oluşmasında Batılı ülkelerde yaşayan Müslümanların bazı yanlış tutum, davranış ve söylemlerinin etkili olmadığını savunmak yanlış olur.

Bu unsuru incelemeden önce Avrupa Müslümanlarının kıtaya nasıl yerleştikleri ve vatandaşlık konumlarına göz atmakta fayda vardır. Tuba Er (2008: 752,753), Avrupa’da yaşayan Müslümanları üç kategoride ele almış ve bu kategorilerdeki grupların yaşadığı coğrafi konumları, toplulukların özelliklerini, etkinliklerini ve entegrasyon durumlarını şu şekilde açıklamıştır:

Birinci kategorideki Müslüman topluluklar, çoğunlukla Balkanlar ve İspanyol Kuzey Afrika’sında bulunur. Onlar farklı hukuki statüleriyle, AB’nin her üyesinin tüm vatandaşlarına uygulanan tek tip kanuna alternatif toplumsal bir model oluşturmayı başardılar. İkinci kategorideki Müslüman göçmenler ve torunları tüm Avrupa’da bulunmaktadır. Bunlar da üçe ayrılarak incelenebilir:(a) Sömürge ve sonrası dönemde Avrupa’ya gelmiş Müslümanlar; (b) İşçi olarak gelenler ve (c) mülteci olarak gelenler. Son olarak İslam’ı kabul etmiş Avrupalılar ki bunların sayıları az olmakla beraber sosyal hayatta ve medyada son derece etkin ve tanınmış isimlerdir. Zaten bir anlamda Müslümanların sözcülüğünü bu sonuncu grubun yaptığı bilinmektedir. Zira öteki Müslümanlara göre gerçek anlamda yerli olmak onlara özgürce hareket edebilme rahatlığı sağlamaktadır.

Avrupa'da Müslümanların çoğunun Asya, Afrika kökenli olduğu, etnik olarak Avrupalı olup Müslümanlığa sonradan geçen grubun ise çok az sayıda olduğu için Avrupa'da İslamofobik duygulara sahip olanların bilinçaltında kısmen de Asya, Afrika ve Ortadoğululardan ya da geniş olarak Avrupalı olmayanlardan korkmanın ya da kaygı duymanın yattığı bir nevi etnik ırkçılık olduğu da çıkartılabilir.

“İslamofobinin Avrupa'da Geçirdiği Tarihsel Süreç” bölümünde Avrupa'nın İslam hakkındaki ötekileştirici tutum ve davranışlarına örnekler verildi. Ancak bu tutumun tek taraflı olmadığı, kimi Müslüman kanaat önderlerinin de diğer dinlere mensup insanlara karşı benzer tutumlarda buldukları örnekler mevcuttur. İslam Devleti'nin ilk yıllarında Halife Hz. Ömer'in iktidar sağlayan mevki ve makamlara Hıristiyan vatandaşları atamayışının nedenini açıklarken, “Allah'ın aşağı tuttuğunu ben yüce saymam. Allah'ın düşük tuttuğunu ben yüceltmem; Allah'ın uzak tuttuğunu ben yakın saymam” (Lewis, 2011: 26).” demesi bu duruma tarihsel bir örnek olarak verilebilir. Benzer söylem ve davranışların günümüz de dahi beslendiği malumdur. Ortadoğu'daki siyasi gerilimden ötürü çoğunlukla antisemitist öğeler içeren Müslüman kanaat önderlerince yapılan bu söylemler Avrupa ve dünya medyasında yer alarak İslamofobik düşünceleri körükleyebilmektedir. Örneğin Yahudi insan hakları kuruluşu Simon Wiesenthal Center, 2013'te yayınladığı yılın antisemitisti ve söylemi listesinin başına "Tel Aviv ve Hayfa'yı hartadan sileriz." demecinden dolayı İran ruhani lideri Ayetullah Ali Hamaneyi'i koymuştur (2013'ün En Antisemitist Söylemleri, 31 Aralık 2013, <http://www.salom.com.tr/newsdetails.asp?id=89485>). Bu savaşçı söylem Batıda, başta İran olmak üzere dünya Müslümanlarına ve Müslüman ülkelere yönelik kuşkuyu artırmıştır.

Müslüman ülkelerde ve hatta Avrupa'da yaşayan Müslümanlarda kadına yönelik ikinci sınıf insan muamelesi, şiddet ve eşitlikten uzak tutumlar Avrupa'nın İslam hakkındaki olumsuz inanışlarını kuvvetlendirmektedir. Lewis (2011: 101) tarafından İslam medeniyetleri anlatılırken kadının konumundan şöyle bahsedilmektedir:

Toplumu oluşturan kümelenmelerin en altında, kuşkusuz Müslüman olmayan kadın köleler bulunuyordu. Fakat Müslüman özgür kadınlar bile iyi konumda değildi ve saray entrikaları denilen ve hoş karşılanmayan bazı olaylar bir yana, siyasal sürecin dışında tutulmaktaydı. İslam tarihinde kraliçe diye bir kavram hiç olmamıştır. Kraliçe denildiğinde de Bizans'taki ya da Avrupa'daki yabancı kadın hükümdarlar kastedilirdi. Müslüman hanedanlar arasında tahta bir kadının çıktığı nadiren görülmüş ve bunlar da fiili işgal sayılmış, kuralların ihlali sayıldığı için hoş karşılanmamıştır.

İslam ve Müslüman konusunda Avrupalıların zihninde oluşan önyargılar İslamofobinin bir nedeni olduğu gibi kimi Müslümanlar da Batı ve Avrupa için benzer önyargı ve nitelendirmelere sahiptir ve bu olumsuz görüşler kültürler arası sürtüşmeleri artırıp diyalog ve entegrasyonu güçleştirmektedir. John Esposito (1999: 91) konuyla ilgili şu tespitte bulunmuştur:

Nasil ki Müslümanlar Batı söylemiyle oluşturulan İslam imajına karşı şaşkın ve kızgınlarsa, aynı şekilde biz de Müslümanlara ait ve Batıyı tanımlamaya çalışan ve onun mekanik, maddeci, rüşvetçi, ukala olduğunu öne süren önyargıları karşısında şaşkın ve ürkmüş olabiliriz.

Müslümanların bir diğer hatası ise İslam konusunda kutsal kaynaklar incelenirken veya bir çalışma yapılırken konunun hep ceza ve yasaklar olmasıdır. Bangladeş doğumlu İngiliz araştırmacı Iqbal Ahmed'e göre İslam ülkelerin bozuk imajlarında en büyük etken İslam kültürünü yalnızca bu doğrultuda inceleyen ve inanları bu konulara yönelten mutlak ve fanatik tiranlardı. İslam'ın öğretisi tüm hümanizminden, estetik, entelektüel araştırmalardan ve manevi bağlılıktan ayıklanarak bir ceza yasasına indirildi. Bu dinin başka herhangi bir yorumunu tamamen reddederek genelde içi boşaltılmış tek bir yönünü mutlak bir şeymiş gibi dayatır (Said, 1995: 343).

Avrupa'nın İslam konusundaki eleştirilerinden biri de mevcut Müslüman ülkelerde Türkiye dışında laik devlet yapısını benimsememiş olmaları ve dini gereklerini devlet yönetimlerine ve kanunlarına yansıttıklarını hatta kimi İslam devletlerinin ülkelerini tamamen dini kurullarla -şeriatla- yönettikleridir. İslam'da laiklik kavramının benimsenememesi durumunun tarihsel kökenini şu şekilde açıklanabilir:

Klasik İslam'da kilise ile devlet ayrımı benzeri bir ayrım hiç olmamıştır. Hıristiyanlıkta ise müritlerine Sezar'ın hakkını Sezar'a Tanrı'nın hakkını da Tanrı'ya vermelerini söyleyen bu dinin kurucusuna dek eskilere uzanan iki otoritenin birbirinden ayrı varlığı söz konusudur. Hıristiyanlıkta derin köklere sahip din ve devlet ayrımı İslam aleminde görülmuş şey olmadığı için, Arapça'da ve entelektüel ve siyasal sözcük dağarcığını bu dilden devşirilmiş öteki dillerde, ruhani ve dünyevi, dinsel hükümlerce belirlenmiş, hayat alanı ve din dışı alan, dinsel ve laik gibi kavram ya da terim çiftleri olmamıştır (Lewis, 2011: 13-14).

Müslüman kesimin bir hatası da uğradıkları ayrımcılık karşısında pasif, içine sindiren bir tutum sergilemeleridir. Mağdurlar, gerek bir sonuç elde edilemeyeceği görüşü gerekse daha vahim sonuçlarla karşılaşacağı endişesiyle uğradıkları İslamofobik tutumları, ilgili birimlere rapor etmediği değerlendirilmektedir (Hollanda'da İslamofobi Tehdidi Büyüyor, 24 Temmuz 2013, <http://www.aa.com.tr/tr/dunya/207469--hollandada-islamofobi-tehdidi-buyuyor>). Ancak bünyesinde yaşadıkları ülke ve AB genelinde

farkındalığın artması ve İslamofobik davranışta bulunanların bunun bir yaptırımı olduğunu fark etmesi için maruz kalınan her olayın adli mercilere rapor edilmeli, medyaya taşınmalıdır. Aynı şekilde adli mercilerin ise bahse konu şikayette bulunan vatandaşları gelecekte bu şikayetten ötürü daha büyük tehlikelere maruz kalmayacağı güvenini oluşturması gerekmektedir.

İslamofobinin oluşmasında Müslümanların hatalarından biri de gerek haklı özgürlük mücadelelerinde gerekse kimi terör unsurlarının yaptığı eylemlerde motivasyon unsuru olarak ve yaptıklarına gerekçe olarak İslami inanış ve söylemleri kullanmaları olmuştur. Gerçekleştirilen terör eylemi sonrası getirilen tekbirler Batıda Terörist İslam'ın mottosu olarak algılanmakta ve İslam terörizmiyle ilişkilendirilmektedir.

Ayrıca orantısız rakibe karşı gerilla savaşları gibi anlatılmak istense de sivilleri ve masumları da hedef alan eylemlerin mevcudiyeti bu mücadelelerinin terörizm şeklinde algılanmasını kolaylaştırmaktadır. Örneğin 1972 Münih Olimpiyatlarında El Fetih direniş örgütü içerisinde kurulan Kara Eylül adlı silahlı örgütün militanlarının Dünya kamuoyunun dikkatini çekmek üzere önce 9 İsraili sporcu ve 2 antrenörü rehin alması sonrasında düzenlenen operasyon 11 İsraili sporcu ve antrenör, 1 alman polisi ve 5 saldırganın ölmesi ile sonuçlandı ve olimpiyatlar durdu ve pek çok ülke olimpiyatları terk etti. Ölen 5 Arap militanın cenazesi Libya'da devlet töreni ile gömüldü. Gerek yaşanan rehine olayı ve ölümler gerekse sonrasındaki törenli cenaze başta Avrupa olmak üzere Batı ve Dünya genelinde tepkiyle karşılandı. O dönemde Filistinlilerin mücadelesini haklı gören Avrupa ve dünyada desteğini çekmekle kalmadı, olay büyük bir İslamofobi dalgasının oluşmasına neden oldu.

İntihar eylemlerinin ne insani boyutuyla, ne dini boyutuyla hiçbir kabul edilebilirliğinin olmadığı açıkken, bahse konu yöntem eylemleri yapanlar tarafından kayıp/kazanç kıyaslamasıyla karlı görüldüğünden intihar konusunda dini kaynaklarca da açık yasaklar mevcutken militanları eylemlere motive etmek için kimi dini otoritelerce aksine fetvalar da verilmekte, bunlar da yine Batılılarca İslam'a karşı propaganda olarak kullanılabilir. İntihar eylemlerini meşru sayan bu tür pragmatist fetvalardan biri Şam Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Akaid ve Dinler bölümü başkanı M. Said Ramazan el-Bati tarafından şu şekilde verilmiştir: “Eylemcilerin kendini öldürmek değil de düşmanı cezalandırmak amacı taşıması halinde bu yüzde yüz meşrudur, hayattan bıkip da bu eyleme girilirse intihar sayılır (Tekruri, 1997'den aktaran Özel, 2007: 29).”

Müslümanlar için artan rekabet koşullarının getirdiği sosyal eşitsizlikler, yabancıları birer günah keçisine dönüştürmektedir. Bununla birlikte küresel güvenlik boşluğunun neden olduğu terör saldırıları, göçmen grupları potansiyel tehdit kapsamına almaktadır (Yılmaz, 2008: 46). Ancak bugün Avrupa tarafından bir ayırımın yapılması ve güvenlik riski oluşturanların, göçmenler ya da Müslümanlar değil teröristler olduğunun kavranması gerekmektedir.

İslam dini ve Müslümanların entegrasyon kapasitesinin olmadığına dair mevcut önyargı ve suçlamalar, ayrımcılığa bir anlamda zemin hazırlayan yasal düzenlemeler göz önüne alınmaksızın, son dönemde İslam üzerinden bir kez daha şekillenen ‘öteki’ ve yeniden adlandırılmış biçimi ile İslamofobinin bir nedeni olarak gösterilmektedir (Ramadan, 2006’dan aktaran Yılmaz, 2008: 90).

İsveç’te yapılan bir araştırmada bir azınlığın üyeleri ne kadar çok ayrımcılık ve dışlanmaya maruz kalırsa, bu kişiler dinsel kimlikleri etrafında birleşmeye o kadar eğilimli oldukları (Sander, 2004’ten aktaran Yılmaz, 2008: 97) tespit edilmiştir. Avrupa’da İslamofobinin başlıca nedenlerinin göçmenlerin dinsel kimlikleri etrafında birleşmesi ve entegrasyon sorunu yaşaması ve Avrupa kültürüne aykırı yaşantıları olduğu düşünüldüğünde yukardaki araştırmada olduğu gibi dinsel kimliğe sarılış daha çok İslamofobiye neden olacak ve bu durum daha çok İslami kimlik ve soyutluk şeklinde bir kısır döngüye dönüşecektir.

Avrupalı Müslümanların karşı karşıya olduğu ayrımcılık konusunda bir başka faktör de eğitimdeki düşük başarı düzeyleridir. Göçmen nüfusun önemli kısmını Müslümanların oluşturduğu bazı üye devletlerde (örneğin Danimarka, Almanya ve Fransa), diğer göçmenlere kıyasla Müslümanlar arasında eğitimi tamamlama oranlarının düşük olduğu ve ortalama olarak çoğunluk nüfusundan daha düşük vasıflar elde ettikleri görülmektedir. Göçmen öğrenci performansı hakkındaki Ekonomik Kalkınma ve İşbirliği Örgütü’nün [OECD] Uluslararası Öğrenci Değerlendirme Programı [PISA] çalışmaları, göçmen öğrencilerin okur-yazarlık oranlarının çoğunluk nüfusundan çok daha düşük olduğunu göstermektedir (Avrupa Birliği Ülkelerinde İslamofobi ve Irkçılık, Şubat 2012, <http://www.ari.org.tr/TR/wp-content/uploads/2013/11/AvrupaBirligiUlkelerindeIslamofobi-ve-Irkcilik.pdf>).

Avrupalı Müslümanların bünyesinde yaşadıkları ülkeye, daha geniş çapta AB'ye ve dünyaya yaptıkları bilimsel, kültürel, sanatsal katkıların eksikliği de onları mevcut Avrupalı kimliğine uzaklaştırmakta ve siyasal anlamda söz sahibi olmalarına imkan tanımamaktadır. Ayrıca Avrupa İslam'ı çoğunlukla İslam'a öteki gözüyle bakan otoritelerin eserlerinden ve anlatımlarından tanımaktadır. Dolayısıyla Avrupa'da yapılan İslam konusundaki bu anlatımların yeterli donanıma sahip, örnek teşkil edecek Müslümanlarca da yapılması imaj düzeltmek açısından önemlidir.

Avrupa'da yaşayan Müslümanlar sayısal olarak önemli iseler de entelektüel olarak kayda değer bir etkinlikleri görünmemektedir. Müslümanların, İslam'la ilgili konuları Müslüman olmayan muhataplara anlatacak ve bu konuda onlarla tartışacak birikim ve yeterlilikte olması önemlidir. Avrupa Müslümanları İslamofobinin önüne geçmek adına yalnızca İslam'ı anlatacak eserler değil; bilim, kültür ve sosyal alanda her konuda eserler sunmalıdır. Bu eserler de yazarlarının Müslüman olmasından dolayı Avrupalılarda mevcut İslamofobi algısını "Demek ki onlar geri kültür değilmiş" düşüncesiyle zayıflatabilecektir.

Müslümanların eleştirilebilecek bir hatası da dini referanslara yapılan yorumların mevcut çağ ve şartlara göre güncellenmemesidir. Bu yorumları esas alarak uygulamak isteyen kimi Müslüman gruplarsa mevcut şartlar yüzünden hem zorlanmakta hem de tepkilerle karşılaşabilmektedir.

İslam bilginleri ve yorumcuları geçmişte İslam'ı anlatırken ve yorumlarken hep Müslümanların hakim ve çoğunluk konumunu çıkış noktası almışlardır. Bu, dinin yorum ve yaşanmasına yönelik hukuksal içeriğini önemli oranda belirlemiştir. Bu anlamda klasik dönemin dini/hukuki yorumlarının ve içtihatlarının azınlık konumunda olan Avrupa Müslümanlarını ne kadar bağlayacağı sorusu bugün entelektüel düzeyde tartışılmaktadır. ABD ve Avrupa'da yaşayan kimi İslam düşünürleri, bugün Avrupa ve Amerika'ya özgü bir azınlık fihından bahsetmeye başlamıştır (Canatan, 2005: 69-70).

Uğradıkları ayrımcılıkla karşı bir kimlik gizleme ve dini, kültür yaşantılarını tam gizlilikle sürdürme şeklinde bir savunma mekanizması geliştiren Müslümanların, bu tür davranışları kendilerini Avrupa halklarından soyutlamaktadır. İşlerinin kolay yürütülmesi ve çeşitli alanlarda ayrımcılığa uğramamak üzere isimlerini değiştiren Müslümanlar dahi vardır. Bu savunma mekanizması içinde olan Müslümanlar yakın gelecekte dini ve kültürel değerlerini kaybetme noktasına gelebilirler.

Günümüzde Avrupa’da bir hakim Müslüman imajı; zengin, savurgan, zevk ve şehvete düşkün Arap imajıdır. Ancak Müslüman nüfusuna oranla çok küçük bir azınlığı temsil eden feodal yapının oluşmasında Batının çıkar ve politikaları kadar Ortadoğu insanının bu yapıya izin vermesinin de payı vardır. Bu boyun eğiş kimi zaman baskıyla sağlanırken kimi zaman ise yine İslam inancına çarpıtılarak sokulan öğretiler kullanılmaktadır. Batının eleştirdiği bu elit Müslümanlar ise kendi çıkarlarını korumak için kullandıkları İslam’ın çok uzağında bir hayat yaşayarak İslamofobik kesimin eline başka bir koz daha vermektedir. Pakistan asıllı akademisyen, yazar Ekber S. Ahmed bu durumu şu tespitle izah eder:

İslam ülkelerindeki petrol geliri, kendi ailelerine veya klanlarına özel bir gelecek sağlama peşindeki bazı Müslümanların küstahlıklarına neden oldu. Bunlar Müslümanları hicvetmek isteyen Batılı taşlamacılar için meşru bir cephanelik oluşturdu, bir uygarlığın karikatürü haline geldiler. Sağlık, eğitim ve zenginle fakir arasındaki büyük uçurumun kapanması için harcanabilecek paralar, Londra’da telekızlarla, Güney Fransa’da kumarhanelere, Amerika’da büyük çiftliklere ve İsviçre’de dağ köşklerine gitti (Yılmaz, 2006: 254).

Üstelik Müslüman ülkeler Arap kökenli körfez ülkelerinden ibaret değildir. Bu imaj da dünya genelinde oluşturulan bir algının sonucudur. Medya’da yoğun şekliyle İslam ile bağlantılı haber ve görüntülerde Arabistan yerel kıyafetleri giymiş, Ortadoğulu görünümlü kişiler yer almaktadır. Oysa “En yoğun İslam toplulukları Suudi Arabistan, İran ve Mısır’dan ziyade Endonezya, Bangladeş, Pakistan, Hindistan ve Nijerya’da yaşamaktadır (Esposito, 2010: 11).”

Avrupa ve dünya Müslümanları İslamofobik söylemlere cevap verirken söylemde bulunan kişinin mensubu olduğu din ya da medeniyet hakkında gerek tarihi gerek güncel benzer örnekler vererek adeta “Siz bizi suçluyorsunuz ama sizin kutsal kitabınızda da bu var, sizinkiler de şöyle yapmış” tarzı rovanşist cümleler kurması da olumsuz bir tutumdur. Bu suçlama sonucu bir eşitlik doğup karşı tarafın empatisi uyanacağı düşünülse de çatışmacı ortamı artırmak dışında bir sonuç vermemektedir.

Batının İslam’ı suçlayan, dışlayan, değersiz bulan oryantalizmine karşı Müslüman kesimin benzer bir Batı anlayışı oluşturmaya çalışması yanlıştır. Bu tür söylemler halk tarafından yapıldığı gibi akademik çevreler tarafından da yapılabilmektedir. Örneğin Nilüfer Göle (2008: 17-21) “İç içe girişler: İslam ve Avrupa” isimli kitabında 11 Eylül saldırılarını değerlendirirken İslami terör konusunda çok katı olan Batının Bosna savaşında Sırp tarafında imha edilen Mostar Köprüsü hakkında duyarsız kaldığını eleştirmektedir.

Batıda yaşayan veya Batılılarca Müslümanlık ve İslam hakkında verdiği demeçler dikkate alınacak mevkilerde görev yapan Müslümanların medya veya çeşitli yollarla yansıttıkları söylemlerinde dikkatli bir dil kullanmaları gerekmektedir. Aksi takdirde oluşturmaya çalıştığı imajın tam aksine bir kamuoyu ve İslamofobik reaksiyonlara neden olabilirler.

Ne yazık ki dünyadaki veya Batıda yaşayan Müslümanlar “Public Relation” denilen “Halkla İlişkiler” konusunda arzu edilen seviyede değiller. Öncelikle şunu belirteyim ki Müslümanlar buldukları toplumda müspet bir imajın oluşması için arzu edilen çalışmaları yapmamaktadır. Müslümanların bu konuda medya ile ilişkilerin nasıl olması gerektiği konusunda da çok fazla bilgili ve tecrübeli olduğu söylenemez. Örneğin 2011 yılında Arap ülkelerinde devam eden rejim karşıtı halk isyanları, Batılı medya çok defa radikal Müslümanların isyanı gibi vermeye çalıştı. Yemenli bir rejim aleyhtarı din adamı, ABD televizyonuna hem Amerika aleyhtarlığı mesajını veriyor, hem de şeriat getireceğiz diyor. Bu mesajın ABD’deki bazı lobilere ve İslamofobistlere yarayacağını bilmiyor veya düşünemiyor (Yücel, 2012: 84).

Avrupa’da İslam’ın görünürlük kazandığı alanlarda halkın tepkisini daha çok çektiğini belirtmiştik. Cuma namazı sırasında camilerdeki yer yetersizliği nedeniyle sokakta kılınan namaz ve Kurban Bayramı boyunca tahsis edilen kesim alanı dışında bireysel kesimler şikayet konusu olan ritüellerin başındadırlar. Örneğin Hürriyet Gazetesi’nin Fransız Le Figarro’dan alıntılıdığı habere göre (Fransa Sokakta Namaz Kılmayı Yasakladı, 15 Eylül 2011, <http://www.hurriyet.com.tr/planet/18738416.asp>) Fransa’da sokakta namaz ibadetinden doğan şikayetler ve bu konuda bir yasak uygulaması geldi. Yasak hakkında konuşan İçişleri Bakanı Claude Guéant, Fransa’da özellikle Paris, Marsilya ve Nice şehirlerinde Cuma namazında kamu alanlarında toplanan Müslümanların sorun teşkil ettiğini, vatandaşlar arasında bu durumdan rahatsız olanların bulunduğunu belirtti. Sokakta ibadet etmenin hem dine saygısızlık hem de laikliğe aykırı olduğunu ifade eden Guéant, ülkedeki Müslüman din adamlarının bu uygulama için ikna edildiğini dile getirdi. Guéant, yasağın yürürlüğe girdiği tarihten sonra sokakta ibadet etmek için direnenlere karşı, gerekirse güç kullanılabileceğini, ama böyle bir şeyin gerçekleşmesini öngörmediklerini sözlerine ekledi. Yeni yasak kapsamında, sokaklarda ibadet eden vatandaşların bundan böyle, kendileri için özel olarak ayrılan daha geniş ve müsait alanlarda ibadetlerini gerçekleştirebilecekleri bildirildi. Haberden de anlaşılacağı üzere bu konuda Avrupa yerel yönetim ve hükümetlerine yasak koymak yerine Müslümanların talepleri doğrultusunda ibadet yeri, kesim alanı tahsis etmek gibi görevler düşmektedir. Müslümanlar da tahsis edilen yerleri belirlenen kurallar doğrultusunda kullanmalıdır.

İslam'ın bir başka görünürlük sorunu ise kamu sektöründe başörtüsü yasağıdır. Bu sorun yakın tarihe kadar Müslüman bir ülke olan Türkiye'de dahi sorun teşkil etmekteydi. Avrupa hükümetleri bu konuda belirli standartlar da koyarak bir kıyafet serbestliği sağlamalı ve Müslümanların kıyafetlerinden dolayı kamu hizmetleri sunma ve alma hakları korunmalıdır. Uygulanması gereken bu politika entegrasyonun da gereğidir.

5.3 Köktendincilik ve İslami Terör Algısı

Avrupa'da göçmenlere karşı başlatılan İslam karşıtı tartışmada en önemli mekanizma iki imgenin birbiriyle ilişkilendirilmesidir. Bir taraftan medya kanalıyla; rehin alma, adam kaçırma ve katliam olaylarıyla tanınan Ortadoğu kökenli fanatik kan içici Müslüman imajı resmedilirken, diğer taraftan da sadece basit el işlerini yapmaya yetenekli, hem kendisi hem de ailesi Batı toplumuna uyum sağlayamayan, az gelişmiş okuma yazma bilmeyen göçmen imajı çizilmektedir (Canatan, 2005: 204). Avrupa'da zaten mevcut olan ikinci göçmen tanımına terörist Müslüman tanımının eklenmesi soğuk savaş sonrası dönemde İran İslam Devrimi, Salman Rüşdi olayı, Körfez Savaşı, ABD, İngiltere ve İspanya'dakiler başta olmak üzere Müslüman kişilerce düzenlenen terör eylemleri sayesinde olmuştur.

II. Dünya Savaşı'ndan sonra savaşların giderek riskli bir mahiyet kazanması, maddi ve manevi mahiyetlerinin yükselmesi, uluslararası hukukun geldiği seviye devletleri mecbur kalmadıkça silahlı çatışmaya başvurmamaya yöneltmiştir. Bunun yerine devletlerin birbiriyle mücadelesinde politik, ekonomik, diplomatik yöntemler yanında terör de bir vasıta olarak devreye girmiş bulunmaktadır. Örgütler karşı koyamayacakları devlet ve hükümetlere karşı teröre başvururken, devletler de silahlı mücadeleye girmek istemedikleri devletlere karşı terörü desteklemekte veya kullanmakta, devlet destekli terörizm, devletlerin eylemlerinden sorumlu tutulmadan savaşa tutuşmayı uygun gördüklerinde giriştikleri bir düşük yoğunluklu çatışma biçimi olarak ortaya çıkmaktadır (Chomsky ve Herman, 1999: 11).

Komünizmin tehdidinin sona ermesinin ardından medyada ve siyasi söylemlerde İslam yeni tehdit olarak sunulmaya başlandı. Müslüman halklar, değişik kültürel yaşantılara, mezhepsel farklılıklara, yaşam standartlarına sahip olmalarına rağmen İslamofobik unsurlar tarafından dünyaya tek bir blokmuş gibi tanıtılmakta ve İslam doğrudan ya da dolaylı olarak fanatizmle eşdeğerde tutulmaktadır.

Avrupa’da yaşayan Müslüman halkın olmakla suçlanıp dışlandıkları en yaygın unsur köktendinciliktir. Köktendinciliğin, dinî esaslı asli kaidelere geri dönme talebiyle kendini belli eden ve bu kaidelere katı bir biçimde bağlı olan diğer görüşlere karşı toleranssız ve laiklik karşıtı hareket veya bakış açısı olduğu tanımdan (Marsden, 1980: 4-5) yola çıkılırsa; tam olarak entegre olmamış olsalar dahi Avrupalı Müslümanların laiklik karşıtı, toleranssız insanlar olmadıkları başlıca sorunlarının ekonomik kaygılar olan doğal bir topluluk olmaları dolayısıyla köktendinci olarak tanımlanamayacağı anlaşılabilir. Batı, İslami terör örgütü olarak adlandırdığı katı, şiddet yanlısı Müslüman grupların yaşam biçimi olan köktendinciliği genelleyerek bünyesinde yaşayan Müslümanlara da yansıtmaktadır. Dolayısıyla bahse konu terör örgütlerine karşı duyduğu korkuyu ve nefreti kısmen kendi Müslüman vatandaşlarına karşı duymaktadır.

İslam’ın şiddet ve savaş dini olduğuna ilişkin inanın 90’lı yıllardaki yükseliş nedeni, başta Balkanlar olmak üzere Avrupa için ne gibi bir tehdit algısı içerdiği ve bu algının içerdeki Müslüman azınlığa yönelik baskıcı tutuma dönüşüşü aşağıdaki örnekle görülebilir:

1990’lı yıllarda Cezayir ve Mısır’da İslamcı muhalefetin radikalleşmesi bu tür iddialara (İslam’ın kılıç dini olduğu ve şiddete meyilli olduğu) argümanlar sunmuş ve bu siyasal hareket şekillerinin ihracına ve aynı zamanda şiddetin yaygın biçimde kullanımına bağlı korkuları körüklemiştir. Olayın yaygınlaşmasından duyulan korku, Türkiye ve Cezayir ile sınırlanan Avrupa bölgesinde çok yoğun bir biçimde dile getirilmektedir. Çünkü burası olası bir İslam devletinin beşinci ayağını oluşturabilecek Müslüman ülkelerden gelmiş çok sayıda göçmenin yaşadığı bir bölgedir. Demek içerdeki Müslümanlara karşı tutumu değiştiren korkudur. Çünkü bunlar üç korkunç farklılık arz etmektedirler: Din, etnik köken ve yaşam düzeyi(Cesari, 1999: 25).

Uluslararası terörizm denince Ortadoğu’nun adı hemen akla gelmekle birlikte veriler uluslararası terörizmde Ortadoğu’nun çok da özel bir yeri olmadığını göstermektedir. Ortadoğu’nun gündemde olması burada ABD ve müttefiki İsrail’in hedef olmasından kaynaklanmaktadır. Bugün dünyanın tanık olduğu ve eylemcilerin Müslüman olması sebebiyle İslam’la ilişkilendirilen terör, İslam tarihinin bir doğal gelişiminden ve dini eğilimlerin zorunlu bir sonucu olmaktan çok, ideolojik, örgütsel ve siyasi unsurlardan oluşan üçlü bir birleşimin sonucudur (Özel, 2007: 4). Ortadoğu’daki terör olaylarını sadece dinle ilişkilendirerek olayların ekonomik ve siyasi boyutlarını ele almamak ve terörün belirli bir dinin, inanın, kültürün meyvesi gibi algılamak ve bu bağlamda İslam’ı şiddet olaylarının merkezinde sunmak Batının bir yanlış anlaması veya kasıtlı bir farklı tanımlamasıdır.

Gözü dönmüş terörist İslam imajını yaratma hususunu belirli odakların bir strateji olarak kullandıkları değerlendirilebilir. İslamcılarının eylem tarzının masum sivillere uygulanan gözü dönmüş bir şiddet gibi takdimi söz konusudur. Sıfat ve semantik kaymaların yardımıyla, artık kullanılmayan bir hayvanilik ve gericilik arketipini üstlenen İslamcılara vahşi bir imaj yüklemeye çalışılmaktadır (Cesari ve Esposito,1999: 38).

Karşıt bir görüş olarak Graham Fuller'e göre, Batı İslam'la mücadelesini meşrulaştırmak için İslami terörizm algısını kullanmıyor. Aksine terörizmle yaptığı mücadele bahse konu terörist kesim tarafından İslam'a karşı mücadele şeklinde lanse edilerek çatışma daha da tırmandırılıp bir medeniyetler çatışması halini alması arzulanıyor. Yazar bu konuyu "Medeniyetler Çatışması" isimli makalesinde şöyle değerlendirmektedir:

Çoğunlukla İslam adına hareket ettiklerini bildiren İslamcı grupların içinde olduğu bir terörizm olayı meydana geldiğinde uluslararası gerilim birden bire artıyor. Yönetimler bunlara karşılık vermek hatta askeri bir cevap vermek zorunda hissediyor. Hiç kimse istemese de 'terörizme karşı verilen bir savaş' kolaylıkla İslam'a karşı bir çatışma konumuna gelebiliyor. Radikal İslamcılarının kendileri de İslam ismini bu olaylara sokmak için çoğu zaman can atıyorlar (Fuller, 1981'den aktaran Yılmaz, 2006: 224).

İİT Genel Sekreteri İhsanoğlu, İslamcı terörizm konusunda: "Bir kişi eğer terör eylemini din adına düzenliyorsa, burada sorgulanması gereken şey şudur: Bu din adına konuşma hakkını kendisine kim vermiştir?" diyerek bahse konu terörist yapıların İslam'ı temsil etmediği ve bunun tüm Müslümanlarca dile getirmesi gerektiği özeleştirisini yapmaktadır. Ancak bahse konu eylemlerin medya tarafından devamlı servis edilmesine karşın İslami terör olarak algılanan eylemlerin diğer eylemlerle kıyaslanınca ne denli küçük bir oranda olduğunu Avrupa Polis Teşkilatı Europol' un istatistikleri, 2009 yılı verilerine göre, Avusturya, Fransa, Yunanistan, Macaristan, İtalya, İspanya'da toplam 294 terör içerikli eylemin kayıtlara geçtiğini, ancak bunlardan sadece birinin İslamcı terör olduğu örneğiyle anlatmaktadır. Aynı verilere göre 2010 yılında gerçekleşen 249 terör eyleminden üçünün İslamcı terör olarak nitelendirildi (İslamofobi ile Ortak Mücadele Çağrısı, t.y. <http://www.dw.de/İslamofobi-ile-ortak-mucadele/a15582075>).

Terörü ve köktendinciliği İslam'la özdeşleştirme çalışmalarına, akademik alanda da yer verilmiştir. Bernard Lewis "The Crisis of İslam" isimli kitabında (2003: 137-138) bu eşleştirmeyi şöyle yapmıştır:

Müslümanların çoğu fundamentalist değildir, çoğu fundamentalist de terörist değildir; fakat bugünkü teröristlerin çoğu Müslümandır ve bunlar kendilerini övünerek böyle tanımlamaktadır. Müslümanların, medya terörist hareket ve eylemlerden "İslami" diye bahsettiğinde şikayet etmeleri ve medyanın neden benzer biçimde İrlanda ve Bask

terörizmlerini “Hıristiyan” olarak nitelendirmediğini sormaları, anlaşılır bir şeydir. Cevap basit ve açıktır: Onlar kendilerini böyle tanımlamıyorlar. Müslümanların şikayetleri anlaşılır, fakat haberi rapor edenlere değil yapanlara yöneltilmelidir.

Demecin, ilk yarısı Müslümanlar için son derece ön yargılı olmakla birlikte ikinci tespitite belirtilen terör örgütlerin dini motifleri kullanarak kendilerini İslami olarak tanımlamaları da Müslümanların kabul etmemesi ve bu tip örgütleri dışlayarak engellemesi gereken bir özeleştiri gerektirmektedir.

New York, Madrid ve Londra saldırıları sonrası ABD’de olduğu gibi Avrupa ülkelerinde de özgürlükleri kısıtlayıcı, çoğunlukla Müslümanları hedef alan Anti-Terör yasaları uygulanmaya konulmuştur. Şüphesiz bahse konu yasalarda Müslümanlar direk hedef gösterilmemekle birlikte kolluk kuvvetleri ve yargı organları tarafından icra edilen uygulamalarda mağdur Müslümanlar olmuştur. Bahse konu anti-terör önlemleri, izinsiz sorgulamalar ya da evlerinden alınıp götürülmeler gibi davranışlar, çoğunlukla Müslüman kesime uygulandığında ise hem toplumda Müslümanlara karşı mevcut İslamofobi, tedirginlik ve önyargıyı artırmakta hem de Müslüman kesimde haksızlığa uğramışlık hissini ve soyutlaştıkça içine düştüğü çaresizliği ve karşı tepkiyi oluşturmaktadır.

ALTINCI BÖLÜM

6. AVRUPA'DA İSLAMOFOBİYE ÖRNEKLER

Bu bölümde, Avrupa'da son yıllarda meydana gelen İslamofobik olaylardan önemli birkaçı incelenmektedir. İncelemede ağırlıklı olarak İngiltere, Almanya, Fransa, Hollanda yer almaktadır. Almanya, Fransa ve İngiltere AB'nin en kalabalık ve ekonomik olarak da en büyük ülkeleri olmalarının yanı sıra; Almanya doğu Avrupa'dan, Fransa Kuzey Afrika'dan, İngiltere ise Güney Asya'dan çok sayıda Müslüman göçmen barındırmaktadır. Ayrıca bahse konu ülkeler son yıllarda çok sayıda İslamofobi eylemine ev sahipliği yapmıştır. Hollanda ise yine Afrika ve Asya kökenli göçmenlere sahip olup Benelux ülkelerinin İslamofobi konusunda genel karakteristiğini yansıtmak üzere incelenmiştir.

6.1 İngiltere'de İslamofobiye Örnekler

İngiltere'de yaşayan Müslüman göçmenler başta Hindistan ve Pakistan olmak üzere çoğunlukla Güney Asya kökenlilerdir. Buraya ilk gelen Müslümanlar 1780'de Doğu Hindistan şirketinin çalışanlarıydı (Uzun, 2012: 62). Büyük sayıda Müslümanın yerleşmesi ise İkinci Dünya Savaşı'nın hemen sonrasında imar ve sanayi atılımı iş gücü ihtiyacı ve sömürgelerden kopuşla İngiliz pasaportu olan bölge insanlarından meydana gelen göçlerle olmuştur. İngiltere'nin Müslüman nüfusunun toplam nüfusa oranı 4,2 olup (Dünyadaki Müslüman Nüfusu 2030'da 2.2 Milyar Olacak, 28 Ocak 2011, <http://www.hurriyet.com.tr/dunya/16864158.asp>) diğer Avrupa devletleriyle kıyaslandığında yüksek bir oran olarak kabul edilebilir.

Tarihsel süreçte de değinildiği üzere İslamofobi kelimesinin ilk anıldığı ve bu konuda çeşitli kurumlarca çalışmalar yapıldığı bir ülke olmasına rağmen İngiltere'de fazla sayıda İslamofobik söylem, tutum, politika meydana gelmeye devam etmektedir.

İngiliz The Daily Telegraph gazetesinde yer bir alan analiz yazısına göre İngilizlerin yüzde 53'ü İslam dinini liberal Batı demokrasisi için tehdit olarak görmektedir. Analize göre, giderek artan sayıda kişi İngiltere'nin bir Müslüman sorunuyla karşı karşıya olduğunu düşünmektedir. İngiliz Müslümanların büyük çoğunluğunun ülkeye sadakat

duygusu taşımadığını, bir terör eylemine göz yumabileceğini, hatta bizzat eylemi gerçekleştirebileceğini düşünenlerin oranı 2004 yılında yüzde 10 iken 2005 yılında yüzde 18 seviyesine çıkmıştır. Tüm İngiliz Müslümanların barışçıl, yasalara uyan ve terör eylemleri karşısında diğer herkes gibi üzülen kişiler olduğuna inananlar ise yüzde 23'ten yüzde 16'ya düşmüştür. 2001 yılında radikal İslamcılarını ayrı tutarak, İslam'ın kendisini bir tehdit olarak görenlerin oranı yüzde 32 iken 2006 yılında bu oran yüzde 53'e tırmanmış durumdadır (İngiltere'de İslamofobi, 25 Ağustos 2006, <http://www.abhaber.com>). Beş yıl gibi kısa bir sürede Müslümanlar hakkındaki bu yüksek orada kanaat değişiminin başlıca nedeni şüphesiz 7 Temmuz 2005 tarihinde El Kaide terör örgütüncel Londra'da düzenlenen ve sivil insanları hedef alan bombalı saldırılardır.

BBC Radyo 1'de yayınlanan Newsbeat programı için yapılan bir anket, İngiltere'de 18 ila 24 yaşındakilerin dörtte birinden fazlasının Müslümanlara güvenmediğini gösterdi. Ankete katılan 1000 gencin %28'i İngiltere'de daha az Müslüman olsa daha iyi olacağını, %44 de Müslümanların, nüfusun geri kalanı ile aynı değerleri paylaşmadığını söyledi. %60 kadarı da İngiliz halkının Müslümanlar hakkında olumsuz bir imaja sahip olduğunu düşünüyor (İngiltere'de Müslümanlara Yönelik Kuşku, 25 Eylül 2013, http://www.bbc.co.uk/turkce/ozeldosyalar/2013/09/130925_ingiltere_musulman.shtml). Bu ankette özellikle kaygı verici olan küreselleşme ile birbirini daha iyi tanıyıp paylaşımcı olacağı düşünülen gençlerin dahi Müslümanlara karşı önyargılı olması ve İslamofobinin bu yeni nesille gelecekte de devam edeceğinin anlaşılmasıdır.

1976 İrk İlişkileri Kanunu ile, istihdamda ve toplumsal hayatın çeşitli kısımlarında; ırk, renk, milliyet (bunun içinde vatandaşlık da var), etnisite veya milli kökene dayalı ayrımcılık yasaklanmaktadır. Bu çerçevede, mesela Yahudilere (Yahudilik bir ırk olarak da kabul edildiğinden), Sihlere ve Güney Asyalılara karşı ayrımcılık yasaklanmıştır, ancak dinsel temelde Müslümanlara karşı ayrımcılık yasaklanmamıştır.

Ancak konu Müslümanlara karşı ırkçılık olunca durum farklılık gösterebilmektedir. Örneğin İngiliz Hükümeti tarafından 11 Eylül saldırılarına verilen ilk tepki Anti-Terör Suç ve Güvenlik Kanunu [ATCSA] oldu. Bu kanun terörist faaliyetleri ve diğer önemli suçları soruşturmaları ve önlemleri için polisler için daha geniş yetkiler sağlamak için çıkarıldı. Bu kanunun en tartışılan bölümü 4.Bölümdür ki, bu bölüm terörizmle bağlantısından şüphelenilen yabancı uyruklu kişilerin yargılanmadan uzun süre tutuklu kalmasına izin vermekteydi. 2005 yılında hükümet yasanın bu bölümünü iptal etti. Çünkü kanunun bu

bölümü yürürlükte kaldığı sürece adli merciler ve kolluk güçleri tarafından çoğunlukla Müslümanlar ve Müslüman görünümü Ortadoğu ve Güney Asyalılar aleyhine kullanılmaktaydı (Meuleman, 2007: 291-295).

2013 yılında, İngiltere'nin Birmingham kentinde Müslümanların yoğunlukla yaşadığı bölgelere 218 tane kamera yerleştirildi. Konu iç güvenlik meselesi olarak algılanabilirdi ancak kamera ödeneği İçişleri Bakanlığı'nın Anti-terörizm timinin fonundan karşılanmıştı. Esas nedenin bölgede yaşayan halkın 24 saat izlenebileceği olduğu yönünde eleştiriler oluştu. Olayın ortaya çıkmasının ardından yerel otoriteler uygulamayı durdurma kararı aldı. Ancak kameralar halen tamamen kaldırılmadı, sadece üstleri örtülerle kapatıldı (Kamera Kuşatması, 29 Eylül 2013, <http://dunya.milliyet.com.tr/kamera-kusatmasi /dunya/dunyadetay/19.06.2010/1252814/default.htm>).

22 Kasım 2003'te basına bir demeç veren İngiltere'nin Avrupa işlerinden sorumlu bakanı Denis MacShane ülkesindeki Müslümanlara “ya İngiltere’de İngiliz gibi bir hayat tarzını ya da terörist gibi bir hayat tarzını kabul edeceksiniz, umarım mesajım alınmıştır” dedi (Yücel, 2012:157).

İngiltere’de son zamanlarda Antiislamistler ve Müslümanlar karşılıklı protesto yürüyüşleri düzenlemektedirler. Çoğu zaman bu yürüyüşler bir çatışmaya dönüşme riski taşımakta ve yoğun önlemler alınmaktadır. 9 Eylül 2013'te Hürriyet’te yer alan habere göre Londra’da Antiislamist ve ırkçı EDL’nin yüksek mahkemenin yasak kararına rağmen Müslümanların yoğun olarak yaşadığı Tower Hamlets semtine yürüme girişimi şehri karıştırdı. EDL gösterisine karşılık olarak hem Müslümanlar hem de Faşizme Karşı Birlik [UAF] derneği yürüyüşler düzenledi. Şehirde grupların çatışmasını engellemek amacıyla binlerce polis memuru görev yaptı. Yürüyüşlerine Tower Bridge’de başlayan EDL üyelerinin Tower Hamlets’e yürümekte ısrar etmeleri sonucu polisle aralarında çatışma çıktı.

EDL’in Tower Bridge’de başlayan gösterisine karşılık Algate East semtindeki Altab Ali parkında bir araya gelerek eylem düzenledi. Müslümanlar bir basın açıklaması yayınlarak, “Nefret ortamında yaşamak istemediklerini” belirttiler. Tower Hamlets Belediye Başkanı Luftur Rahman, “Biz sadece hayatlarımızı normal bir şekilde yaşamak istiyoruz, şiddet ve ayrımcılık istemiyoruz. Başkalarından yok yere nefret edip huzursuzluk çıkarınların kendi inlerine geri dönmelerini istiyoruz. Biz çok kültürlü ve huzurlu bir

toplumuz. Bugün birçok genç saldırıya uğrayabileceği gerekçesiyle sokağa çıkamadı. Bu kabul edilemez (Müslüman Karşıtı Aşırı Sağcılar Londra'yı Karıştırdı, 09 Eylül 2013, <http://www.hurriyet.com.tr/planet/24669578.asp>)” dedi.

İngiltere çapında İslamofobik ayrımcılığa maruz kalanların danıştığı bir organizasyon olan Tell Mama'nın yöneticisi Fiyaz Mughal, Tell Mama'nın 18 ay içinde İngiltere ve Galler'de toplam 1200 İslam ya da Müslüman karşıtı saldırıyı kayıtlara geçirdiğini ve saldırıların giderek arttığını dile getirdi. Örnek olarak İngiliz bir askerin 22 Mayıs 2013 tarihinde iki İslamcı tarafından öldürülmesinden sonra camilere saldırıların bir süreliğine sekiz kat dolayında arttığını hatırlattı. Mughal'ın internet üzerinde gerçekleştirilen İslamofobi konusundaki tespitleri ise şu şekildedir:

Saldırıların büyük kısmının sokakta değil internet ortamında cereyan ediyor. Facebook, Twitter ya da diğer sosyal paylaşım sitelerinde başörtülü ya da çarşafli kadınlar saldırıya ve hakarete maruz kalıyorlar. Bu durumun bazen ölüm tehdidine kadar varıyor. İnternetteki yabancı düşmanı faaliyetler muazzam. Sokakta şiddet var ama çok baskın değil. Daha önemlisi internetteki faaliyetler, İslam düşmanı tavrın yaygın hale gelmesi için yönlendiriliyor ve organize ediliyor (Avrupa'da İslam Karşıtı Saldırıları Artıyor, 21 Ağustos 2013, <http://www.dw.de>).

6.2 Almanya'da İslamofobiye Örnekler

II. Dünya Savaşı'ndan sonra demografik yapısında büyük değişiklikler olan ve yeniden sanayi atılımına gitmek isteyen Almanya 1960'lardan itibaren başta Türkiye olmak üzere Balkanlardan ve Yugoslavya'dan işçi istihdamı için anlaşmalar yaptı. İşçiler büyük oranda genç erkeklerdi. İlerleyen yıllarda aileler de Almanya'ya gelince ve 1970'ten itibaren yaşanan ekonomik duraklama yaşanınca işçi göçü kontrol altına alındı.

Hali hazırda Almanya'da Müslüman nüfusun başlıca demografik özellikleri genç yaş ortalamasına ve yüksek doğurganlık oranına sahip olmalarıdır. Alman nüfusunun %3.7'si Müslümandır (Hangi ülkede Kaç Müslüman Var?, 15 Ağustos 2011, <http://www.sabah.com.tr/fotohaber/dunya/hangi-ulkede-kac-musluman-var/35817>).

Alman ve Türkiye Cumhuriyeti hükümetleri, yıllarca bu gücün birinci derecede bu göçün kendilerine sağladığı ekonomik avantajlarıyla ilgilenip; beraberinde getirdiği toplumsal, kültürel ve politik sonuçlarına kayıtsız kaldılar. Alman resmi makamları ilk kez seksenlerin başında göçmen işçilerin artık geldikleri ülkelere geri dönmeyeceğini ifade etmeye başladılar. Göçmen işçilerde dil yetersizliği, farklı dinleri, sosyal, kültürel, politik

değerlere sahip olmaları Alman toplumuna açılmalarını engelledi ve kendi aralarında dernekleşmelerini sağladı. Yeni toplumda eriyip yok olma tehlikesi ve benzer sorunlar işçilerde milliyetçi, dini, sosyal ve kültürel bir uyanışa neden oldu. Bu nedenlerin yanı sıra tarihi nedenlerden ötürü Yahudi cemaatine de tüzel haklar vermesine karşın Müslümanlar için bahse konu haklar tanımaması Müslüman cemaatleri içine kapanmaya yöneltmiş ve sonuçta Almanların şikayetçi olduğu entegrasyon problemi giderilememiştir (Polat, 2007: 323-325).

Almanya’da 2013 itibariyle yaklaşık 2,7 milyon Türk yaşamaktadır. Bu nüfus Almanya’daki toplam Müslüman nüfusun % 66’sı yapmaktadır. Bu orandan da anlaşılacağı üzere Almanya’da halk için Müslüman ve Türk kelimeleri özdeşlik arz etmektedir. Müslümanların entegrasyon problemlerinden bahsederken Türkler için yapılan araştırmalara sıkça rastlanılır. Bu yüzden aşağıda Türkler üzerinde yapılan ve entegrasyon problemine spor ve taraftarlık bağı açısından bakan araştırmayı Almanya Müslümanları için kullanılabilir:

Avrupa milli güvenlik uzmanı Zachary Shore’a göre, “2002 Dünya Futbol Şampiyonası’nda Almanlar maçı kazanırken Almanya’da yaşayan Türk gençler sevinmedi fakat Türkiye Senegal’e karşı galip gelirken, Türk asıllı gençler sokağa dökülüp kutladılar (Yücel, 2012: 79).” Bu durum gençlerin Almanya’ya entegre olmadığı ve Alman değerlerine bağlı kalmadığını göstermektedir.

Sosyal Demokrat ve Yeşiller Partisi koalisyonu 2007 yılında Alman vatandaşlığına geçişi kolaylaştırıcı ve teşvik eden bir yasa çıkardı. Ancak bu yasa 2012 yılında Anayasa Mahkemesi’nce usulen anayasaya aykırı bulunduğu iptal edildi. Yeni gelen hükümet ise yeni bir vatandaşlığa geçiş yasası çıkardı ve bazı önkoşullar ekledi. Bunlardan birisi de vatandaşlığa geçecek kişilerin topluma entegre olması gerektiği idi. Bunun tatbiki içinse Vatandaşlığa Kabul Dairesi kuruldu. Vatandaşlığa geçmek isteyenler bu dairelerde mülakata tabi tutulacaktı. Görevli memurlara karar verme konusunda geniş bir inisiyatif tanındı. Bu eyaletlerden biri Baden-Württemberg eyaletiydi. 01 Ocak 2006 tarihinden itibaren Müslüman ülkelerden gelen ve Alman vatandaşlığına aday olan şahıslar bu eyalette aşağıda sunulan soru kataloğundaki İslamofobik bazı soruları cevaplamak zorunda kalmışlar ve verdikleri cevaplar dolayısıyla vatandaşlığa geçişlerde güçlükler yaşamışlardır. Halen bazı eyaletlerde yürürlükte olan uygulamanın kataloğundaki bazı İslamofobik sorular şu şekildedir (Polat, 2007: 336-354):

- Kadın kocasının sözünü dinlemek zorunda olup, eğer sözünü dinlemezse, erkek hanımını dövebilir ifadesi hakkında ne düşünüyorsunuz?
- Bir erkeğin, hanımını ya da kız çocuğunu toplumda “namusunun lekelenmesini” önlemek için eve kilitlemesini uygun buluyor musunuz?
- Almanya’da spor ve yüzme dersleri normal ders programına dahildir. Kız çocuğunuzun bu derslere katılmasını onaylar mısınız? Cevabınız hayır ise: neden onaylamazsınız?
- Reşit kız çocuğunuz/hanımınız diğer Alman kızları ve kadınları gibi giyinmek isterse bunu engellemeye çalışır mısınız? Cevabınız evet ise hangi yollara başvurursunuz?
- 11 Eylül 2001 New York ve 11 Mart 2004 Madrid terör saldırılarını biliyor musunuz? Failler sizce terörist miydi, yoksa özgürlük savaşçısı mıydı? Cevabınızı açıklayın.
- Almanya’da bir erkeğin iki kadınla birden evli olmasını nasıl buluyorsunuz?

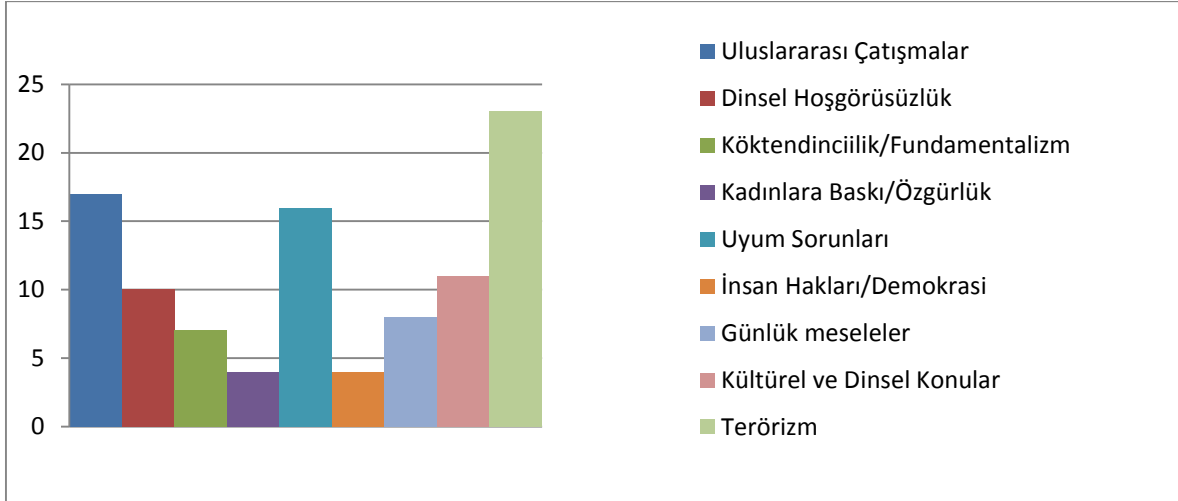
Bielefeld Üniversitesi’nde görevli akademisyen Wilhelm Heitmeyer ve ekibi 2007 yılında yabancılara karşı oluşan kin, nefret ve İslamofobiyi incelemiştir. Heitmeyer’in yaptığı araştırmaya göre Almanların %28.5’i Müslümanların Almanya’ya göçü yasaklanması gerektiği görüşündeydi. Dört sene önce bu oran %24 idi. Buradan Almanların İslam karşıtlığı algısı giderek arttığı sonucuna varılmaktadır. Daha vahim bir tablo olarak ise Almanların %80’i İslam’ı, kadınları aşağılama ve fanatizm ile eş görmektedir (Çötök ve Taşdelen, 2013: 7).

Hürriyet gazetesinde 29 Nisan 2010’da yer alan bir habere göre Almanya’nın ilk Türk kökenli eyalet bakanı olarak göreve başlayan Aygül Özkan’ın törende bir Müslüman olarak Tanrı üzerine yemin etmesi bir tartışma yarattı. Yemin töreni sonrası bazı kiliseler, “Müslüman ve Hıristiyanlığın tanrıları aynı değil” diye tepki gösterdi. Eyalet başkanı seçilen Ayşegül Özkan ise bir Müslüman olarak Hıristiyan, Müslüman ve Yahudilerin tek tanrısı üzerine yemin etmesinde bir sakınca görmediğini ifade etti. Tepki veren kiliselerden Hannover Bölge Kilisesi’nin sözcüsü Johannes Neukirch, Bild gazetesine verdiği demeçte “Biz Hıristiyanlar, Tanrı ile Allah arasında belirgin bir ayrım görüyoruz” dedi. Essen Katolik Piskoposluğu’nun Sözcüsü Ulrich Lota, “Teolojik olarak Hıristiyan Tanrısı ile İslam’ın Tanrı’sı aynı değildir.” dedi. Almanya Protestan Kilisesi’nin Başkanı Hermann Barth, önemli olan Hıristiyan ve Müslümanların, azami ortak paydada buluşması olduğunu söyleyerek bu durumun hassasiyetle ele alınması gerektiğini belirtti. Tanrı tasviri ve Hz.İsa’nın algılanması açısından iki din arasında farklılıklar bulunduğunu ifade eden Hermann Barth, ancak Alman Anayasası’nın girişinde yer alan Tanrı ifadesinin özellikle de Hıristiyan Tanrı’yla ilişkilendirilmediğini kaydetti (Hıristiyan Tanrı Tartışması, 29 Nisan 2010, <http://www.hurriyet.com.tr/dunya/14562677.asp>).

Alman medyası, Müslüman göçmen işçilerin gelişi, İran Devrimi ve özellikle de 11 Eylül Londra ve Madrid saldırıları sonrası İslam’ı yoğun olarak ele almıştır. Ancak

medyada Müslümanların kültürleri, sorunları, taleplerinden ziyade onların şiddet ve terör unsuru ile ilişkili haberleri yoğunluktadır. Kai Hafez ve Carola Richter Almanya'nın iki büyük devlet televizyonu olan ARD ve ZDF kanallarında 2005 ve 2006 yıllarında İslam'ın yer alması ve neyle beraber anılarak haber yapıldığına ilişkin bir istatistikî araştırma hazırlamışlardır.

Grafik 2: 2005/2006 Yıllarında ARD ve ZDF Kanallarında İslam'ın Konu Edilişi

Kaynak: SonjaAziz and Aleksandar Prvulovic,2011:234 (http://www.his.com/~pete/CTR/Looming_Shadows/Looming_Shadows.pdf)

Verilerden de anlaşılacağı üzere devlet televizyonu olan ARD ve ZDF kanallarında İslam konusu insan hakları, günlük meseleler, kültürel ve dinsel konularla birlikte sadece %23 oranında anılmakla birlikte %77 oranda şiddet, gericilik gibi olumsuz başlıklarla ele alınmıştır. Bu durumun bir sonucu olarak da Alman halkında mevcut İslam algısında olumsuzluklar ve artan İslamofobi görünmesi olağandır.

Almanya'da saygın ve popüler Der Spiegel dergisi yayınlarında Almanya'daki Müslümanlar ve İslam hakkında çok sayıda haber ve makaleye yer vermektedir. Dergi bir sayısında Alman hukuk sistemini sulandıran olgular olarak yansıttığı İslamofobik şikayet konuları şunlardır (Yavuzcan, 2007: 323):

- Müslümanların hayvanları kendi usullerine göre kesme hakkına sahip olmaları,
- Ergenlik dönemine gelmiş Müslüman kız öğrencilerin talep ettiklerinde yüzme dersine katılmama hakları,
- İşverenle mütabakat sağlama koşuluyla iş yerinde namaz kılma imkanı,
- Minarelerden ezan okunması konusunda tanınan kısmi hak,
- Pasaportlarda başörtülü fotoğraf kullanma imkanı,
- Anayasa mahkemesinin okullarda öğretmenlerin başörtüsü takıp takmama hakkını, eğitim ve kültür işleri eyaletlerin sorumlulukları altında olduğunu gerekçe göstererek nihai karar vermektен çekinmesi,

- Okul gezilerinde Müslüman kızların talep ettiklerinde gezilerden muaf tutulmaları,
- İslami kuruluşların Kuran kursu ve yatılı okullar işletmeleri ve bunların okul idareleri tarafından tolere edilmeleri.

Köln Eyalet Mahkemesi Haziran 2012’de çocuk sağlığı için tehlike arz etmesi ve rızası alınmadan uygulanması gerekçesiyle bir çeşit yaralama sayarak sünneti yasaklamıştı. Bu yasaktan Müslümanlar ve erkek çocuklarını doğumdan sekiz gün sonra sünnet eden Yahudiler de mağdur olmuşlardı. Cerrahlar “suç işlerim” endişesiyle tıbbi mecburiyet olmadan sünnet yapamaz olduğundan Almanya’daki Müslümanlar çocuklarının sünnetlerini memleketlerinde yaptırma yöntemine gitmişlerdi. Müslüman ve Yahudi kesimden gelen tepkiler sonrasında önce Federal Bakanlar Kurulu sonra da Alman Federal Meclisi oylaması sonucu sünnete izin veren yasa tasarısı kabul edildi. Yasaklama meseleye çocuk hakları gibi bir bakışla yapıldıysa yani çocuğun vücudu hakkında söz sahibi olmadan; rızası gerçekleşmeden yapıldığı için yanlış olduğunu düşünüyorsa haklılık payı olabilirdi. Ancak bahse konu yasaklamayı Müslüman ve Yahudi toplumun asırlardır devam eden geleneklerine karşı bir engelleyici tutum olarak destekleyenler İslamofobik ve antisemitist bir tutum göstermişlerdir.

Yukarda sunulan İslamofobik olayların yanı sıra siyasi kesimde olumlu icraat ve söylemler de bulunabilmektedir. Örneğin Amerika’da yayınlanan “Müslümanların Masumiyeti” filmine yönelik Almanya’da başlayan tepkilerden sonra Alman Şansölye Merkel İslam ve Müslümanlar için kucaklayıcı ifadeler kullandığı konuşmasında ülkedeki 3 milyondan fazla Müslüman’a daha çok hoşgörü gösterilmesini isteyip, İslam’dan korkmanın yersiz olduğunu vurguladı. Müslümanların şiddet yanlısı olarak algılanmaması gerektiğini belirten Merkel, nefret filmi ile Danimarka’da yayımlanan karikatürlerden dolayı dünya çapında yaşanan şiddet olaylarıyla ilgili olarak da tüm Müslümanların aynı kefeye konulmaması gerektiğini radikallerin İslam’ı temsil etmediğini ifade etti (Merkel’den İslam Açılımı: Müslümanlar Bir Parçamız, 01 Ekim 2012, <http://www.aksiyon.com.tr/aksiyon/haber-33712-285-almanya---merkelden-İslam-acilimi-muslimanlar-bir-parcamiz.html>).

6.3 Fransa’da İslamofobiye Örnekler

“Avrupa İslam’ı” tartışmalarının en ilginç seyrettiği ülkelerin başında Fransa gelir. Bu durumun başlıca nedenleri Fransızların Müslümanlarla diğer Avrupa ülkelerinden daha erken tanışması ve Avrupa’da Müslüman nüfusun en fazla olduğu ülkenin Fransa

olmasıdır. Fransa’da toplam 6,11 milyon Müslüman yaşamaktadır. Bunlar gerek kolonyal dönemde gerekse II. Dünya Savaşı sonrası iş gücü ihtiyacı için gelen Afrikalı, Arap ve Türk Müslümanlardır.

İslam hakkında en ateşli tartışmaların Fransa’da yaşanmasında Fransız halkının kendi tarihsel, duygusal, politik tarzının da yoğun etkisi vardır. Alexis De Tocqueville, Fransa üzerine yaptığı bir çalışmada “Dünya üzerinde bu kadar çelişkilerle dolu, tüm eylemlerinde bu kadar aşırıya giden, ilkelerinden çok duygularıyla hareket eden bir millet olsa olsa Fransa’da bulunur (Tocqueville, 1998: 246)” demiştir. Fransa’da İslam tartışmaları yeni değildir. Öncelikle Fransa din etrafında şekillenen bir dizi olay ve laiklik konusunda kurucu argümanlara ev sahipliği yapmasıyla, her zaman özgül bir ülke durumundadır. Fransız devrimi öncesi “kilisenin en büyük kızı” unvanına sahip olan, Katolik kilisesine fazlaca ekonomik ve siyasi haklar veren Fransa, devrim sonrası Katolik kilisesiyle savaş halini almış, ekonomik ve siyasi ayrıcalıkları bitirmiştir. Bunu yaparken temelleri Voltaire ve Rousseau’ya dayanan laiklik ilkesiyle hareket etmiştir. Fransızların hali hazırda İslam’a karşı takındıkları olumsuz tutumun kökeninde devrimden sonra kazanılan ve tüm dinlere karşı soğuk olan bu ideolojinin etkisi vardır. Amerikan ve Fransız laiklik anlayışı üzerinde karşılaştırmalı bir çalışma yapan Ahmet Kuru (2009: 8-14), Amerika’da devletin dinler karşısında tarafsız olduğunu ifade eden pasif bir laiklik anlayışı, buna karşın Fransa’da devletin dinler karşısında aktif, etkin bir pozisyonda yer aldığı saldırgan bir laiklik anlayışı geliştirdiğini iddia eder.

Fransa’da 1958 yılında yürürlüğe giren anayasada 1905 Ayrılık Yasası gereği kamu düzenini ihlal etmedikçe din ve vicdan özgürlüğü garanti edilir ancak aynı yasadaki cumhuriyetin herhangi bir dini tanımadığı gibi sübvansede de etmediği ifade edilir. Yasa sonrası devletten maaş alan 42 bin Katolik din adamının maaşına son verilmiştir. Yasa, başta Katoliklik olmak üzere, tüm dinleri, “din” olarak değil “kült” olarak kabul etmiştir. Bugün Fransa’da tanınan herhangi bir inanç veya din yoktur. Ayrılık Yasası gereği 1905 öncesinde kurulmuş olan Katolik, Protestan ve Yahudi mabetlerin mülkiyeti devlete geçmiş, bunların kullanımı devletin iznine bağlanmıştır. Devlet bunları ilgili dinin mensuplarına ibadet için tahsis etmiştir. Mabetler devlete ait olup ibadete tahsis edilince sübvansede zorunluluğu yeniden doğmuş ve uygulanmaya başlanmıştır. Bugün Fransa’da Müslümanlara ait 2000 cami veya mescit bulunmaktadır (Çaha, 2011: 23-24). Ancak bu yasa çıkarken Fransa’da hiçbir İslami mabet olmadığı için mevcut mescit ve camiler devlet

desteği alamamaktadırlar. Dolayısıyla Müslümanlar ibadethanelerin idamesi konusunda zamanla doğal olarak Katolik, Protestan ve Yahudilere göre mağdur durumda kalmıştır.

Tüm bu laik ideolojilere, dinlere karşı mesafeli tutuma karşı mevcut Fransız kamusal yaşamı büyük ölçüde Katolik kültürden kaynaklanan değerlerin etkisi altındadır. Örneğin Fransa'da 11 resmi tatilin 6'sı Katolik kökenlidir. 1996 yılında ölen Cumhurbaşkanı Mitterand'ın cenaze töreni Notre Dame katedralinde gerçekleşmiş, Papa II. Jean Paul'un 2005'de ölümü esnasında Fransa'da bayraklar yarıya indirilmiştir. Eski Cumhurbaşkanı Sarkozy, Papa'nın Fransa ziyareti sırasında yaptığı konuşmada "Laiklik Fransa'yı Hıristiyan köklerinden koparamaz. Değerlerin aktarımında, iyi ile kötünün öğretilmesinde eğitimci hiçbir zaman bir papazın yerini alamaz (Fransa Yeniden 'Kilise'nin Büyük Kızı' Olma Yolunda, t.y. http://www.zaman.com.tr/dunya_fransa-yeniden-kilisenin-buyuk-kizi-olma-yolunda_738399.html)" demiştir.

Avrupa İslam'ı kavramı Fransa'da son yıllarda yoğun gündem teşkil etmektedir. Fransa'daki Avrupa İslam'ı düşüncesinde temel olarak benzeşme "Fransızlaşma" misyonu yer almaktadır. Fransız düşüncesinde hem eşitliğin hem kardeşliğin temelini "benzerlik" tezi oluşturmaktadır. Eşit kardeşler olmanın yolu ise benzeşmekten geçer. Fransa'da vatandaşlığa davet belirli bir yaşam biçimine daveti içeren bir şeydir. "Fransız cumhuriyetçi düşüncesinin öngördüğü Fransızlığa davettir. Bu da Fransa'da yaşayan herkesin dinsel, etnik kimliğini bırakarak Fransızlaşmasını gerektirmektedir (Çaha, 2011: 27-34)."

Eski Cumhurbaşkanı Sarkozy, "Fransa'da bir İslam" yerine "Fransız İslam'ını" geliştireceğini her vesileyle vurguluyordu. Dolayısıyla o dönemde devletin Müslümanlara müdahil olmasının nedeni, onların sorunlarını çözmeye yardımcı olmak değil, Müslümanların Fransız yaşam biçimine ve kültürüne ayak uydurarak Fransızlar için bir sorun olmaktan çıkarılmasıydı (Çaha, 2011: 66).

Fransa AB'nin kurucularından biri olmasına karşı AB'nin azınlık hakları, çoğulculuk, yerel kültürleri ve dilleri korumaya yönelik politikalarından ciddi şekilde rahatsızlık duymaktadır. Bu kapsamda 1999 Avrupa Bölgesel ve Azınlık Dilleri Anlaşması'nı kabul etmemiştir. Bu anlaşmayı kabul etmeyişinin nedeni Fransa'da azınlık bulunmadığı ve bu nedenle kimseye ayrımcılık yapılmadığı tezi olmuştur. Oysa Fransa'nın

yaklaşık yüzde 10'u Müslümandır ve bu halk etnik ve dini nedenlerle ciddi ayrımcılığa maruz kalmaktadır (Çaha, 2011: 36).

Türkiye henüz aday statüsünde olması ve önünde muhtemel 10 yıl olmasına karşın üyeliğinin şimdiden halk oylamasıyla onaylayacağını anayasal düzenlemeyle sabitlemesi Fransa'daki İslamofobinin etkilerine bir dış politika örneği olarak verilebilir.

De Geul 1958 yılında Fransız halkını Cezayir'de bir referanduma ikna etmek için yaptığı konuşmasında İslam hakkındaki düşüncelerini ve Müslümanları Fransız olamayacağı yönündeki bilinçaltı yargısını görmek mümkündür:

Biz her şeyden önce beyaz ırktan, Grek ve Latin kültürden ve Hıristiyanlık dininden gelen Avrupalı insanlarız. Ya Müslümanlar? Türbanlarıyla, fesleriyle onları görüyorsunuz! Açıkça görüyorsunuz ki onlar Fransız değildir. Bir şişe içine sirke ile yağ birbirine katın, şişeyi karıştırın. Göreceksiniz ki bir dakika sonra yağ ile sirke birbirinden ayrılacaktır. Araplar Arap, Fransızlar Fransız'dır. Fransızların 10 milyon Müslüman'ı hazmedebileceğini düşünüyor musunuz? Bunların sayısı yarın 20 milyona öbür gün 40 milyona kadar çıkacaktır. Benim köyüm artık kilisesiyle anılan Colombey olmaktan çıkacak, camisiyle anılan bir Colombey olacaktır (Scott, 2007'den aktaran Çaha, 2011: 60).

Bu konuşmanın İslamofobik olmasının yanında ırkçı, ötekileştirici ve nefret suçu içeren bir propaganda konuşması olduğu açıkça görülmektedir.

Fransa Avrupa'da laikliğin en katı uygulayıcısı konumunda olduğundan bu ülkede İslamofobi genellikle Müslümanlığın toplumda görünürlük kazandığı hususlara yönelmektedir. Fransızlarca tepki gören İslami uygulamalardan bazıları; başörtüsü ve dini kılık kıyafetler, sayıları artan camiler, cami dışına taşan (özellikle cuma günleri) cemaatler ve helal gıda uygulamalarıdır. BBC'nin 20 Şubat 2010 tarihindeki haberine göre, Fransa'nın Roubaix kentinde faaliyet gösteren Quick Fastfood şubesinin Müslümanlar için helal yiyecek satışına başlamasına karşın belediye başkanı Rene Vandierendock, Fransızların Quick'i boykot etmelerini istedi (Yücel, 2012: 11). Müslüman semboller olarak yorumlanan kılık kıyafet konusunda ise şu örnek verilebilir: Fransa Aile Bakanı Nadime Morano 08.02.2010 tarihinde basına verdiği demeçte "yeni gelen göçmenler burka giymeyeceklerine dair kontrat imzalayacaktır. Şayet burka giyerlerse Fransız vatandaşı olamayacaklardır (<http://timesofindia.indiatimes.com/world/europe/New-comers-to-france-should-sign-no-burqa-clause-says-Families-minister/articleshow/5546615.cms>)." demiştir.

Fransa'da vatandaşlık bağıyla bağlı olmasına rağmen kimi azınlık etnik kimliklerine sahip gruplara ait insanlar halk arasında yabancı etiketiyle birlikte tanımlanmaktadır.

Çok yaygınlaşan ve cumhuriyet mantığına ters olduğu için artık kalkması gereken “aslen Fransız” ve “yabancı asıllı Fransız” (Örneğin: Cezayir asıllı Fransız) arasındaki ayrımı nasıl anlayabiliriz? Niçin etnik kriter banliyölerin toplumsal anlayışına gizlice giriyor ve nasıl oluyor da anlam kaymaları biçimindeki kelime birleşmelerinden hareketle “banliyö=yabancı göçü=Araplar” denkleminde varılıyor? (Cesari, 1999: 29)

Bu özeleştiride yer aldığı şekliyle yoğunlukla banliyölerde yaşayan dolayısıyla ekonomik durumu zayıf olan Müslüman halkın genelleme sonucu ülke çapında gerilik, fakirlikle ve sorunla özleştirilmesi sonucu onu tanımlayan kimlik de “Fransız” olarak kalmayıp “Cezayir asıllı Fransız” olması da ayrımcılığın önyargı ile daha başlangıçtan yapıldığını göstermektedir.

Fransa’da İslam karşıtlığını körüklediği öne sürülen ve son yıllarda en yoğun tartışmalara konu olan unsur kamu ve eğitimde başörtüsü yasağı olmuştur. Fransa’da başörtüsüyle ilgili ilk yasak 14 Eylül 1989’da Paris’in 40 km kadar kuzeyinde yer alan Creil şehrinde bir lisede Tunus ve Fas kökenli 13-14 yaşlarında üç öğrencinin okuldan uzaklaştırılması ile başladı. Öğrencilerin sınıfta başlarını açmayı reddetmeleri üzerine okul yönetimi bunları okuldan uzaklaştırma kararı aldı. Başörtülü öğrencilerin özellikle beden eğitimi derslerinde başlarını açmayı reddettikleri benzer olayların Fransa genelinde yaşanması üzerine Sosyalist Parti’den Milli eğitim bakanı olan Lionel Jospin okullara gönderdiği genelgede çocukları okuldan uzaklaştırmak yerine sorunu ikili diyaloglarla ve anlaşmalarla halletmeleri gerektiğini bildirdi. Bu bildiri sonrası, anayasanın laiklik ilkesiyle çatıştığı tezi üzerinde kamuoyunda tartışmalar meydana geldiğini gören bakan Jospin Danıştay’a bir yazı yazarak dini sembollerin laiklik ilkesiyle uyuşup uyuşmadığını ve bu kapsamda hangi durumlara izin verilebileceğini sordu. Bunun üzerine Danıştay 1905 Ayrılık yasası, 1958 anayasası ve uluslararası sözleşmelere ithafta bulunarak “öğrencilerin hangi dine mensup olduklarını gösteren giysiler giymeleri kendi içinde laiklik ilkesiyle çelişmez, bu ifade özgürlüğünü ve dini inancını gösterme hürriyetini kapsar” şeklinde karar verdi (Mcgoldrick, 2006’dan aktaran Çaha 2011: 70).

Danıştay bu kararı vermekle birlikte başörtüsünü sınırlandıran bazı istisnalar da getirdi. Dini kıyafetlerin provokasyon, başkası üzerine baskı aracı ve protesto simgesi olarak kullanılmaması, kendi sağlıklarını ve güvenliklerini tehlikeye sokmaması, eğitim faaliyetlerine engel oluşturmaması ve eğitim kurumlarında düzeni bozmaması gerektiğini de belirtmiş ve başörtüsü kullanımını bu şartlara bağlamıştır. Bu şartları daha sonra gerekçe olarak kabul edip farklı yorumlayan bir sonraki dönem milli eğitim bakanı François Bayroi tüm kamu okullarında başörtüsünü yasaklayan bir genelge yayınlamıştır.

Bu olay ironik bir başka sonuca yol açtı. Tarih boyunca İslamofobik söylemlerde bulunan Katolik Kilisesine ait okullar başörtüsü takmak isteyen öğrencilerin öğrenimlerini devam ettirmeleri için seçtikleri eğitim kuruluşları halini aldılar.

Okullarda başlayan başörtüsü yasağı sonrası durum kamu çalışanlarına da yansdı. Müslüman bir vergi denetmeni görevinin başında başını örtmesi için olayı Danıştay'a intikal etti ve Danıştay 3 Mayıs 2000'de aldığı bir kararla "Laiklik prensibi, kamu işleri ile uğraşma esnasında dini bağlılığını belirtme hakkını sınırlar." şeklinde bir karar alarak görevlinin başörtüsü kullanmasını yasaklamıştır. Cumhurbaşkanı Jaques Chirac; 2003'te yaptığı bir konuşmada kamu görevlilerinin devlet, temsil ettiklerinden hareketle herkesin, devletin nötralite ilkesine uyması gerektiğine ilişkin demeçler verdi.

Fransa, 2002 cumhurbaşkanlığı seçimlerine başörtüsü etrafında bölünmüş bir kamuoyu ile girdi. Bu süreçte Fransa kamuoyunda başörtüsü aleyhine gelişmiş yaygın bir kamuoyu oluştu. 2003 yılında yapılan araştırmalara göre Fransız halkının %73'ü okullarda başörtüsünün yasaklanmasından yana tavır belirtmiştir (Kuru 2009'dan aktaran Çaha 2011: 72). Sonraki yıllarda başörtüsü konusunda çeşitli raporlar hazırlanmış ve bu raporlarda bu simgeyi aşırı görünür olarak nitelendirilerek ve küçük simgeler olarak kabul edilen haç işareti ve benzeri sembollerden ayırarak yasaklanması tezi desteklenmiştir. İslami terör algısının Avrupa'da da yaygınlaşmasıyla başörtüsü ve burka, çarşaf gibi giyecekler bu sefer de güvenlik kapsamında ele alınmış ve sokaklarda çarşaf ve burka giymesinin yasaklanması gerektiği tartışılmıştır. Fransa'da 2011'den beri kamusal alanda kadınların çalışan ya da hizmet alan olması ayrımı gözetilmeksizin burka çarşaf giymeleri yasaktır.

Fransa'nın Marsilya şehrinde bir mahkeme 10 Mart 2010 tarihinde verdiği kararda aşırı sağcı Jean Marie Le Pen'in başkanlığını yaptığı National Front partisine İslam ve Müslüman aleyhtar poster kullanmasına izin verdi. Söz konusu posterde başı kapalı bir Müslüman bayan ve yanında füzelere benzetilmiş minareler ve Fransa baştanbaşa Cezayir haritası ile renklendirilmiş ve üzerine "İslam'a Hayır" yazısı yazılmıştı (Bahse konu afiş için Bkz. EK-2). Cezayir hükümeti daha sonra bahse konu İslamofobik afişi resmi olarak protesto etmiştir. (Islam in Europe, 09 Mart 2010, <http://İslamineurope.blogspot.com/2010/03/marsille/court/authorizes-le-pen-anti.html>). Buradaki sorun daha önce belirtildiği gibi ifade özgürlüğü pahasına ırkçı söylemlere izin verilmesi kapsamındadır. Antisemitizm yasal olarak meşru olmadığından benzeri bir poster Yahudi karşıtı olarak hazırlansaydı

mahkeme tarafından cezai yaptırıma tabi tutulması ihtimali daha fazla olduğu gerçeği teamüllerden çıkarılabilir.

Fransa'da İslam'ın bir diğer görünürlük sorunu Cuma namazlarının sokağa taşmasıdır. Aslında bu sorun da kendi içinde bir kısır döngü barındırmaktadır. Zira artan Müslüman nüfusuna karşın yeni cami inşalarında bürokratik engellerle karşılaşmakta ve camilerin en yoğun olduğu Cuma günleri ibadetin sokağa taşması ise Fransızlar tarafından eleştirilmektedir. Le Soir gazetesinin haberine göre Fransızların %39'u Müslümanların sokakta namaz kılmalarını Nazilerin işgali gibi görüyor. Fransa eski devlet başkanı Sarkozy de Müslümanların camilerin dışına taşmalarını kabul edilemez olarak niteleyerek, gerekirse yasaklanabileceğini söyledi ve bu demeç sonrasında Eylül 2011'de sokakta namaz kılma yasağı geldi (Yücel, 2012: 135).

Fransa eski İçişleri bakanı Claude Geueant, Sosyalist Parti'nin belediye seçimlerinde yabancılara da oy hakkı verilmesi teklifine şiddetle karşı çıktı. Eski cumhurbaşkanı Sarkosy'ye destek mitingleri kapsamında ülkenin doğusundaki Nancy şehrinde miting düzenleyen Geueant: "Yabancılara oy hakkı verirsek Fransa'da bazı Müslüman adetleri hakim olur. Okul kantinlerinde helal et yenmesini mecburi kılarlar." dedi. Mevcut Cumhurbaşkanı o dönem sosyalist aday konumundaki François Hollande'ın sözcüsü Manuel Valls ise İçişleri Bakanı'nın sözlerinin utanç verici olduğunu ve hayal sınırlarını zorladığını belirtti (Cihan Haber Ajansı, 2012'den aktaran Yücel, 2012: 156).

11 Ekim 2013 tarihinde Star gazetesinde Fransa'da yapılan bir kamuoyu araştırması yayımlandı. Araştırma Fransız Devlet Kamuoyu Enstitüsü [IFOP] tarafından yapıldı ve konusu Mayıs 2014'te yapılacak Avrupa Parlamentosu seçimleriydi. Araştırma verilerine göre seçimlerde, Marine Le Pen liderliğindeki FN'nin (Front National: Ulusal Cephe) seçimlerde %24 oyla birinci sırada geleceği sonucu ortaya çıktı. Son yıllarda, siyasi söylemini büyük ölçüde Müslüman karşıtlığı ve buna bağlı olarak "Fransız kimliğinin tehdit altında olduğu" tezi üzerine kuran FN'nin oy oranının kamuoyu yoklamalarında bu denli yüksek çıkması ülke siyasetinde gelecek yıl yapılacak seçimlerle birlikte büyük değişim yaşanabileceği ihtimali güç kazanıyor. Veriler, FN'nin özellikle yaşlılar ve işçilerden aldığı oyların olağanüstü artışta olduğunu gösteriyor (Fransa'da İrkçi Yükseliş Müslümanları Korkutuyor, 11 Ekim 2013, <http://haber.stargazete.com/dunya/fransada-irkci-yukselis-muslimanlari-korkutuyor/haber-796879>). Sağcı Le Pen'in yükselişi kuşkusuz Fransa dahilindeki Müslüman kesim, gelecek İslamofobik ve antiislamist

uygulamalar konusunda endişe duymaktadır. Araştırmada işçilerin göçmen Müslümanlardan dolayı iş gücü fiyatının azalması ve artan işsizlik olaylarına karşı yaşlıların ise Müslümanların olmadığı milliyetçi Fransa döneminin nesilleri olmaları ve o Fransa'ya duydukları özlem nedeniyle tepki gösterdiği değerlendirilebilir.

13 Ekim 2013'te Habertürk gazetesinde, Fransa'da meydana gelen 2013 yılına ait İslamofobik ırkçı saldırı verilerini analiz eden ve saldırılardaki artışı siyasilerin söylemlerinin halka etkisine bağlayan bir haber yer aldı. Habere göre Avrupa'nın en çok Müslümanın yaşadığı ülke Fransa'da İslamofobik saldırılardaki artış sürüyor. CFCM tarafından yapılan açıklamada 2013'ün ilk çeyreğinde Müslümanlara yönelik ırkçı saldırılarda yüzde 25 artış yaşandığı kaydedildi. 2012'inin ilk çeyreğinde 40 ırkçı saldırı polis ve jandarma kayıtlarına geçerken 2013'ün aynı sürecinde bu sayı 50'ye yükseldi. 2012 genelinde ise Müslümanlara yönelik 201 saldırının kayıtlara geçtiği belirtildi. Fransa İslamofobik Saldırıları İnceleme Merkezi Başkanı Abdullah Zekri, konuyla ilgili yaptığı açıklamada İslam düşmanlığının artışından bazı liderlerin söylemleriyle sorumlu olduğunu söyledi. Zekri açıklamada şu tespitlerde bulundu:

Bazı kanaat önderlerinin popülist teşvikleri İslamofobik eylemlerin nedenleri arasındadır. İslam terörizmle birlikte anılmakta ve diğer kültürler için bir tehdit olarak gösterilmekte. Antisemitizmle mücadelenin milli dava olduğunu vurgulayan Cumhurbaşkanı François Hollande'a da çağrıda bulunarak aynı tutumu İslamofobi ile mücadelede de göstermesini bekliyoruz (Fransa'da İslamofobik Saldırılarda Artış, 02 Mayıs 2013, <http://www.haberturk.com/dunya/haber/840984-fransada-islamofobik-saldirilar-artis>).

Fransa'ya ait en azından söylem ve vaat olarak da olsa olumlu bir gelişme ise sosyalist hükümetin iş başına gelmesiyle yeni hükümet yetkililerince Sarkosy dönemindeki kimi aşırı sağ politikalara ve Müslümanların uğradığı haksız muamelelere son verileceği dile getirilmesidir. Şu an bu konuda Müslüman kesimde de ılımlı ve ümitli bir hava hakimdir. Yeni Şafak gazetesinin haberine göre Fransa İçişleri Bakanı Manuel Valls, Paris Büyük Camii'nde düzenlenen iftar yemeğine Ramazan'ın tüm Müslümanlar için barış ve kardeşlik getirmesini diledi ve Fransa'da Müslümanlara yönelik şiddet olaylarında yaşanan artışa da dikkat çekti. Saldırıların kabul edilemez olduğunun altını çizen Valls, ibadet yerlerine yönelik gerçekleştirilen saldırılara karşı devletin kararlı tutumuna vurgu yaptı. Manuel Valls, hiçbir dinin kurallarını devlete dayatamayacağını söyledi ve İslam'ın demokrasiyle uyumlu bir din olduğunun altını çizdi. Fransa Müslüman Konseyi'nin [CFCM] başkanlığına seçilen Dalil Boubakeur'i kabul eden Cumhurbaşkanı François Hollande, hükümetin tüm nefret saldırılarına, özellikle de Müslüman vatandaşlara yönelik

gerçekleştirilen saldırılara karşı mücadelede kararlı olduğunu söyledi. Hollande, laik devlette her vatandaşın barışçıl inançlarını yaşayabilmesi gerektiğinin altını çizdi. Hollande ayrıca, I. Dünya Savaşı'nda Fransa için mücadele ederken hayatını kaybeden Müslümanlar anısına düzenlenecek serginin de açılışını gerçekleştireceği sözünü verdi (Fransa'dan İslamofobi İtirafı, 18 Temmuz 2013, <http://yenisafak.com.tr/dunya-haber/fransadan-islamofobi-itirafi>).

Fransa için cumhuriyet ne kadar hayati bir tercihse Müslümanlar için de aidiyet temelli İslam'ın aynı oranda bir varlık sebebi olduğu tartışılmazdır. Bu kesinlikler, Avrupa'da kültürel düzeyde zenginleşmek esas alındığında, hem Fransa hem de Müslümanlar için ciddi bir müzakere talebini artırmaktadır.

6.4 Hollanda'da İslamofobiye Örnekler

Hollanda nüfusu Katolik Hıristiyan, Protestan Hıristiyan, Müslüman ve %40 civarında hiçbir dini inanca sahip olmayan bir yapıyla (Dökmen, 2010: 3), Avrupa'nın tüm değerlerini yansıtmaktadır. Bu açıdan benzer homojenliğe sahip başta Benelux ülkeleri olmak üzere Avrupa genelinin anlaşılması için Hollanda iyi bir örnektir.

Hollanda'da II. Dünya Savaşı sonrası sanayileşme atağından açığa çıkan işçi gücü açığını karşılamak için Akdeniz ülkeleri başta olmak üzere birçok Güney Avrupa ülkesinden göçmen işçi alımları gerçekleştirmiştir. İşgücü göçü öncesi Hollanda'da sömürgecilik yılları ve sonrası göçmen toplulukları belirmiş durumdaydı. Hollanda, 1960 yılıyla başlayan yoğun ekonomik karakterli göçler, 1970 sonrası itibariyle aile birleşimi neticesinde çok kültürlü bir yapıya doğru evrilmiştir. Müslüman göçmenlerin Hollanda toplumuna katılmaları da ağırlıklı olarak bu göç karakteriyle gerçekleşmiştir (Dökmen, 2010: 3).

Hollanda'da İslamofobinin son yıllarda canlanmasını sağlayan ve Hollanda'nın 11 Eylül'ü olarak tanımlanabilecek olay yönetmen Theo Van Gogh'un Faslı bir Müslüman tarafından 2 Kasım 2004 tarihinde öldürülmesidir.

Theo Van Gogh ünlü ressam Vicent Van Gogh'un üçüncü kuşaktan yeğenidir. Yönetmenlik ve TV programları yapan Van Gogh sadece İslam konusunda değil toplumun tartışmakta tereddüt ettiği birçok konuda uç söylemlerde bulunmaktaydı. Örneğin İslam konusundaki uç söylemlerinden önce Yahudiler konusunda şu söyledikleriyle Avrupa

genelinde tepkiler almıştır: “Birkaç adamınız öldü diye duygu sömürüsü yapıyorsunuz. Seçilmiş insanlarmış, hiçbiriniz beş para etmezsiniz” 2001 yılında ise kitabında “Allah Daha İyi Bilir” isimli kitabında imamları kadınlara düşman olarak gördüğü ve Müslümanlara yönelik söyledikleri tepki çekti.

Öldürülmesi olayıyla sonuçlanan ise 11 dakikalık “Teslimiyet” adlı Müslümanların kadınları nasıl aşağıladığını iddia ettiği filmidir. Bunun için dört ayrı kadın heykeli kullanan Van Gogh, bu kadınları çıplak vücutlarına Kur’an-ı Kerim ayetleri yazdırmış, bu durum tahmin edileceği üzere Hollanda’daki Müslümanları rencide etmiştir. Filmin senaryosunu yazan ve seslendiren kişi ise Somalili bir mülteci olan Hırshi Ali isimli bir kadındır. Bu kişi küçük yaşta sünnet edildiğini ve bu yüzden İslam’dan nefret ettiğini söyleyen biridir. Tehditlerin artması üzerine Hırsh Ali koruma istemiş ve saklanmıştır. Ama Theo Van Gogh koruma istememiştir. 2 Kasım sabahı, Theo Van Gogh’a bisikletli bir kişi arkadan yaklaşarak 47 yaşındaki yönetmene saldırmıştır. Genç, yolun karşı tarafına kaçmaya çalışan Gogh’u takip ederek orada da saldırarak Van Gogh’u öldürmüştür. Yazmış olduğu beş sayfalık mektubu Van Gogh’un üzerine asmıştır. Bu mektup Hırsh Ali’ye yazılmış açık bir mektuptur. Kur’an-ı Kerim’den de desteklenmiş ayetlerle Hırsh Ali’nin bundan sonraki hedef olduğu belirtilmiş ve bir gün Amerika’nın, Avrupa’nın ve Hollanda’nın yok olacağı yazılmıştır. Van Gogh’un öldürülmesi tıpkı Amerika’nın 11 Eylül’de uğradığı saldırılar gibi tam anlamıyla şok bir durum yaratmıştır. Bu saldırı sonrasında birçok açıklamalar yapılmış, ama özellikle Geert Wilders’in açıklamaları toplumda derin etki yaratmıştır. Çünkü Wilders problemlerin kaynağının göçmen Müslümanlar olduğunu iddia etmiş ve yaşananların iddiasını doğruladığını söylemiştir (Dökmen, 2010: 54).

Hollanda’da İslamofobi ve antiislamizmin başlıca siyasi savunucusu ise Pim Fortuyn’ dur. Fortuyn, Erasmus Üniversitesi’nde akademisyen olarak görev yapmasından sonra aşırı sağ kutupta siyaset yaptı. Yaşanabilir Hollanda Partisi’nin lideri iken göç politikası ve İslam üzerine dile getirdiği görüşleri yüzünden partisinden uzaklaştırıldı (Hollandalı Lider Pim Fortuyn Kimdir?, 08 Mayıs 2002, <http://haber.ekolay.net/haber/Hollandalı-lider-Pim-Fortuyn-kimdir/64/46967.aspx>). İlk kez 1997 yılında İslam hakkında bir kitap yazarak İslamofobik gruplara liderlik etmeye ve yankı getiren eylemler yapmaya başladı. “Kültürümüzün İslamlaşmasına Karşı” isimli kitabında Fortuyn, Hollandalı kimliğini tanımlamakta ve korunması gerektiğini ve İslam’ın bu kimliğe karşı tehlike arz

ettiğini anlatmaktadır. Fortuyn, İslam'a değil fundamentalizme karşı olduğunu dile getirmekle birlikte şu açıklamasından İslam hakkındaki görüşü farklı anlaşılmaktadır:

İslam, entegrasyon sürecinde bir teşvikten ziyade bir engeldir. Dini ayırım çizgileriyle bu güne kadar açık çatışmalar olmamakla birlikte yine de İslam geri kalmış mahallelerde atmosferi belirlemektedir. Kültürümüzün temel değerleri çiğnenmediği sürece buna yapacak bir şey yok. Ancak ne yazık ki bu böyle değil. Görmek isteyen herkes için çoğu Müslüman kadınların kendilerini geliştiremedikleri ve kamusal alana çıkamadıkları açık. Müslüman kadınların başörtüsü veya uzun elbiseleri görüldüğü kadar masum değil. Üstelik camilerde ne olduğunu tam olarak bilmiyoruz. Temel değerlerimizi sorgulamadığı ve kamusal alanda boy göstermediği sürece burada dışarıdakileri ilgilendiren bir durum yok. Eğer bu söz konusu olursa o zaman kamusal olarak uygun bir cevap vermek gerekir (Canatan ve Hıdır, 2007:441).

Ayrıca Fortuyn çok kültürlüğün toplumsal bütünlüğü tehdit ettiği gibi çatışmalara da kaynaklık edebileceğini, bu yüzden Batı uygarlığının temellerine dayalı bir siyaset izlenmesi gerektiğini bu temellerin ise Hollanda için Yahudilik, Hıristiyanlık ve Hümanizm olduğu görüşünü savunmaktaydı (Canatan ve Hıdır, 2007: 59). 6 Mart 2002 tarihinde yerel seçimlerine “Leefbaar Rotterdam” Partisi’nden girdi ve onun yarattığı popülarite sayesinde bu parti, Rotterdam’da oyların %35’ini aldı. Böylelikle İrkçı ve İslamofobik bir parti, bugüne kadar hiçbir Avrupa ülkesinde aşırı sağın ulaşamadığı bir düzeyi yakalamıştır. 2002’de Fortuyn’un öldürüldüğü haberi ilk duyulduğunda İslamofobik bir tutumla medya İslami teröristleri suçlamıştı ancak sonra bir hayvan hakları temsilcisi tarafından öldürüldüğü anlaşıldı (Fortuyn'un Katil Zanlısı Suçunu İtiraf Etti, 23 Kasım 2002, <http://arsiv.zaman.com.tr/2002/11/23/pdetay.htm>).

Ekim 1990’da Muhammed Resul adlı sahte bir ismin yazdığı “Hollanda’nın Çöküşü” adlı bir kitap yayınlandı. Kitapta Hollanda halkı için Müslümanlar ve İslam hakkında uyarılar mevcuttu. Resul kitabında Hollanda hükümetini Müslümanlara çok geniş haklar vermekle ve neredeyse Hollanda’da hüküm sürmelerine olanak tanımakla suçluyordu. Kitap sonrasında Hollanda’da İslam’ın tehlikesine ilişkin tartışma ve kaygılar yayıldı.

Bu yayına karşı ise 1992 yılında Hollanda’da İslamofobiyi eleştiren ve örnekler vererek konuyu analiz eden Pieter Van Koningsveld ve Wasif A.R. Shadid isimli araştırmacılar “İslam Tehlikesi Efsanesi, Entegrasyonun önündeki Engeller” adlı bir kitap yayınladılar. Araştırmacılar bu kitapta İslam ve Müslümanlara ilişkin Hollanda’daki iklimi tasvir ve analiz ettiler. Buna göre İslam, Müslümanlar ve bunların toplumsal entegrasyonu hakkında Hollanda’da çok değişik siyasetçi ve uzman gittikçe daha fazla olumsuz ifadeler

kullanılmaktadır. Gazeteciler, uzmanlar ve siyasilere İslam'ı Hollanda toplumu için bir tehdit olarak görmekte dirler. Bunlara göre en azından okul, cami ve örgüt gibi gittikçe artan İslami kuruluşların sayısı karşısında bir soru işareti konulmalıydı (Canatan, 2005: 221).

Hollanda Özgürlük Partisi lideri Geert Wilders 2011'de İslam dini aleyhine yaptığı bir konuşmada “Benim derdim Müslümanlarla değil İslam'la. Kuran'ı Hitler'in Kavgam adlı kitabı gibi yasaklamak gerekir” dedi. Wilders ayrıca Avrupalıların kim olduklarının ve neyle gurur duymaları gerektiğinin farkında olmadıklarını, İslam'ın özgürlüklerini tehdit ettiklerini, Müslümanlığın, Hıristiyanlık ve Yahudiliğın sahip olduğu Hümanizme sahip olmadığını belirtti (Müslümanları Kızdıran Filmin Devamı Çekiliyor, 04 Nisan 2011, <http://dunya.milliyet.com.tr/muslumanlari-kizdiran-filmin-devamicekiliyor/dunya/dunya-detay/04.04.2011/1373192/default.htm>).

24 Temmuz 2013 tarihinde Hollanda'da faaliyet gösteren Devlet ile Müslümanlar Arası İletişim Organı [CMO] (Contact Body for Muslims and Government) Müdürü Ebubekir Öztüre, Anadolu Ajansı [AA] muhabirine yaptığı açıklamada, ülkedeki Müslümanların endişelerini artıran İslamofobi konusuna dikkat çekti. Son yıllarda aşırı sağın güçlenmesiyle birlikte Hollanda'da Müslümanlara yönelik fiili ve sözlü saldırılarda önemli bir artış gözlediklerini anlatan Öztüre, Müslümanların maruz kaldığı tüm saldırıları polise ya da ayrımcılık kurumlarına bildirmediğine işaret etti. Ülkede son 5 yılda 117 caminin farklı şekillerde saldırıya uğradığı bilgisini veren Öztüre, “Bu sadece polise intikal eden sayı, bir o kadarının da polise bildirilmediğini düşünüyoruz” dedi (Hollanda'da İslamofobi Tehdidi Büyüyor, 24 Temmuz 2013, <http://www.aa.com.tr/tr/dunya/207469--hollandada-islamofobi-tehdidi-buyuyor>).

Yukarıdaki tespitlerde yer alan, Müslümanların maruz kaldıkları İslamofobik davranışları ilgili mercilere şikayet etmemeleri durumunun başlıca iki nedeni olabilir. İlki şikayette buldukları halde bir sonuç edinemeyen mağdurlara tanık olmaları. İkincisi ve daha vahimi ise şikayette bulunmaları durumunda daha büyük bir tehditle karşılaşacakları korkusudur.

6.5 Diğer Avrupa Ülkelerinde İslamofobiye Örnekler

Son yıllarda İslami kesimin büyük tepkisiyle karşılaşan ve sonrasında bu tepki dolayısıyla Avrupa genelinde bir İslamofobi dalgası yaratan bir olay da Danimarka'da meydana gelen “Karikatür Krizi”dir. 30 Eylül 2005 tarihinde Jyllands Posten adlı bir

gazetenin (1871 yılında kurulan aşırı sağcı çizgide bir gazete) Hz. Muhammed'e ait 12 adet karikatürü yayınlamasıyla küresel çapta bir tepki ve kriz meydana geldi. Kriz sırasında kronolojik olarak meydana gelen olaylar şu şekildedir:

Danimarkalı gazeteci yazar Kaare Bluitgen, Hz. Muhammed hakkındaki kitabı için karikatür çizmesi teklifi götürdüğü karikatüristlerin duydukları çekince ve korkudan dolayı kendisini reddettiğini ifade etmiştir. Bunun üzerine Jyllands-Posten gazetesinin kültür editörü Flemming Rose fikir ve basın özgürlüğüne destek vermek amacıyla 40 karikatüriste başvurarak, Hz. Muhammed hakkında kendi görüşlerini yansıtan karikatürler çizerek gazeteye göndermelerini istemiştir. Karikatüristlerin çoğu faklı gerekçelerle bu talebi reddetmişlerdir. Burada talebi reddeden karikatüristlerden Claus Bigum'un sunduğu şu gerekçeyi olayın nasıl bir kurgunun parçası olduğunu, gelecek olumsuz sonuçları doğru değerlendirmesini yansıtmak için paylaşmakta yarar vardır: "Jyllands-Posten gazetesi ifade özgürlüğünü savunmaktan ziyade, başka amaçlar peşindedir: Böyle bir girişim II. Dünya Savaşı sırasında Nazilerin Yahudilere yaptıkları gibi, Müslümanları genelleştirme ve milliyetçiliği güçlendirmek amacıyla yönelik aptalca bir girişimdir. Bu ifade özgürlüğünü test etmek değil; bana göre ateşe benzin dökmektir (Kuyucuoğlu, 2007: 415-416)."

Kendisine davet gönderilen 40 karikatüristten 12'si olumlu cevap verip karikatür göndermiştir. Gazete karikatürleri yayınlamadan önce Eylül ayının başından itibaren Danimarka'da siyasetçilerin ve medyanın İslam'ı eleştirmekten korktukları temasını işleyerek bir hazırlık ve kamuoyu oluşturmaya çalışmıştır. Gazeteye gelen 12 karikatür 30 Eylül 2005 Pazar günü "Muhammed'in Yüzleri" başlığıyla yayınlanmıştır. Karikatürlerde Hz. Muhammed ve İslam'ı terörle özdeşleştiren, alay ve küçük düşürücü unsurlar yer almıştır (Örnek bir karikatür için Bkz. EK-3). Karikatür sonrası gazeteye eleştiri mail ve postaları gönderilmiştir. Tepkiler büyüyünce engelleyici bir adım atması beklenen Danimarka başbakanı Anders Fogh Rasmussen, karikatürlerin ifade özgürlüğü içinde değerlendirilmesi gerektiği ve müdahale etmenin söz konusu olmadığını belirtmiştir. Bu konuşmada sırasında Rasmussen'in hakaret içeren unsurları tasvip etmediğini dahi söylememesi Müslüman kesimde büyük tepkiyle karşılanmıştır. Başta Türkiye büyükelçiliği olmak üzere Danimarka'daki 11 Müslüman ülke büyükelçiliklerinin karikatürler hakkında konuşmak üzere yaptığı randevu başvurusu da reddedilmiştir. Büyükelçilikler bekledikleri cevabı alamayınca polise suç duyurusunda bulunmuş ancak bu girişimde bir sonuç vermemiş, savcılık şikayet konusu karikatürlerde herhangi bir suç

unsuru bulunmadığına kanaat getirmiştir. İİT başkanı Ekmeleddin İhsanoğlu'nun Rasmussen'e mektubu ve İİT'nin Birleşmiş Milletler [BM] vasıtasıyla talep ettiği açıklama sonrası Rasmussen olay için kullandığı ilk ifadelerini tekrarlamıştır.

Kriz, çeşitli Müslüman ülkelerinin Danimarka'ya boykot uygulamasıyla daha da artmış ve Danimarka ekonomisi krizden olumsuz etkilenmiştir. Olaylar yeni başladığında tarafsız olan Danimarka halkı, kimi Ortadoğu ülkelerinde Danimarka bayrağının yakılması ve büyükelçiliklerin kundaklanması olayları sonrası Müslümanlara karşı cephe almış ve hükümete destek vermiştir. Aynı şekilde olaylar sonrasında Fransa, Hollanda, İspanya, Almanya'daki bazı gazeteler basın özgürlüğüne destek vermek adına karikatürleri tekrar yayınlamışlardır.

Çalışmada daha önce de değinilen basın ifade özgürlüğü adına ırkçılık ve nefret suçlarının mazur görülmesi olayı Danimarka karikatür krizinde de yaşanmıştır. Ayrıca yukarıda anlatıldığı şekliyle tepki başlangıçta bahse konu gazeteğe gönderilen şikayet mail ve mektupları şeklindeyken başbakanın uluslararası çağrılara tepkisiz kalması İslami kesimde oluşan tepkiyi Danimarka hükümetine yöneltmiştir.

Krizin doğmasına neden olan Jyllands-Posten gazetesinin Müslümanlara karşı mücadele etmek üzere kurulmuş olan Basın Özgürlüğü Birliği (Trykkefrihedsselsabet) adlı bir kuruluşa ekonomik destek sağladığı ve kriz sonrası 26.03.2007 yılında ise bahse konu dernek karikatürleri yayınladığı için Jyllands-Posten Gazetesi kültür editörü Flemming Rose'a başarı ödülü verdiği (Kuyucuoğlu, 2007: 413) düşünülürse olayın başlangıçtan itibaren nasıl bir kurgu içinde yönetildiği ve İslam'ı eleştirmekten ziyade kışkırtarak halkta İslamofobi oluşturmayı amaçladığı görülecektir.

Danimarka'da bir başka İslamofobik olay ise eğitim alanında meydana gelmiştir. Vatan gazetesinin haberine göre 2006 yılında Aalborg kentinde papazlık yapan Christian Meidahl ve eşi Henny Nørgaard tarafından yazılan ve Danimarka'da devlet okullarında beşinci sınıf öğrencileri için kullanılan, "Biz ve Hıristiyanlık" isimli ders kitabında, köktendincilik ve terörizm başlığındaki bir bölümde 11 Eylül saldırıları, Rusya'ya bağlı Beslan şehrindeki okul katliamı ve Bin Ladin'e ait bilgiler verilmektedir. Bahse konu bölümde geçen şu söylem ise küçük yaştaki çocuklara ne derecede bir İslamofobi yüklendiğinin kanıtıdır: "Her ne kadar her Müslüman terörist değilse de, her terörist Müslüman'dır (Tüm Teröristler Müslüman'dır, 20 Aralık 2006, <http://haber.gazetevatan>).

com/0/93924/1/gundem).” Bu tespit ve söylem İslamofobik olmanın dışında gerçeği de yansıtmamaktadır. Ayrıca küçük yaşlarda kendisine sunulan her bilgiyi doğru kabul etme eğiliminde olan çocukların kimisinin bilinçaltında “Her teröristin Müslüman olduğu, İslam’ın şiddetle özdeş olduğu” algısı yerleşmiştir. Kitap, yayımlandıktan sonra kısa sürede tepkiler dolayısıyla yayından kaldırılmıştır.

İslamofobi son yıllarda çeşitli seferler Danimarka kamuoyunun gündemine geldi veya getirildi. Bunlardan birisi de 1999 yılında Danimarka medyasında yer alan Somalili kız çocuklarının rızaları olmadan anne ve babalarınca vahşi yöntemlerle sünnet edildikleri haberi idi. Bu haberle Müslümanların adetlerinin ne denli vahşi ve Batıyla uyumsuz olduğu algısı da yaratılıyordu. Yayımlanan haberler sonrası Danimarka Halk Partisi Genel Başkanı Kristeligh Dagblad bir gazeteye verdiği demeçte: “Bizler aylarca bu ülkede kadınların sünnet ettirilmesini konuştuk. Bu kanlı uygulama hakkında televizyonlarda korkunç haberler izledik. Gazeteler kırık cam parçaları ve küflenmiş jiletlerle, pis ortamlarda kız çocuklarının sünnet ettirilmesine ait belgeseller yayınlandı. Küçük kızların çığlık dolu acılarını neredeyse içimizde duyduk (Kuyucuoğlu, 2007: 409).” şeklinde açıklamalarda bulunmuştur. Konuya ilişkin benzer açıklamalar ve medyanın konuyu sürekli gündemde tutup başta Somali asıllılar olmak üzere Müslümanları istenmeyenler ilan etmesi Danimarka Sosyal İşler Bakanlığı’nın 13 Ocak 2003 tarihinde yayınladığı Sünnet Raporu’na kadar devam etti. Danimarka’daki önemli hastanelerin, belediyelerin, bakanlık yetkililerinin, savcılık ve polisin ülke çapında yönettiği ortak çalışma sonrasında Danimarka’da kız çocuklarının sünnet edilmesine dair hiçbir vaka tespit edilmediği raporda yer aldı. Ancak diğer örneklerde olduğu gibi gerçek dışı ve kurgu olmasına karşın İslam karşıtlığı “Müslüman Kızlara Zorla Sünnet” haberleriyle 3 yıl süreyle gündemde tutuldu. Ve yine kurgu olmasına ve devletçe hazırlanan raporla yalanlanmasına karşın “Vahşi Müslüman” imajı belleklerdeki yerini korudu.

Son yıllarda Avrupa’da Müslümanlar aleyhine yapılan ve bir referandum vasıtasıyla tüm İsviçre halkının da içine çekildiği İslamofobik olay “Minare Yasağı” tartışmasıydı. Krizin meydana geldiği 2009 yılında Nüfusu 7 milyonu geçen İsviçre’de 300 binden fazla Müslüman yaşıyordu. Müslümanların çoğunu Bosna, Kosova ve Türkiye’den gelenler oluşturuyordu. Şehirlerin mimari yapısını etkilediği ve İslamlaşmayı sembolize ettiği dolayısıyla eleştirilere maruz kalan minareler o tarihte tüm İsviçre’de 4 adetti (İsviçre

Minare Yasağına ‘Evet’ Dedi, 30.11.2009, <http://www.cnnturk.com/2009/dunya /11/29/ isvicre.minare.yasagina.evet.dedi/553509.0>).

İsviçre’de sağ kanattaki İsviçre Halk Partisi ile Federal Demokratik Birlikten bir grup politikacı, referandum yapılması için yeterli imzayı topladı ve minare yasağı referandumda halka sunuldu. Referandum öncesi olay medyada geniş bir şekilde yer aldı. İsviçre’de halkın yoğun kullandığı alanlara minare yasağı propagandası yapan afiş ve ilanlar yerleştirildi (Örnek bir afiş için Bkz. EK-4). Sonuçta konfederasyonu oluşturan 26 kantondan sadece dördü bu yasağı karşı çıktı. Halk %59 oranında yeni minare yapımına karşı oy kullandı (İsviçre Minare Kararını Verdi, 29 Kasım 2009, <http://www.hurriyet.com.tr/ dunya/13067527.asp>). Buradan da görüldüğü üzere aşırı sağ parti tarafından talep edilen yasak, aynı partinin yürüttüğü İslamofobik kampanya sonucu İsviçre halkının onayıyla kabul edildi. Oylama sonrası durumdan mevcut 4 adet minareli cami etkilenmeyecekti. Yeni inşa edilecek camilerde ise minare bulunamayacaktı. Olay başta Müslüman ülkeler olmak üzere birçok dünya ülkesinde tepkiyle karşılandı. Türkiye de tepki gösteren ülkelerdendi. Başbakan Erdoğan gelişme sonrası 01 Aralık 2009’da şu değerlendirmeyi yaptı: “Bu yeni gelişme, maalesef sizin niçin şu ırktan doğduğunuzu veya şu inançla, şu düşünceyle doğduğunuzu sorgulayacak çağdışı, ilkel bir anlayışın tezahürüdür. Temenni ediyorum ki başta AB üyesi ülkeler, AİHM, ilgili merciler, -Bu konuda duyarlılıklarını ortaya koyan ülkeler var- hep birlikte duyarlılıklarını ortaya koysunlar ve dünyayı başta Avrupa olmak üzere böyle bir gerilime sevk etmesinler (Erdoğan: Minare Referandumu Çağdışı, 01 Aralık 2009, <http://www.ntvmsnbc.com/id/25026744/>).” Cumhurbaşkanı Gül kabul edilen yasak sonrası İsviçre hükümet ve devletinin minare yasağı konusunda mahcubiyet içinde olduğunu söyledi (İsviçre Minare İçin Mahcup, 27 Kasım 2011, <http://haber.gazetevatan.com/isvicre-minare-icin-mahcup/343124/9/siyaset>). Bizzat İsviçre hükümeti ve parlamentosu, İsviçre anayasasına, dini özgürlüklere ve ülkenin hoşgörü geleneğine aykırı olduğunu bildirdiği girişimi reddettiğini referandum öncesinde de açıklamıştı referandum sonrası da karardan duyduğu memnuniyetsizliği dile getirdi. Gazete Vatan’ın haberine göre hükümetin bu bildirisi paralarını İsviçre bankalarına yatıran zengin Müslümanların tepkilerinden çekinmesinden kaynaklanmıştı (İsviçre Minare İçin Mahcup, 27 Aralık 2010, <http://haber.gazetevatan.com /isvicre-minare-icin-mahcup/343124/9/siyaset>). Ancak bütün tepkilere karşın bahse konu yasak halen yürürlüktedir.

Avrupa’da sıkça İslamofobik olayların meydana geldiği ülkelerden biri de Türklerin yoğun olarak yaşadığı Avusturya’dır. 2008 yılı genel seçimlerinde aşırı sağcı bir parti olan Özgürlükçüler Partisi’nin Graz kenti birinci sıra adayı Susanna Wanter seçim propagandası sırasında belediyecilikle hiç alakası olmayan ve İslam karşıtlarının desteğini almak için yaptığı demeçler başta Avusturya’da yaşayanlar olmak üzere Müslümanların tepkisiyle karşılanmıştır. Winter, seçim propagandası kapsamında yaptığı konuşmada “Hazreti Muhammed’in 6 yaşındaki bir kız çocuğuyla evlendiğini ve Kuran’ı sara nöbeti geçirdiği sırada yazdığını hepimiz biliyoruz” dedi. Winter’in konuşması sadece Müslüman derneklerinin değil, ülkenin en üst düzey isimlerinin de tepkisini çekti. Cumhurbaşkanı Heinz Fischer “İslam’a karşı yapılan ve hiçbir şekilde kabul edilemez olan bu ifadelere kararlılıkla karşı çıkıyorum. Bunlar Avusturya’nın görüşleri değildir” dedi. Başbakan Alfred Gusenbaue de “Winter’in sözlerini hiçbir şekilde tasvip etmiyorum. Avusturya’da herkes mensubu olduğu dini özgürce yerine getirme hakkına sahip. Hiç kimsenin bir diğerine hakaret etme hakkı da yok” yorumunu yaptı. Türkiye’nin Viyana Büyükelçiliği de açıklama yayınlayarak “Bahse konu ifadeler sadece İslam dinine inanan Müslümanı rencide etmiyor, aynı zamanda dinler ve kültürler arası diyalog çabalarına da darbe vuruyor. Avusturya liderlerinin gereken tepki ve cevabı vereceklerinden eminiz” dedi. Winter ise gelişmeler üzerine basında tekrar yer alarak “Neden özür dilemem gerektiğini anlamadım. Doğruları söylemek suç mu” dedi. İslami örgütlerden ölüm tehditleri aldığı ve kendine koruma tuttuğu belirten Winter tepkilere rağmen İslam karşıtı tavrını sürdürdü (İslam Karşıtı Konuşması Avusturya’yı Karıştırdı, 17 Ocak 2008, http://haber.gazetevatan.com/İslam_karsiti_konusmasi__Avusturyayi_karistirdi_157166_1/157166/1/gundem).

Açılan soruşturma sonrası ulusal mecliste dokunulmazlığı kaldırılarak yargılanmasına olanak tanınan Susanne Winter, üç ay tecilli hapis ve 24 bin Euro para cezasına mahkum oldu (İslam'a Hakaret Eden Vekile Hapis Ve Para Cezası, 23 Ocak 2009, <http://www.cnnturk.com/2009/dunya/01/23/islama.hakaret.eden.vekile.hapis.ve.para.cezasi/510271.0/index.html>). Ancak aldığı ceza Winter’in İslamofobik yaklaşımlarına engel olmadı. Nitekim 2011 yılında Vorarlberg ve Kärnten eyaletlerinde çıkarılan minare karşıtı imar yasalarından sonra Graz şehrinde hoşgörü göstergesi olarak cami tanıtma programı gerçekleştirildi. Bosnalı Müslümanların yapmak istedikleri kültür merkezi projesini Belediye Başkanı Siegfried Nagl tanıttı. Graz kentinde yapılacak olan İslam Merkezi

hakkında Őhrin milletvekili olarak görüş belirten Winter “Minarenin İŐlam'ın zafer işareti olduğunu ve dev İŐlam merkezinin ibadet özgürlüğü ile ilgisinin olmadığını” ifade etti (Graz Belediye Başkanı Siegfried Nagl: MŐlmanların Cami Yapma Hakkına Saygı Duyulmalıdır, 28 Eylül 2011, <http://www.zamanavusturya.at/>).

SONUÇ VE ÖNERİLER

Bugün Avrupalı Müslümanlar çoğunlukla etnik kimliklerine, sosyal yaşantılarına, dinsel yaklaşımlarına bakılmaksızın çeşitli alanlarda ve şekillerde İslamofobi adı verilen ayrımcılık akımıyla karşı karşıya kalmaktadır.

Avrupalı Müslümanların işsizlik oranları ortalamanın üzerinde, eğitimde ise başarı oranları ortalamanın altındadır. Avrupalı Müslümanlar, nispeten kötü barınma koşullarına sahip bölgelerde kalabalık gettolarda yaşamakta ve genellikle düşük vasıflı işlerde istihdam edilmekte, düşük ücretli sektörlerde çalışmaktadırlar.

Avrupalıların çok küçük bir oranı Müslümanların bulunmadığı, onlarla muhatap olmasını gerektirmeyecek yerlerde yaşadığından İslamofobi sadece Müslümanların değil tüm Avrupa vatandaşlarının ortak sorunudur.

Dünya Müslümanları İslamofobiye uzun süredir maruz kalmalarına rağmen konuyu gündeme getirmeleri Avrupa Müslümanlarınca olmuştur. Kolonyal dönem sonrası ucuz iş gücü olarak Avrupa'ya göçen, ekonomik durumu çok kötü olan ve entelektüel açıdan da donanımsız olan Müslümanlar o dönem şikayetlerini dile getirecek demokratik ortam bulamamaktaydı. Gerek ikinci ve üçüncü nesillerin ekonomik, sosyal ve entelektüel durumlarını düzeltmeleri ve toplumda daha ileri mevkilerde yer almaları gerekse Avrupa demokrasisinin ifade özgürlüğü konusunda eskiye nazaran daha geniş imkan tanınması İslamofobinin duyulmasında etkin olmuştur.

İslamofobi akımının önüne geçilmesi yoğun göçmen nüfusuna sahip olan Avrupa'da yaşanan entegrasyon probleminin çözülmesinde de kilit unsur olacaktır. İslamofobinin önüne geçmek ve var olduğu düşünülen medeniyetler çatışmasını önlemek için başlıca yapılması gereken İslamofobiye kaynak teşkil eden nedenleri ortadan kaldırmaktır. Bu kapsamda:

İslam ve Müslümanlar aleyhinde açıklamalar yapan, İslamofobik tutum ve söylemlerde bulunan şahıslar, medya kuruluşları, internet siteleri hakkında Müslüman ülkelerin desteğiyle İslami kuruluş ve organizasyonlar tarafından hukuki yaptırımlar uygulanmak üzere girişimlerde bulunulmalı, bu tarz hareketlerin failleri yine medya ve diğer kanallarla ifşa edilip kınanmalıdır. Böylece bu şahıslar hukuki yaptırım ve sosyal soyutlanma tehlikesinin farkında olarak daha tedbirli davranacak, İslamofobik tutum ve söylemler azalacaktır.

İslamofobinin, İslami terör ve Müslümanların çağdışı olduğu algısının yanlışlığının işlendiği görsel sunumlar Batı dünyasında algı düzeltmek açısından etkili olabilir. Günümüzde algı yönetiminde medyanın ve sinemanın önemi tartışılmazdır. Bu konuda kısa ve uzun metrajlı filmler çekilip dünya genelinde sinema salonlarında gösterime sokulabilir veya sosyal paylaşım sitelerinde paylaşılabilir. Bu öneriye güncel bir örnek olarak 2010 yılında dünya genelinde gösterime giren Hint yapımı “Benim Adım Khan” isimli film verilebilir (Benim Adım Khan, 09 Kasım 2013, http://tr.wikipedia.org/wiki/Benim_AdımKhan). Filmin dünya çapında vizyona girmesi ve izlenmesi İslamofobi konusunda bir farkındalık oluşturmak, ırkçı ve antiislamist tavırların görülmesi açısından iyi bir örnek olmuştur.

İslami terör algısı dolayısıyla sivil Müslüman halkın terörist muamelesi görmesi, eğitim, güvenlik, hukuk, sağlık alanlarında uğradıkları ayrımcı tutumlarla ilgili konularda konferans ve söyleşiler düzenlenmelidir. Bahse konu söyleşiler hem Müslümanlara uğradıkları ayrımcılık konusunda yapması gerekenler hakkında farkındalık kazandırmayı, hem de Müslüman olmayanların bu din ve kültür hakkında edindiği ön yargıları kırmayı amaçlamalıdır. Bu uygulamaya benzer tarihsel bir örnek Yahudilerin antisemitizm hakkında farkındalık yaratmak üzere çeşitli alanlarda yaptıklarıdır ki ne derece etkili oldukları antisemitizmin ırkçılık suçu olarak tanımlanmasından ve dünyada oluşturdukları antisemitizm hassasiyetinden anlaşılmaktadır.

Toplumda hakim İslamofobinin önüne geçilebilmesi için İslam ve Müslüman başlıklarının medyada terör, kadına şiddet, anti demokratik uygulamalar, köktendincilik gibi konularla birlikte anılıp özdeşleştirilmesinden ziyade kültür, hak ve talepler, gündelik hayat, sosyal ve spor aktiviteleri, entegrasyon konularıyla anılma oranının artırılması gerekmektedir. Bu konuda medyaya bir baskı yapılamayacağı ve İslam konusunun ilk anılan kötü başlıklarla beraber geçmesinin izlenme oranları açısından daha cazip olduğu açıktır. Ancak entegrasyonun sağlanması ve kutuplaşmanın önüne geçilmesi açısından en azından devlet televizyonları yapıcı tavır sergilemelidir. Ayrıca medyaya işlenen haberlere de diğer ırkçı uygulamalara karşı olduğu gibi İslam aleyhine nefret suçu işlenirse yasal yaptırım uygulanacağı bilinci işlenmelidir.

Günümüzde modernite tanımı yapılırken her seferinde merkezine Avrupa ve Batı konulmaktadır. Bu durum, Avrupalılarda diğerleri için kendi tanımlarındaki modernitenin gerisinde kalmış, aşağı ırk, kültür algısı uyandırmaktadır. Ayrıca Avrupa’da mevcut insan hakları konusundaki mükemmellik inancı çalışmada yer alan ve Avrupa’daki Müslümanlara yönelik olan İslamofobik tutum ve davranış örnekleriyle çelişmektedir. Başta Müslümanlar olmak üzere Batılı olmayanlarda ise bu modernite tanımı kendi hassasiyetlerine

odaklanmadığı ve kendilerini geri kabul ettiği inancı yüzünden kabul görmemektedir. Dolayısıyla Doğu kültürlerini, İslam kültürünü ve diğer tüm inanış ve kültürlerin hassasiyetlerini dikkate alacak, saygı ve sevgi zemine oturtulmuş, sahip olunan hak ve özgürlüklerin uluslararası hukukla güvence altına alındığı, din, ırk, kültür nedeniyle ırkçılık oluşturmayacak, entegrasyon ve bütünleşmeyi kolaylaştıracak yeni, kucaklayıcı ve tüm toplumlarca geniş kabul görecektir bir modernite tanımı yapılması ve benimsenmesi gerekmektedir.

Akademik alanda konunun gündeme getirilmesi de İslamofobinin önüne geçilmesi için önemli bir adım olacaktır. İslamofobi ve antiislamizm konulu makale, tez ve bilimsel çalışmaların sayısı ve niteliği artırılmalı, akademisyenler bu konuda maddi manevi teşvik edilmelidir. Ayrıca uluslararası İslami örgütler veya Müslüman nüfusu yoğun devletlerce yapılacak girişimlerle Avrupa üniversitelerinde İslami Terör Algısı, İslamofobi, antiislamizm, Ortadoğu ve İslam konulu akademik çalışmalar teşvik edilmeli bu konuda ilgili fakültelerde kürsü talebinde bulunulmalı ve konunun dünya çapındaki akademik uzmanlarınca izahı için konferans ve panel gibi uygulamalar düzenlenmelidir.

İslami sivil toplum örgütlerince Avrupa'da yaşayan Müslüman azınlığa dinlerinden ötürü maruz kaldıkları ırkçı tutumlara karşı yapmaları gerekenler anlatılmalıdır. İslamofobik ırkçılığa maruz kalan kişiye hukuki hakları öğretilmelidir. Bununla birlikte şahsa, ayrımcılığa maruz kalma durumunda, haklıyken haksız duruma düşürecek tutum söylem ve davranışlardan sakınılması gerektiği de hatırlatılmalıdır. İslamofobik tutum ve söylemlere karşın "İslam için bu iddiada bulunuyorsunuz ancak sizin din ve medeniyetinizde de şu çarpıklıklar vardır!" şeklinde karşıyı suçlayıcı bir söylem yerine İslam ve Müslümanlar hakkındaki önyargıları giderici ve doğru bilgilendirici bir söylem ve barışçıl bir tutum benimsemek oluşması muhtemel çatışmayı gidermeye yardımcı olacaktır.

Müslüman halkın dini ritüellerini icra ederken ve şikayet konusu haline gelen sokaklara taşan namaz ve bireysel kurban kesimi konusunda Avrupa yerel yönetimleri Müslümanların talepleri doğrultusunda ibadet yeri, kesim alanı tahsis etmeli; Müslümanlar ise tahsis edilen yerleri belirlenen kurallar doğrultusunda kullanmalıdır. Ayrıca cami ve ibadethaneler yalnızca Müslümanlara ibadet için hizmet vermemeli, bu mekanlarda İslam'ın ve Müslümanlığın tanıtıldığı stantlar kurulmalı; farklı ve din ve kültürden insanların katılımını davet eden kültürel ve sosyal faaliyetler düzenlenip kurulması istenen diyalog ve bütünleşmeye katkı sağlanmalıdır.

İslamofobi ve antiislamizm karşısında önlemler alınması gerektiği Müslümanlar için bir gerçektir. Ancak bu tedbirleri alırken Müslümanların gerek algısal gerek gerçek eksiklerini

düzeltilmek için özelleştirilerde bulunması gerekmektedir. İslam'da kadının statüsü, İslam'ın demokrasiye bakışı, İslam ve şiddet arasındaki bağlantı, İslam dinine mensupların diğer inanışlara karşı gösterdiği tutum, Müslümanların toplumdan soyut yaşamayı tercihi gibi konularda yapılacak özelleştiriler, konuyu ileri vadede çözüm önerilerine ve çözümlere götürecektir. Böylece Avrupa ve Batıda oluşan İslam hakkındaki yanlış algıların önüne geçilmiş olacaktır. İslam'ın sahip olduğu kutsal kaynakların yorumlanması da yine çağımıza uygun olarak yapılmalı ve Müslümanların katı, savaşçı yorumlara sahip siyasal amaçlar güden kişi ve örgütlerin ardından radikalleşmesine mahal verilmemelidir.

AB, kültürleri bir arada barış içinde bulundurma, ekonomik, sosyal ve siyasi kalkınmalara öncülük etme açısından önemli bir projedir. Türkler ise tarih boyunca İslam'la özdeşleştirilmiş ve Türk ve Müslüman kelimeleri Batı literatüründe sıkça birbirinin yerine kullanılmıştır. Hali hazırda aday statüsünde bulunan ve çok büyük oranda Müslüman nüfustan oluşan Türkiye'nin AB'ye tam üye olması başta Ortadoğulular olmak üzere dünya Müslümanlarının Batıyla daha yoğun ilişkilere sahip olmasını, önyargılarından sıyrılmasını kolaylaştıracak ve onun bir "Hıristiyan Birliği" olduğuna dair önyargı giderilecektir. Ayrıca AB adaylık sürecinde demokratik, sosyal, kültürel, bilimsel alanlarda ileri adımlar atan ve bunu Müslüman kimliğiyle yapıp kültürünü de muhafaza eden bir Türkiye tüm Müslümanlar için örnek teşkil edecek ve Müslüman halklar kendi ülkelerinde eksik gördüklerini yönetimlerinden talep edeceklerdir. Yine Türkiye'nin AB'ye dahil olması ve uyum sağlaması tarih boyunca Batıda yer alan "Müslümanlar ötekidir, geridir" şeklinde inanışları sonlanmasına katkı sağlayacaktır.

YARARLANILAN KAYNAKLAR

AB Haber, “İngiltere’de İslamofobi”, 25 Ağustos 2006, <http://www.abhaber.com>, (14.09.2013)

Akgül, Mehmet Serhat (2013), **Türkiye’nin İslam İşbirliği Teşkilatı (İİT) ile İlişkileri ve Ticari Potansiyeli: Çekim Modeli Yaklaşımı**, Uzmanlık Yeterlilik Tezi, Ankara:TC. Merkez Bankası İletişim ve Dış İlişkiler Genel Müdürlüğü

Aksiyon (2012), “Merkel’den İslam Açılımı: Müslümanlar Bir Parçamız”, <http://www.aksiyon.com.tr/aksiyon/haber-33712-285-almanya---merkelden-İslam-acilimi-muslimanlar-bir-parcamiz.html> (01.01.2014)

Akşam (2013), “AB ve ABD Darbe Demedi”, <http://www.aksam.com.tr/dunya/ab-ve-abd-darbe-demedi/haber-222053>, (10.12.2013)

Allen, Jodie T. (2006), **The French-Muslim Connection: Is France Doing a Better Job of Integration than Its Critics?**, Washington: Pew Research Center

Alpay, Şahin (1996), “Samuel P. Huntington’la Mülakat”, Milliyet, (05.01.2014)

AlSayyad, Nazar ve Castells, Manuel (2004), **Müslüman Avrupa Ya Da Avro-İslam**, 1.Baskı, İstanbul: Everest Yayınları

Anadolu Ajansı (2013), “Hollanda’da İslamofobi Tehdidi Büyüyor”, <http://www.aa.com.tr/tr/dunya/207469--hollandada-islamofobi-tehdidi-buyuyor>, (08.09.2013)

Arı, Tayyar (t.y), “Uluslararası Terörizm: Amaç mı Araç mı?”, www.tayyarari.com/download/eskiyazi/uls_terorizm.doc, (06.06.2013)

Arı, Tayyar (2012), “Avrupa Birliği Ülkelerinde İslamofobi ve Irkçılık”, İstanbul: Arı Hareketi Yayınları

Aslan, Alice (2009), **Islamaphobia in Australia**, 1st Edition, Sydney: Agora Press

- Aydın, Nurullah (2009), **Küresel Terör ve Terörizm**, 4.Baskı, İstanbul: Kumsaati Yayınları
- Aydın, Mehmet Zeki ve Yardım, Müşerref (2007), “Belçika’da İslamofobi ve Müslümanlara Yönelik Ayrımcılık”, **CÜ İlâhiyat Fakültesi Dergisi**, 12 (2), 5-71
- Baştürk, Levent (2013), Tek Bir İslamofobi Yok!, SETA, <http://setav.org/tr/tek-bir-islamofobi-yok/yorum/5657>, (19.05.2014)
- BBC Türkçe (2007), “Salman Rüşdi Tartışması Büyüyor”, http://www.bbc.co.uk/turkish/news/story/2007/06/070619_rushdi_update.shtml, (08.12.2013)
- BBC Türkçe (2013), “İngiltere’de Müslümanlara Yönelik Kuşku”, http://www.bbc.co.uk/turkce/ozeldosyalar/2013/09/130925_ingiltere_musliman.shtml, (18.09.2013)
- Burke, Jason (2004), **El Kaide: Terörün Gölgesi**, 1.Baskı, (Çev. Ebru Kılıç), İstanbul: Everest Yayınları
- Canatan, Kadir (1995), **Avrupa’da Müslüman Azınlıklar**, 1.Baskı, İstanbul: İnsan Yayınları
- _____ (2005), **Avrupa’da İslam**, 1.Baskı, İstanbul: Beyan Yayınları
- _____ (2012), “İslamofobinin Tarihsel ve Güncel Görünümleri”, **Diyanet Aylık Dergisi**, 10 (262), 8-12
- Canatan, Kadir ve Hıdır Özcan (2007), **İslamofobi ve Antiislamizm: Kavramsal ve Tarihsel Yaklaşım**, 1.Baskı, Ankara: Eskiyei Yayınları
- Cesari, Jocelyn (2003), “Avrupa: İslamî Bir Kesit”, **Avrupa ve Amerika Müslümanları**, (Çev. Cem Demirkan ve diğerleri), 1. Baskı *içinde* (79-90), İstanbul: Gelenek Yayınları
- Cesari, Jocelyne ve John Esposito (1999), **İslam’dan Korkmalı mı?**, (Çev. Ahmet Aydoğan), İstanbul: Birey Yayıncılık
- CNNTURK (2009), “İsviçre Minare Yasağına Evet Dedi”, <http://www.cnnturk.com/2009/dunya/11/29/isvicre.minare.yasagina.evet.dedi/553509.0> (02.01.2014)

- CNNTURK (2009), “İslam'a Hakaret Eden Vekile Hapis Ve Para Cezası”, <http://www.cnnturk.com/2009/dunya/01/23/islama.hakaret.eden.vekile.hapis.ve.para.cezasi/510271.0/index.html> (20.10.2013)
- Cuayyit, Haşim (1995), **Avrupa ve İslam**, (Çev. Kemal Kahraman), İstanbul: İz Yayıncılık
- Çaha, Ömer (2011), **Fransa'da İslam Karşıtlığı ve Laisizm**, 1.Baskı, Ankara: Kadim Yayınları
- Çötök, Nesrin Akıncı ve Taşdelen H. Musa (2013), “Avrupa Ekseninde Yabancı Korkusu ve İslamofobi Algısının Değerlendirilmesi”, **Literature and History of Turkish or Turkic** 8(6), Ankara: International Periodical For The Languages
- Demir, Pınar (2013), “İslamofobi Endüstrisi”, <http://www.aksiyon.com.tr/aksiyon/haber-34585-islamofobi-endustrisi.html> (18.05.2014)
- Deutschwelle (t.y), “İslamofobi ile Ortak Mücadele”, <http://www.dw.de/islamofobi-ile-ortak-mucade/a15582075> (09.07.2013)
- Deutschwelle (2013), “Avrupa'da İslam Karşıtı Saldırıları Artıyor”, <http://www.dw.de/avrupada-islam-karsi-saldirilar-artiyor/a-17035914> (08.12.2013)
- Dökmen, Hasan (2010), **Avrupa'da Müslümanlar ve İslamofobi**, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Sütçü İmam Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü
- Dünya Bülteni (2013), “İstanbul'da Bir İslamofobi Konferansı”, <http://www.dunyabulteni.net/?aType=haber&ArticleID=274265>, (27.10.2013)
- Ejder Okumuş (2007), “ABD'de İslamofobi ve Antiislamizm: 11 Eylül Öncesi ve Sonrası”, **Batı Dünyasında İslamofobi ve Antiislamizm** (Ed. Canatan Kadir ve Hıdır Özcan) 1. Baskı içinde (235-257), Ankara: Eskiye Yayınları
- Ekber, S. Ahmed (1994), “Medya Moğolları Bağdat Kapısında” (Çev. Levent Cineme), **NPQ Türkiye**, 2 (7)
- Er, Tuba ve Ataman, Kemal (2008), “İslamofobi ve Avrupa'da Birlikte Yaşama Tecrübesi Üzerine”, **Uludağ Üni. İlahyat Fak. Dergisi**, (2), 747-770

Erdenir, Burak (2010), **Muslims in 21st Century Europe: Structural and Cultural Perspective** (Ed. Anna Triandafylidou), London: Rudledge

Esposito, John L (2003), **Kutsal Olmayan Savaş** (Çev. Harun Özgür Turgan), 1.Baskı, İstanbul: Oğlak Bilimsel Kitaplar

_____ (2010), **The Future of Islam**, 1st Edition, Oxford: Oxford University Press

EUMC, (2006), **AB’de Ayrımcılık ve İslamofobi Raporlarını Sunuyor**, Viyana, Yayın:17-06-TR

Floating Path, 17 Mayıs 2013, “Mapping E.U. Unemployment Shows Clear Winners and Losers”, <http://www.floatingpath.com/2013/05/17/mapping-e-u-unemployment-shows-clear-winners-and-losers/>, (03 Mart 2014)

Fuller, Graham E. (2006), **Medeniyetler Çatışması**, Yılmaz, Murat (Ed.), 10. Baskı *içinde* (219-230), Ankara: Vadi Yayınları

Gökçe, Gülise ve Gökçe, Orhan (2011), **Avrupa’da İslam ve Türk İmajı**, 1.Baskı, Ankara: Birleşik Yayınevi

Göle, Nilüfer (2008), **İç İçte Girişler: İslam ve Avrupa**, 2.Baskı, İstanbul: Metis Yayınları

Haber Ekolay (2002), “Hollandalı Lider Pim Fortuyn Kimdir?”, <http://haber.ekolay.net/haber/Hollandal%C4%B1-lider-Pim-Fortuyn-kimdir/64/46967.aspx> (04.11.2013)

Habertürk (2013), “Fransa’da İslamofobik Saldırılarda Artış”, 02 Mayıs 2013, <http://www.haberturk.com/dunya/haber/840984-fransada-islamofobik-saldirilarda-artis> (13.10.2013)

Hıdır, Özcan (2007), “Tarihte Bir “Antiislamist” olarak Martin Luther”, 1.Baskı *içinde* (145-178), **Batı Dünyasında İslamofobi ve Antiislamizm** (Ed. Hıdır, Özcan ve Kadir Canatan), Ankara: Eskiyeeni Yayınları

Huntington, Samuel P.(1993), “The clash of civilizations?”, **Foreign Affairs**, 72 (3), ABI/INFORM Global

Hürriyet (2011), “Dünyadaki Müslüman Nüfusu 2030’da 2.2 Milyar Olacak”, <http://www.hurriyet.com.tr/dunya/16864158.asp> (14.08.2013)

- Hürriyet (2011), “Fransa Sokakta Namaz Kılmayı Yasakladı”, <http://www.hurriyet.com.tr/planet/18738416.asp>, (09.11.2013)
- Hürriyet (2013), “Müslüman Karşıtı Aşırı Sağcılar Londra'yı Karıştırdı”, <http://www.hurriyet.com.tr/planet/24669578.asp> (19.09.2013)
- Hürriyet (2010), “Hıristiyan Tanrı Tartışması”, <http://www.hurriyet.com.tr/dunya/14562677.asp> (14.09.2013)
- Hürriyet (2009), “İsviçre Minare Kararını Verdi” ,<http://www.hurriyet.com.tr/dunya/13067527.asp> (19.10.2013)
- Islamicpopulation (2014), “Europe Muslim Population in 2014”, <http://www.muslimpopulation.com/Europe/> (01.03.2014)
- İnanç, Zeynep Songülen ve Çetin Selvet (2011), “Avrupa'nın Kendine Dönen Silahı:Dışlayıcılık ve Ayrımcılık”, **Stratejik Düşünce Enstitüsü Analiz Raporu**
- İslam İşbirliği Teşkilatı, 2010 yılı İslamofobi Raporu, http://www.oicoci.org/uploads/file/Islamphobia/2010/en/Islamophobia_rep_May_22_5_2010.pdf, Erişim (12.11.2013)
- Global.Europen Youth Centre (2006), **Islamophobia and its Consequences on Young People**, Budapeşte
- Kemal, Tayfur (2001), “ Kayıp Ülke Endülüs”, **Atlas Dergisi** (105), 113-115
- Kennedy, Paul (2001), “As Others See Us” , **Wall Street Journal**, 27 Eylül 2001
- Kirman, M.Ali (2010), “İslamofobinin Kökenleri: Batılı mı Doğulu mu?”, **Journal of Islamic Research**, 21, 21-39
- Koningsveld, Pieter S. Van (2003), “Müslüman Varlığına Avrupa'nın Tepkisi”, **Avrupa ve Müslümanları** (Çev. Cem Demirkan ve diğerleri), Hunter, Shireen ve Malik, Huma (Ed.), İstanbul: Gelenek Yayınları
- Köse, Ali (2009), **Avrupa ve İslam**, 1.Baskı, İstanbul: İz Yayıncılık
- Kumrular, Özlem (2012), **İslam Korkusu, Kökleri ve Türklerin Rolü**, 1.Baskı, İstanbul: Doğan Kitap

Kuru, Ahmet T. (2009), **Secularism and State Politics toward Religion: The United States, France and Turkey**, Cambridge: Cambridge University Press

Kuyucuoğlu, İsa (2007), “Danimarka Krizi ve Yankıları”, **Batı Dünyasında İslamofobi ve Antiislamizm**, Kadir Canatan ve Özcan Hıdır (Ed.), 1. Baskı *içinde* (415-417), Ankara: Eskiyei Yayınları

Küçükcan, Talip (2006), “AB’de Müslümanlar ve İslamofobi”, Radikal Gazetesi, http://www.radikal.com.tr/ek_haber.php?ek=r2&haberno=5678 (12.09.2013)

Laçiner, Sedat (2010), “Uluslararası Terörizm İle Mücadelede Hukuki Önlemler: İngiltere’de Yeni Terörizm Yasası Örneği”, <http://www.usakgundem.com/makale/62.html> (11.02.2014)

Lewis, Bernard (2012), **300 Yıldır Sorulan Soru: Hata Nereyeydi?**, 4.Baskı, İstanbul: Oğlak Yayınları

_____ (2003), **İslam'ın Krizi** (Çev. Abdullah Yılmaz), 2.Baskı, İstanbul: Litaratür Yayınları

_____ (1973) **İslam in History: Ideas, Men and Events in the Middle East**, Illinois: The Library Press

Marsden, George M. (2006), "Fundamentalism and American Culture", New York: Oxford University Press US

Meuleman, Johan (2007), “İngiltere’de İslamofobi”, **Batı Dünyasında İslamofobi ve Antiislamizm**, Hıdır, Özcan ve Kadir Canatan (Ed.), 1.Baskı *içinde* (291-295), Ankara: Eskiyei Yayınları

Milliyet (2006), “İngiltere’nin en fakiri Müslüman azınlık”, <http://www.milliyet.com.tr/2006/05/15/son/sondun24.asp> (03.05.2014)

Milliyet (2013), “Kamera Kuşatması”, <http://dunya.milliyet.com.tr/kamerakusatmasi/dunya/dunyadetay/19.06.2010/1252814/default.htm>, (25.08.2013)

Milliyet (2011), “Müslümanları Kızdıran Filmin Devamı Çekiliyor”, <http://dunya.milliyet.com.tr/muslumanlari-kizdiran-filmin-devamicekiliyor/dunya/dunyadetay/04.04.2011/1373192/default.htm> (29.09.2013)

Noam Chomsky ve Edward Herman (1999), **Terörizm Efsanesi** (Çev. Bahadır Sina Şener), Ankara: Ayraç Yayınları

NTVMSNBC (2001), “Berlusconi: Batı İslam Dünyasından Üstündür”, <http://arsiv.ntvmsnbc.com/news/109144.asp> (09.10.2013)

NTVMSNBC (2009), “Erdoğan: Minare Referandumu Çağdı”, <http://www.ntvmsnbc.com/id/25026744/> (19.10.2013)

Öksüz, Melih (2012), “13 Dakika 51 Saniye’de İslamofobi”, **İKV Değerlendirme Notu 58**

Özel, Ahmet (2007), **İslam ve Terör: Fıkhi Bir Yaklaşım**, 1.Baskı, İstanbul: Küre Yayınları

Özmen, Nebile (2013), “Avrupa’daki Müslüman Göçmenlerin Mülk ile İmtihani: Uyum

Ölçütü Yahut Çatışmanın Saklı Aktörü Ekonomi”, **Toplum Bilimleri Dergisi**, 7(14), 199-216.

Öztürk, Orhan (1992), **Ruh sağlığı ve Bozuklukları**, Ankara: Nobel Tıp Kitabevi

PEW Research Center (2011), “The Future of the Global Muslim Population”, <http://themuslimissue.wordpress.com/2012/10/08/muslim-population-in-sweden-and-denmark-doubled-in-14-years> (03.05.2014)

PEW Research Center (2006), “The French-Muslim Connection: Is France Doing a Better Job of Integration than Its Critics?”, <http://www.pewresearch.org/2006/08/17/the-frenchmuslim-connection/> (04.05.2014)

Polat, Hasan (2007), “Federal Almanya’da Müslümanlar ve Baden-Württemberg Eyaletinde Alman Vatandaşlığına Geçişte Uygulanan Vicdan Testinin Oluşum Hikâyesi”, **Batı Dünyasında İslamofobi ve Antiislamizm**, Hıdır, Özcan ve Kadir Canatan (Ed.), 1.Baskı *içinde* (325-332), Ankara: Eskiyei Yayınları

Runnymede Trust (1997), **Islamaphobia: A Challenge For Us All**, London

Sabah (2011), “Hangi ülkede kaç Müslüman var?”, <http://www.sabah.com.tr/fotohaber/dunya/hangi-ulkede-kac-musliman-var/35817> (11.10.2013)

Said, Edward (1995), “Cahillerin Kapaşması”, **Medeniyetler Çatışması**, Murat Yılmaz(Ed.), 10. Baskı *içinde* (339-346), Ankara: Vadi Yayınları

_____ (2010), **Şarkiyatçılık: Batı'nın Şark Anlayışları**, (Çev. Berna Ülner), 5. Baskı, İstanbul:Metis Yayınları

Star (2013), “Fransa’da İrkçi Yükseliş Müslümanları Korkutuyor”, <http://haber.star gazete.com/dunya/fransada-irkci-yukselis-muslimanlarikorkutuyor/haber-796879> (12.09.2013)

Swartz, Stephan (2005), “The Islamaophes That Aren’t”, **Front Page Magazin**, Tech Central Station, April 28, 2005

Şalom (2013), “2013’ün En Antisemitist Söylemleri”, <http://www.salom.com.tr/newsdetails.asp?id=89485> (21.05.2014)

Tarıq, Ramadan (2006), “Europe a Muslim Homeland?”, **Global Agenda**, 4 (1)

Taslaman, Caner ve Tomis Kapitan (2012), **Terörün ve Cihadın Retoriği**, 1.Baskı, İstanbul: İstanbul Yayınevi

Tell Mama (2013), <http://tellmamauk.org/wp-content/uploads/2013/02/Infographic-TELL-MAMA-1109131.jpg> (20.10.2013)

Times of India (t.y.) <http://timesofindia.indiatimes.com/world/europe/New-comers-to-france-should-sign-no-burqa-clause-says-Families-minister/articleshow/5546615.cms> (24.08.2013)

Tocqueville Alexis De (1998), **The old Regime and Revolution** , (Ed. François Furet and Françoise Meonio), Chicago: The University of Chicago Press

Uluslararası Para Fonu (t.y.) “The IMF and Europe”, <http://www.imf.org/external/region/eur/index.aspx> (01.01.2014)

Uluslararası Af Örgütü (2012). “Tercihler ve Önyargılar–Özet”, <http://www.amnesty.org.tr/ai/system/files/Tercihler-ve-Onyargilar-Rapor-Ozeti.pdf> (11 Mart 2014)

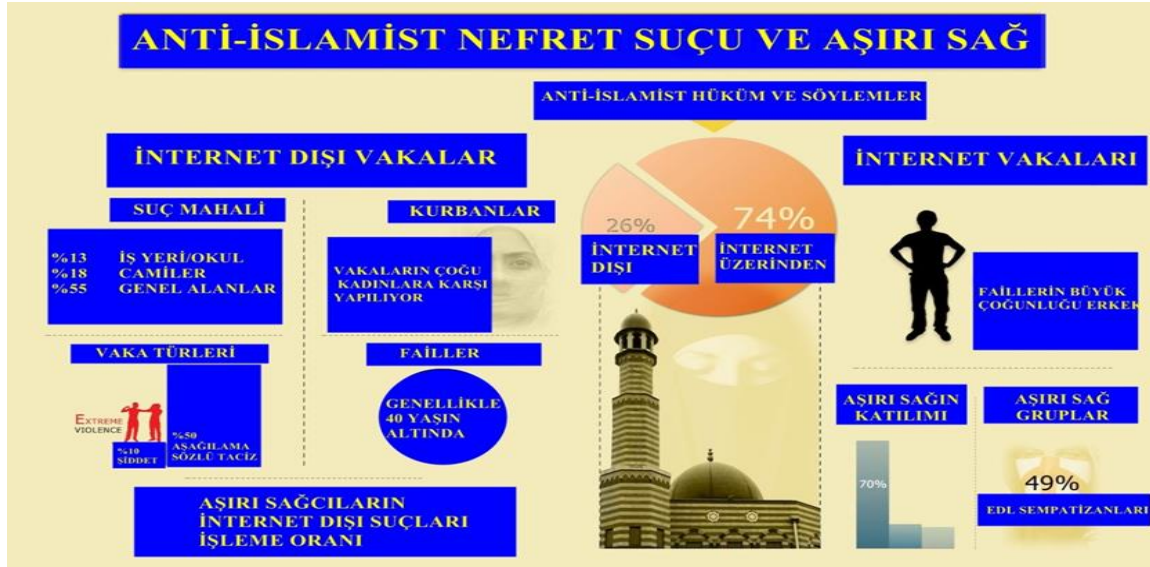
URL (t.y.), Cambridge Dictionaries Online, integrate, <http://dictionary.cambridge.org/dictionary/turkish/> (08.07.2013)

- URL (t.y.), “EUCM Raporu”, http://fra.europa.eu/sites/default/files/fra_uploads/1936-EUMC-highlights-TR.pdf (18.10.2013)
- URL (2006), European Urban Knowledge Network, Muslims in the European Union- Discrimination and Islamophobia, an EUMC Report, http://www.eukn.org/E_library/Social_Inclusion_Integration/Equality/Equality/Discrimination_of_Muslims_and_Islamophobia_in_the_European_Union__an_EUMC_report (30.12.2013)
- URL (2012), Avrupa Birliği Ülkelerinde İslamofobi ve Irkçılık, Arı Hareketi Yayınları, <http://www.ari.org.tr/TR/wp-content/uploads/2013/11/Avrupa-Birliği-Ulkelerinde-Islamofobi-ve-Irkcilik.pdf> (02.12.2013)
- URL (2010), “Islam in Europe, Marseille: Court Authorizes Le Pen Anti-Islamism Posters”, <http://İslamineuropeblogspot.com/2010/03/marsille/court/authorizes-le-pen-anti.html> (29.09.2013)
- URL (2007), “Islamism and Europes Recent Trends”, http://csis.org/files/media/csis/pubs/070920_muslimintegration.pdf (07.12.2013)
- URL (2013), “Fransız Bakan İslamofobi Tabirinden Rahatsız”, <http://zamanfransa.com/haber/guendem/politika/fransiz-bakan-islamofobi-tabirinden-rahatsiz.html> (12.12.2013)
- URL (t.y.), “Fransa, Yeniden Kilise'nin Büyük Kızı Olma Yolunda”, http://www.zaman.com.tr/dunya_fransa-yeniden-kilisenin-buyuk-kizi-olma-yolunda738399.html (20.11.2013)
- URL (2002), “Fortuyn'un Katil Zanlısı Suçunu İtiraf Etti”, <http://arsiv.zaman.com.tr/2002/11/23/pdetay.htm> (12.10.2013)
- URL (t.y.), “Bernard Lewis'in Türk dostluğu”, http://www.zaman.com.tr/sahin-alpay/bernard-lewisin-turk-dostlugu_526578.html (29.09.2013)
- URL (2012), “İhsanoğlu: Avrupa'da İslam Düşmanlığı, Siyasi Sermaye Haline Geldi”, http://www.zaman.com.tr/dunya_ihsanoglu-avrupada-islam-dusmanligi-siyasi-sermaye-haline-geldi_1245683.html (26.09.2013)

- URL (2011), “Graz Belediye Başkanı Siegfried Nagl: Müslümanların Cami Yapma Hakkına Saygı Duyulmalıdır”, <http://www.zamanavusturya.at/details.php?title=Graz+Belediye+Baskani+Siegfried+Nagl:+Muesluemanlarin+camii+yapma+hakkina+saygi+duyulmalidir&haberid=2778> (20.10.2013)
- Uzun, Nihat (2012), **Avrupa’da İslamofobi: İngiltere Örneği**, 1.Baskı, İstanbul: Pınar Yayınları
- Vatan (2006), “Tüm Teröristler Müslüman’dır!”, <http://haber.gazetevatan.com/0/93924/1/gundem>, (18.10.2013)
- Vorster, J.M. (2002), “Racism, Xenophobia and Human Rights”, **The Ecumenical Review**, 54 (3)
- Wikipedia (2013), “Benim Adım Khan” , http://tr.wikipedia.org/wiki/Benim_AdımKhan (08.11.2013)
- Yavuzcan, İsmail H. (2007), “Almanya’da İslamofobi”, **Batı Dünyasında İslamofobi ve Antiislamizm**, Hıdır, Özcan ve Kadir Canatan (Ed.), 1.Baskı içinde (323-325), Ankara: Eskiyei Yayınları
- Yel, Ali Murat (2007), “Türkiye ve Avrupa’nın Çatışan İmajları”, **Batı Dünyasında İslamofobi ve Antiislamizm**, Kadir Canatan ve Özcan Hıdır (Ed.), 1. Baskı içinde (101-118), Ankara: Eskiyei Yayınları
- Yeni Şafak (2013), “Fransa’dan İslamofobi İtirafı” , <http://yenisafak.com.tr/dunya-haber/fransadan-İslamofobi-itirafi-18.7.2013%20-543681> (18.10.2013)
- Yılmaz, Fatma (2008), **Avrupa’da Irkçılık ve Yabancı Düşmanlığı**, 1.Baskı, Ankara: Usak Yayınları
- Yılmaz, Murat (2006), **Medeniyetler Çatışması**, 10. Baskı, Ankara: Vadi Yayınları
- Yücel, Salih (2012), **İslamofobi Batıda Depreşen Hastalık**, 1.Baskı, İstanbul: Paradoks Yayınları
- Zachory Shore (2006), **Breeding Ben Ladens: America İslam and Future of Europe**, Baltimore: John Hopkins Press

EKLER

EK-1: Tell Mama isimli internet sitesinde İslamofobi ve aşırı sağ ilişkisi üzerine yaptığı araştırmaya ait orijinali sayfa 41’de yer alan diyagramın Türkçesi.

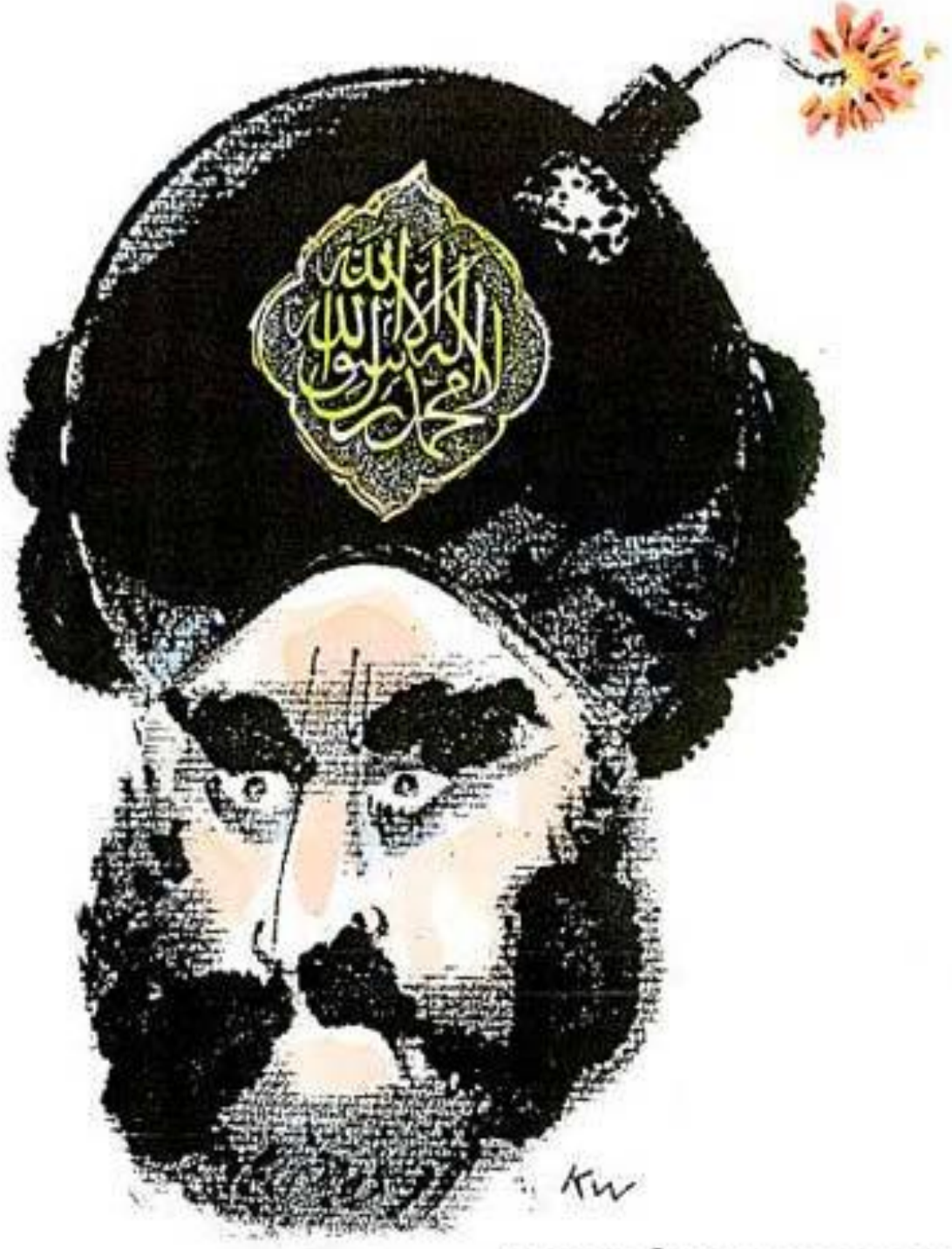
EK-2: Fransız aşırı sağcı Jean Marie Le Pen’in başkanlığını yaptığı National Front partisinin seçim çalışmalarında kullandığı İslam ve Müslümanlar aleyhine hazırlanan poster (Türkçesi: İslamizme Hayır).

EK-3: Danimarka’da yayınlanan Jyllands Posten adlı gazetede 30 Eylül 2005 Pazar günü yer alan ve sonrasında küresel ölçekli bir krize neden olan “Muhammed’in Yüzleri” adlı 12 karikatürden biri.

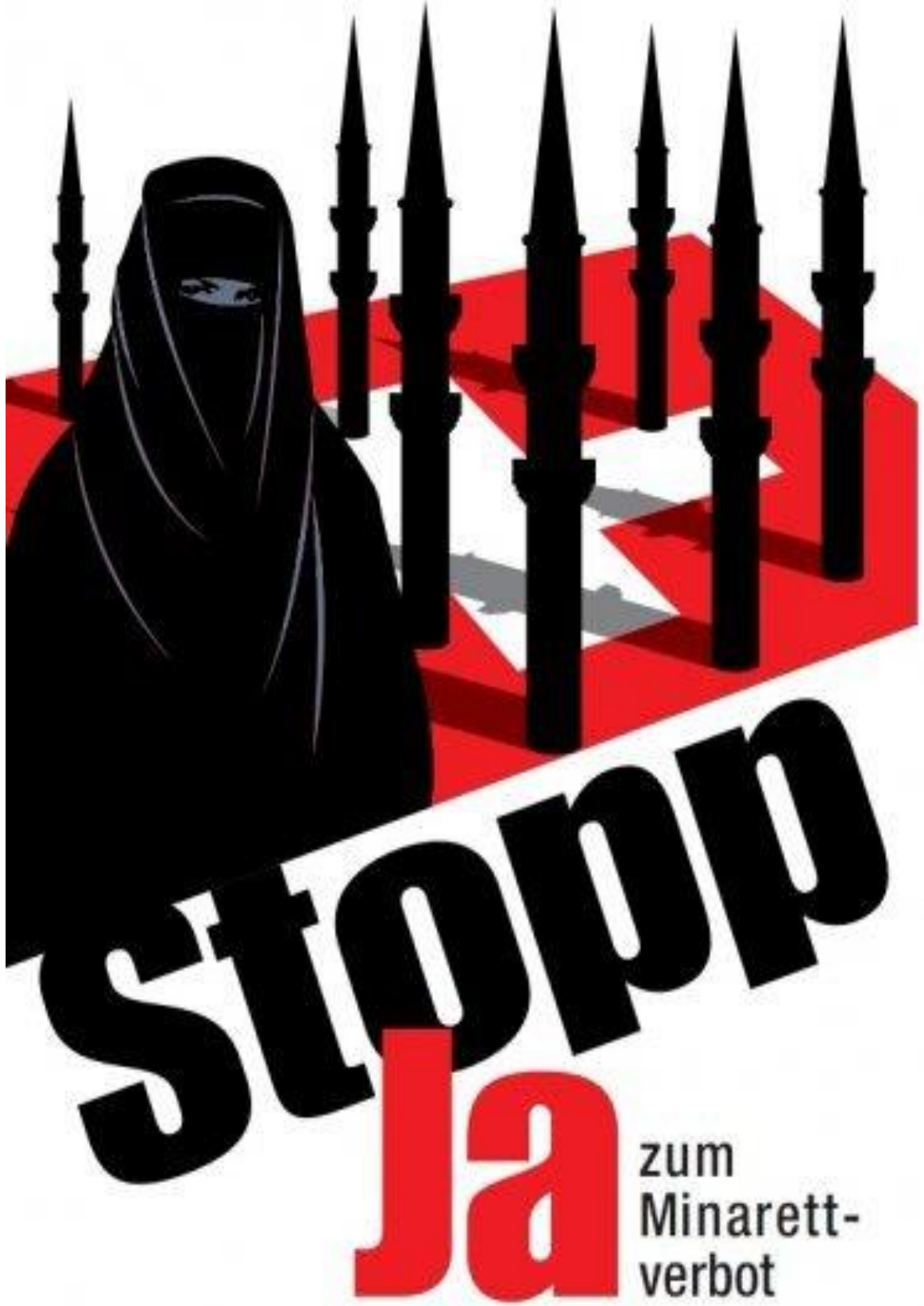
Muhammed

Jyllands Posten Denmark

Kurt Westergaard

EK-4: İsviçre’de 2009 yılında yapılan minare referandumu için hazırlanan sokak afişi (Türkçesi: İsviçre’de minare yasağına evet).

ÖZGEÇMİŞ

Mustafa Kemal SAYAR, 29.03.1983 tarihinde Yozgat'ta doğdu. 1994 yılında Yozgat Sakarya İlkokulu'nu, 1998 yılında Yozgat Anadolu Lisesi'ni (ortaokul), 2001 yılında İstanbul Heybeliada Deniz Lisesi'ni bitirdikten sonra 2005 yılında Deniz Harp Okulu Komutanlığı'ndan Gemi Makineleri ve Gemi İnşa Mühendisi lisans diplomasıyla Teğmen rütbesiyle mezun oldu. 2011 yılında Karadeniz Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Uluslararası İlişkiler Bölümü Tezli Yüksek Lisans Programı'na dahil olan SAYAR, bilimsel hazırlık ve ders yıllarını müteakiben "Avrupa Birliği Ülkelerinde İslamofobi" konulu yüksek lisans tezini hazırlamıştır. İngilizce ve Almanca bilen Mustafa Kemal SAYAR, Başak SAYAR ile evli olup hali hazırda Sahil Güvenlik Komutanlığı'nda görev yapmaktadır.